

Mind Express

handleiding

Mind Express

Licentieovereenkomst

Lees aandachtig de volgende overeenkomst vooraleer u Mind Express installeert. Indien u niet akkoord gaat met deze licentieovereenkomst, stuur dan onmiddellijk het volledige pakket terug naar Jabbla.

Jabbla verleent u het recht om dit exemplaar van Mind Express te gebruiken op één computer. De software Mind Express is eigendom van Jabbla en is beschermd onder het auteursrecht en de internationale copyright overeenkomsten. Het is toegestaan om één reservekopie van deze software te maken.

Copyright

© Copyright Jabbla

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, overgedragen, overgeschreven, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of vertaald in enige taal of computertaal in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, magnetisch, optisch, chemisch, handmatig of op een andere manier, zonder een voorafgaande schriftelijke toestemming van Jabbla.

Trademarks

Bliss-symbols used in this program are derived from the symbols described in the work, Semantography, original copyright C.K. Bliss 1949. Checked and approved 1996 by BCI monitors

The Picture Communication Symbols ©1991-1998 Mayer-Johnson Co., USA. All rights reserved worldwide.

The Rebus Symbol Collection ©Widgit Software Ltd 1993-1999.

Mind Express™ is a trademark of Jabbla.

Mind Express

Hoofdstuk 1 - Inleiding

1.1 Wat is Mind Express	1
1.2 Voor wie is deze Gebruikershandleiding bestemd?	1
1.3 Hoe is deze Gebruikershandleiding opgebouwd?	2
1.4 Installatie van Mind Express en Bliss Editor	2

Hoofdstuk 2 - Aan de Slag met Mind Express

2.1 Mind Express opstarten	3
2.2 Een nieuw communicatierooster aanmaken	3
2.3 De vakjes van een communicatierooster invullen	6
2.4 Een bestaand communicatierooster openen	7
2.5 Een communicatierooster bewaren	8
2.6 Een communicatierooster afdrukken	9
2.7 Mind Express verlaten	9

Hoofdstuk 3 - Het Dialoogvenster Inhoud

3.1 De opbouw van het dialoogvenster Inhoud	11
3.2 Symbolen	13
3.2.1 Symbolenlijsten	13
3.3 Andere symbolen	14
3.4 Tekst	15
3.4.1 Tekst en niveau 1 invullen	15
3.4.2 Tekststijl bewerken	15
3.5 Niveaus	17
3.5.1 Meerdere acties per niveau	18

Hoofdstuk 4 - De Lay-out van een Communicatierooster

4.1 Roosterinstellingen	19
4.2 Stijlen aanpassen	20
4.2.1 De tekststijl aanpassen	21
4.2.2 De achtergrond aanpassen	21
4.2.3 De positie van de figuur binnen het vakje aanpassen	23
4.2.4 Stijlen toepassen	24
4.2.5 Een stijl toepassen op meerdere vakjes	24

4.3 Vakjes bewerken	25
4.3.1 Alles selecteren	27
4.4 Een pop-up venster maken	27

Hoofdstuk 5 - Werken met functies

5.1 Afsluiten Min/Max	31
5.2 Bestand openen	32
5.3 Brieffuncties	32
5.4 Camerafuncties	33
5.5 Datum en tijd	33
5.6 Email	33
5.7 Externe applicatie	33
5.8 Ga naar niveau	34
5.9 Ga naar pagina	34
5.10 Grammaticafuncties	35
5.11 Mobi	35
5.12 Mode	35
5.13 Naar Gewa	36
5.14 Naar seriële poort	36
5.15 Programma starten	36
5.16 Rekenmachine	36
5.17 Spraak	36
5.18 Telefoonfuncties	37
5.19 WLAN	37
5.20 Predictievakjes	37

Hoofdstuk 6 - Werken met Acties en Niveaus

6.1 Boodschap	40
6.2 Woordsoort	40
6.3 Geluid	43
6.3.1 Een geluid Snel opnemen	44
6.4 Commando	44
6.5 Van niveau veranderen	45
6.6 Meerdere acties per niveau	47

Hoofdstuk 7 - Werken met Brieven

7.1 Voorkeursinstellingen voor de zinsbalk	49
7.2 Zinsbalk op deze pagina verbergen.....	52
7.3 Gebruikersinstellingen	53
7.4 Lettertype	53
7.5 Briefinstellingen.....	53
7.6 Pagina-instellingen.....	54
7.7 Een brief opstellen.....	54
7.8 Brieven bewaren.....	58
7.8.1 Brieven bewaren via de menubalk	58
7.8.2 Brieven bewaren binnen het communicatierooster.....	58

Hoofdstuk 8 - Gebruikersmodes

8.1 Muis	59
8.1.1 Voorkeursinstellingen voor de muis	59
8.2 Scannen	62
8.2.1 Scanmethode	63
8.2.2 Scanmode	63
8.2.3 Scanvoorkeuren	64
8.2.4 Geavanceerde Scantijden	67
8.2.5 Auditief scannen.....	68
8.2.6 Auditief scannen met sleutelwoord	68
8.2.7 Rij/Kolom sleutelwoord voor auditieve scanning.....	69
8.3 Joystick.....	69
8.3.1 Dwell selectie	69
8.3.2 Automatisch overspringen	70

Hoofdstuk 9 - Referentie

9.1 Mind Express icoon	71
9.1.1 Titelbalk en menubalk	71
9.2 Bestand	71
9.2.1 Bestand > Exportlijst	71
9.3 Mode.....	72
9.4 Opties.....	72
9.4.1 Opties > Cursor	72

9.4.2 Opties > Indicator	72
9.4.3 Opties > Symbolen > Bliss.....	73
9.4.4 Opties > Symbolen > Rebus	74
9.4.5 Opties > Mappen.....	74
9.4.6 Opties > Voorkeursinstellingen	75
9.4.7 Opties > Seriële poort.....	78
9.4.8 GEWA	79
9.5 Gebruiker.....	79
9.5.1 Gebruiker > Gebruiker selecteren	79
9.5.2 Gebruiker > Spraakuitvoer	79
9.5.3 Gebruiker > Woordenboek > Woordenboek selecteren.....	80
9.5.4 Gebruiker > Woordenboek > Woordenboek bewerken	82
9.6 Pagina	82
9.7 Brief	83
9.8 Menu	83
9.8.1 Menu > Beperkt menu	83
9.8.2 Menu > Wachtwoord veranderen.....	83
9.9 Help.....	84
9.9.1 Help > Mind Express Help	84
9.9.2 Help > Info.....	84

Hoofdstuk 10 - E-mailen in Mind Express

10.1 Instellingen	85
10.1.1 Gebruiker	85
10.1.2 Server Instellingen	85
10.1.3 Geavanceerd	86
10.1.4 Geluiden	86
10.2 Het e-mailbestand in Mind Express.....	87
10.3 Het e-mailbestand gebruiken.....	88
10.3.1 Een inkomend bericht lezen.....	90
10.3.2 Een bericht verzenden.....	90
10.3.3 Adresboek	90
10.3.4 Een contactpersoon toevoegen	91
10.4 Vakjes met commando Email zenden naar.....	92
10.5 De Inbox	93
10.6 Een e-mailbestand aanmaken in Mind Express.....	94
10.6.1 Paswoord instellen.....	95

Hoofdstuk 11 - Camera

11.1 Werken met het bestaand camerabestand	99
11.2 Hoe een camerabestand aanmaken?	99
11.2.1 Het Cameravenster	99
11.2.2 Volgende en vorige foto	100
11.2.3 Een foto verwijderen	100
11.2.4 De camera stoppen	101
11.3 Een fotoalbum maken in Mind Express	101

Hoofdstuk 12 - Sms/Telefoon module

12.1 Instellingen	103
12.1.1 Op de computer	103
12.1.2 In Mind Express	103
12.2 Het telefoonbestand in Mind Express	104
12.3 Het telefoonmodule in Mind Express gebruiken	105
12.3.1 Iemand opbellen	105
12.3.2 Een bericht zenden	105
12.3.3 Ontvangen berichten ophalen	105
12.3.4 Een bericht lezen	105
12.3.5 Een bericht beantwoorden	105
12.3.6 Vorig en volgend bericht lezen	105
12.3.7 Om andere contactpersonen te zoeken	105
12.3.8 De hulpdiensten opbellen	105
12.3.9 Naar Mobi-functies gaan	105
12.3.10 Om de Telefoon te initialiseren	106
12.4 Een telefoonbestand aanmaken in Mind Express	106
12.4.1 Contactpersonen	106
12.4.2 Tussenstap tussen het aanklikken en het bellen	107
12.4.3 Hoe vakjes aanmaken om berichten te kunnen zenden	109
12.4.4 Hoe vakjes aanmaken voor het lezen van berichten?	109
12.4.5 Een bericht wissen?	110
12.4.6 Hoe een vakje aanmaken voor het beantwoorden van berichten?	110
12.4.7 Hoe een vakje aanmaken voor het wissen van alle berichten?	110
12.4.8 Hoe een vakje aanmaken om nieuwe berichten op te halen?	111
12.4.9 Hoe een vakje aanmaken om een nummer te bellen dat de gebruiker zelf vormt?	

12.4.10 Hoe vakjes aanmaken om op te nemen?	111
12.4.11 Hoe een vakje aanmaken om in te haken?	111
12.4.12 Hoe een vakje aanmaken voor de initialisatie?	111

Hoofdstuk 13 - Bliss Editor

13.1 Mind Express en Bliss Editor	114
13.2 Enkele vuistregels	115
13.3 Een nieuw Bliss-symbool aanmaken	115
13.4 De menubalk: Bestand	116
13.4.1 Bestand > Bewaar	116
13.4.2 Bestand > Einde	116
13.5 De menubalk: Bewerken	116
13.5.1 Bewerken > Herstellen	117
13.5.2 Bewerken > Knippen/Plakken/Kopiëren	117
13.5.3 Bewerken > Alles wissen/Wissen	117
13.5.4 Bewerken > Alles selecteren	117
13.5.5 Bewerken > Raster tonen	117
13.6 De menubalk: Invoegen	117
13.6.1 Invoegen > Basis symbool	117
13.6.2 Invoegen > Bliss-symbool	117
13.7 De menubalk: Symbolen	118
13.7.1 Symbolen > Nieuw	118
13.7.2 Symbolen > Verwijderen	118
13.7.3 Symbolen > Volgende/Vorige/Eerste/Laatste	118
13.7.4 Symbolen > Zoek/Zoek volgende	118
13.7.5 Symbolen > Groep opheffen/ Groeperen	119
13.8 De menubalk: Info	119

Hoofdstuk 14 - GEWA

14.1 Infrarood codes programmeren	121
14.2 Infraroodcodes uitzenden	123

Hoofdstuk 15 - De rekenmachine

15.1 Een rekenmachine aanmaken	127
15.1.1 De cijfers	127
15.1.2 De bewerkingen	127

15.1.3 Display	128
15.1.4 Tekens wissen en display volledig wissen	128
15.1.5 Berekeningen opslaan onder een vakje.....	128
15.2 Rekenmachine.bls gebruiken.....	128

Hoofdstuk 16 - Index

Hoofdstuk 1 - Inleiding

1.1 Wat is Mind Express

Mind Express is een multimedialprogramma waarmee u zelf woordenschat, unieke oefeningen en spelletjes kunt ontwikkelen voor communicatieve, therapeutische en educatieve doeleinden. Die oefeningen en spelletjes worden in de vorm van communicatieroosters gegoten. Een communicatierooster is een bestand dat uit verschillende Mind Express pagina's kan bestaan.

Met Mind Express kunt u zelf of anderen leren communiceren. U kunt er basisvaardigheden mee oefenen, zoals kleuren leren herkennen, leren rekenen en lezen en u kunt er spelletjes mee maken. Kortom, de mogelijkheden zijn legio.

Maar de toepassing van Mind Express gaat nog verder. Mind Express kan de moeilijke zoektocht naar een doeltreffend communicatiehulpmiddel ondersteunen. U kunt op zoek gaan naar een goede woordenschat, naar de geschikte symbolenset en naar de meest efficiënte selectiemethode. U kunt stap voor stap een oplossing opbouwen en inoefenen en zo van Mind Express uw persoonlijk communicatiemiddel maken.

U zult al vlug merken dat Mind Express een gebruiksvriendelijke en veelzijdige gereedschapskoffer is die ervoor zorgt dat oplossingen voor ondersteunende communicatie ook binnen uw bereik liggen.

Windowsomgeving

Mind Express werkt in een uiterst gebruiksvriendelijke en vertrouwde Windowsomgeving. U krijgt het programma zonder veel moeite onder de knie.

Werken met Mind Express

U kunt werken met Mind Express in combinatie met de volgende hulpmiddelen:

- muis
- trackball
- touchscreen
- joystick
- scannen met 1 of 2 toetsen
- hoofdsturing
- oogsturing

De mogelijkheden van elk van de bovenstaande hulpmiddelen komen verder in deze Gebruikershandleiding uitgebreid aan bod.

Mind Express en spraak

Mind Express is beschikbaar met:

- Realspeak
- Brightspeak (Acapela)

Bovendien is Mind Express SAPI-compatibel. Dat betekent dat u Mind Express kunt gebruiken met om het even welke tekst-naar-spraak systeem dat SAPI ondersteunt.

1.2 Voor wie is deze Gebruikershandleiding bestemd?

Deze Gebruikershandleiding is bestemd voor therapeuten, begeleiders en ouders die Mind Express willen gebruiken om een woordenschat aan te maken. Die woordenschat kan worden gebruikt voor puur communicatieve doeleinden, maar evengoed voor therapeutische en educatieve doeleinden.

Ook mensen met een handicap kunnen in deze Gebruikershandleiding nuttige tips vinden zodat zij zelf hun woordenschat kunnen uitbreiden.

1.3 Hoe is deze Gebruikershandleiding opgebouwd?

Deze Gebruikershandleiding is grotendeels taakgeoriënteerd. Dat wil zeggen dat er wordt vertrokken van de meest courante taken die u met Mind Express zult uitvoeren. Daarnaast vindt u ook een Referentiehoofdstuk waarin de overige functionaliteiten van Mind Express aan bod komen. Ten slotte vindt u een korte beschrijving van Bliss Editor, een hulpprogramma bij Mind Express waarmee u zelf Bliss-symbolen kunt aanmaken.

Deze Gebruikershandleiding bestaat uit de volgende hoofdstukken:

- Hoofdstuk 1 - Inleiding
- Hoofdstuk 2 - Aan de Slag met Mind Express
- Hoofdstuk 3 - Het Dialoogvenster Inhoud
- Hoofdstuk 4 - De Lay-out van een Communicatierooster
- Hoofdstuk 5 - Werken met functies
- Hoofdstuk 6 - Werken met Acties en Niveaus
- Hoofdstuk 7 - Werken met Brieven
- Hoofdstuk 8 - Gebruikersmodes
- Hoofdstuk 9 - Referentie
- Hoofdstuk 10 - E-mailen in Mind Express
- Hoofdstuk 11 - Camera
- Hoofdstuk 12 - Sms/Telefoon module
- Hoofdstuk 13 - Bliss Editor
- Hoofdstuk 14 - GEWA

1.4 Installatie van Mind Express en Bliss Editor

Om Mind Express en Bliss Editor te installeren, steekt u de cd-rom in het cd-romstation. Als de installatie niet automatisch opstart, klikt u op Start > Uitvoeren en start u het programma Setup vanop de cd-rom. U doorloopt

dan een installatieprogramma. Volg de instructies op uw scherm om beide programma's correct te installeren.

Systeemvereisten

Om efficiënt te kunnen werken met Mind Express, is het aan te raden rekening te houden met een aantal minimum systeemvereisten.

De minimum systeemvereisten voor Mind Express zijn de volgende:

- Pentium PC 350 MHz
- 128 Mb RAM of meer
- MS Windows 2000, of hoger
- geluidskaart, bij voorkeur van 16 bit, geschikt voor Multimedia system (MMSYSTEM).
- Pentium PC (300 MHz) of hoger
- geluidskaart, bij voorkeur van 16 bit, geschikt voor Multimedia system (MMSYSTEM).

Beveiliging

- Mind Express is beveiligd met een hardware- of een softwaresleutel.
- Als uw pakket een hardware-sleutel (HASP dongle) bevat, dan bevestigt u deze op de USB poort van uw PC.
- Is uw pakket softwarematig beveiligd, dan krijgt u bij het opstarten een venster te zien waarin een code staat. Mail deze code naar Jabbla op dit adres: unlock@jabbla.com. U ontvangt dan een andere code waarmee u het programma kunt ontgrendelen.

Hoofdstuk 2 - Aan de Slag met Mind Express

Aan de slag met Mind Express

Dit hoofdstuk beschrijft de basisprocedures die u moet kunnen uitvoeren om op een efficiënte en juiste manier aan de slag te gaan met Mind Express. Neem even de tijd om de procedures uit te voeren, ze vormen de ideale basis om zelf verder te experimenteren.

Dit hoofdstuk bevat de volgende onderwerpen:

- Mind Express opstarten
- Een nieuw communicatierooster aanmaken
- De vakjes van een communicatierooster invullen
- Een bestaand communicatierooster openen
- Een communicatierooster bewaren
- Een communicatierooster afdrukken
- Mind Express verlaten.

2.1 Mind Express opstarten

Ga als volgt te werk om Mind Express op te starten:

1. Klik op **Start**, links onderaan op uw scherm.
2. Beweeg uw cursor tot aan **Programma's**.
3. Hou uw cursor op **Programma's** tot alle programma's zichtbaar worden.
4. Klik op **Mind Express**.

U krijgt het onderstaande scherm te zien en Mind Express start op.

U kunt Mind Express ook meteen opstarten door te dubbelklikken op het Mind Express icoontje op het bureaublad.

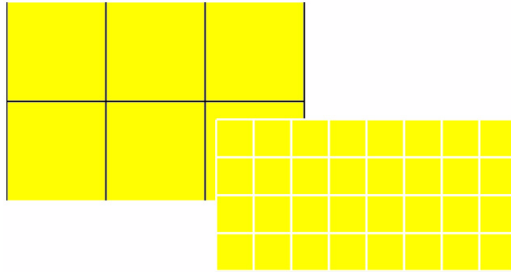

2.2 Een nieuw communicatierooster aanmaken

Zodra u Mind Express heeft opgestart, bent u klaar om Mind Express bestanden of communicatieroosters aan te maken. Een communicatierooster is een woordenschat die u zelf kunt samenstellen door middel van symbolenkaarten en, eventueel, tekstkaarten. Een communicatierooster kan uit verschillende pagina's bestaan.

Wanneer u een nieuw communicatierooster aanmaakt, kunt u in het dialoogvenster Rooster ingeven met hoeveel vakjes u horizontaal en verticaal wenst te werken. Daarnaast kunt u per pagina een andere indeling van uw rooster instellen. Dat betekent dat u per pagina de vakjes verschillende

afmetingen, tussenruimte en kleur kunt geven. Bovendien kunt u elke pagina een andere naam geven en een andere achtergrondfiguur.

Ga als volgt te werk om een nieuw communicatierooster aan te maken:

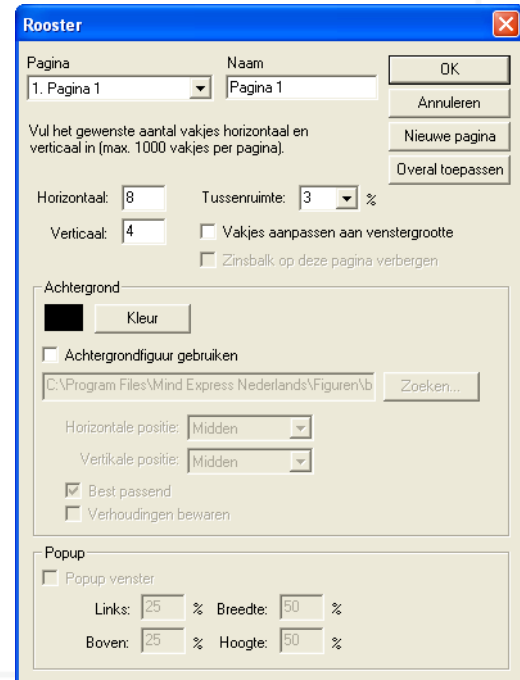
1. Start Mind Express op.

Om Mind Express op te starten zie "Mind Express opstarten" op pagina 3.

2. Klik op **Bestand > Nieuw**.

Het dialoogvenster **Rooster** verschijnt.

3. Het huidige communicatierooster bevat nu één pagina. U kunt die pagina een naam geven in het **Naam**vakje.

Als u bijvoorbeeld wilt werken rond het thema eten, kunt u deze pagina de naam "Voeding" geven. U kunt elke pagina in eenzelfde bestand een verschillende naam geven.

Pagina	Naam
3. personen	personen

4. U kunt nu beslissen hoeveel vakjes uw communicatierooster horizontaal en verticaal moet bevatten. Bovendien kunt u ook bepalen hoeveel tussenruimte er tussen de vakjes onderling moet zijn.

Een voorbeeld: U wilt horizontaal 8 vakjes en verticaal 4 vakjes op uw rooster met een tussenruimte van 5%, dan vult u de waarden in zoals hieronder getoond.

Horizontaal: 8	Tussenruimte: 5 %
Verticaal: 4	☒ Vakjes aanpassen aan venstergrootte
	☐ Zinsbalk op deze pagina verbergen

Als u deze verdeling van vakjes op alle pagina's wilt toepassen, klik dan op **Overall toepassen**.

Om een nieuwe pagina aan te maken, met eventueel een andere indeling, klik op **Nieuwe pagina**.

5. U kunt de achtergrondkleur kiezen die wordt gebruikt tussen de vakjes en, eventueel, ook een achtergrondfiguur.
- Klik op **Kleur** om een achtergrondkleur te kiezen. U krijgt een kleurenpalet te zien waarin u de achtergrondkleur van uw keuze kunt selecteren.
  - Klik op **Zoeken** om de figuur te vinden die u als achtergrondfiguur wilt gebruiken. U kunt de positie in het communicatierooster en de verhoudingen van de achtergrondfiguur aanpassen.

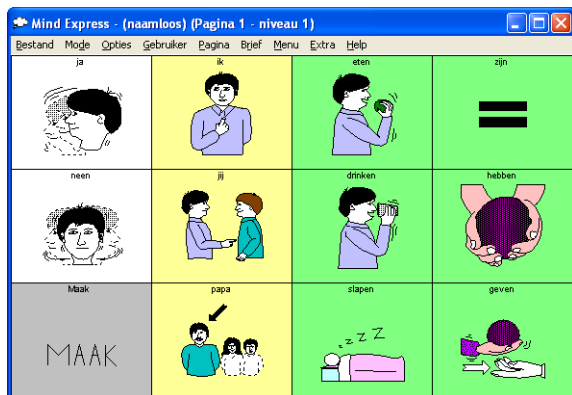
Achtergrond
 Kleur
☒ Achtergrondfiguur gebruiken
C:\Program Files\Mind Express Nederlands\Figuren\b
Horizontale positie: Midden
Vertikale positie: Midden
☒ Best passend
☐ Verhoudingen bewaren

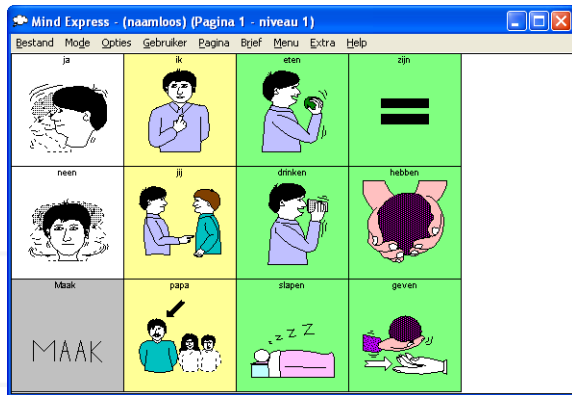
Om de achtergrondkleur van de vakjes zelf aan te passen, zie "De achtergrond aanpassen" on page 21.

6. De optie **Vakjes aanpassen aan venstergrootte** laat toe om het volledige Mind Express venster met vakjes op te vullen. De afmetingen van de vakjes zullen aangepast worden zodat er geen vrije ruimte binnen het venster overblijft. Als deze optie niet actief is, dan blijven de vakjes steeds vierkant.

Vakjes aangepast aan venstergrootte:

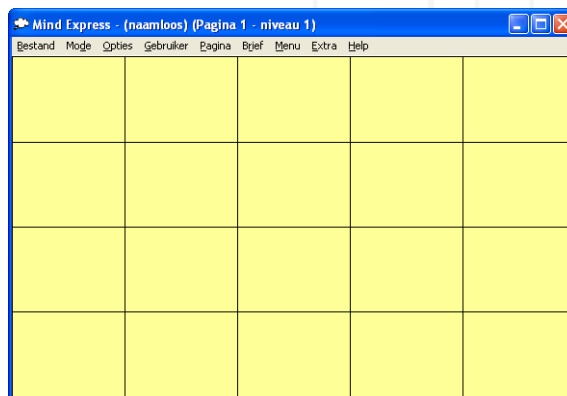

Vakjes niet aangepast aan venstergrootte:

7. Met de optie Zinsbalk op deze pagina verbergen kunt u op sommige pagina's de zinsbalk weergeven en op andere niet.
8. Klik op OK om uw keuzes te bevestigen.

Zodra u de bovenstaande stappen heeft doorlopen, staat uw communicatierooster klaar om te worden ingevuld en ziet het rooster er als volgt uit:

*Om de lay-out van het aangemaakte rooster achteraf nog te veranderen, bijvoorbeeld om het aantal horizontale vakjes aan te passen, klikt u **Opties > Rooster**. Het dialoogvenster **Rooster** verschijnt en u kunt de nodige aanpassingen doorvoeren.*

2.3 De vakjes van een communicatierooster invullen

De onderstaande procedure bevat de basisregels voor het invullen van een communicatierooster. Voer deze procedure uit en u zet meteen de eerste stappen in het ontwerpen van uw eigen communicatierooster.

Ga als volgt te werk om de vakjes van een communicatierooster in te vullen:

1. Kies **Bestand > Nieuw**.

Het dialoogvenster **Rooster** verschijnt.

2. Maak een leeg communicatierooster aan zoals beschreven in de procedure “Ga als volgt te werk om een nieuw communicatierooster aan te maken:” op pagina 7.

3. Kies **Mode > Bewerken**.

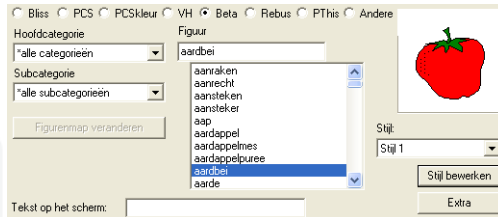
4. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op een van de lege vakjes.

Het dialoogvenster **Inhoud** verschijnt.

Selecteer één van de symbolenlijsten door het keuzerondje voor de naam van de lijst te selecteren met de muis.

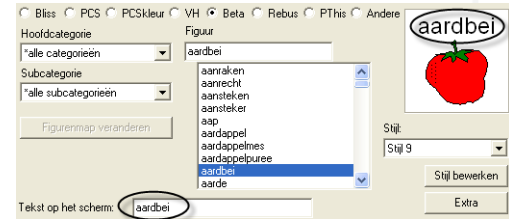

5. Selecteer het symbool van uw keuze uit de symbolenlijst of typ onmiddellijk de naam van het gewenste symbool in het **Figuurtekstvakje**.

6. Klik met de muis op de geselecteerde tekst in de Figurenlijst.

De tekst “aardbei” verschijnt bij de tekening, indien Tekst en niveau 1 invullen aangevinkt staat.

7. Ga naar het tweede deel van het dialoogvenster **Inhoud** en doe het volgende:

- Selecteer het keuzerondje **Boodschap**.
- Typ bijvoorbeeld de zin “Ik heb zin in aardbeien” in het tekstvak.
- Selecteer de woordsoort **Onbepaald**.

8. Klik op **OK**.

U heeft nu het eerste vakje van uw communicatierooster ingevuld.

9. Kies **Mode > Muis** en klik eenmaal met de muis op het nieuw aangemaakte vakje.

U krijgt de boodschap “Ik heb zin in aardbeien” te horen.

Ga op dezelfde manier te werk om alle vakjes van uw communicatierooster in te vullen.

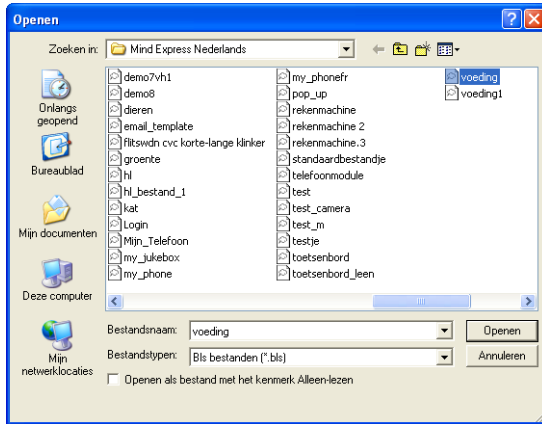
2.4 Een bestaand communicatierooster openen

U kunt een woordenschat die u vroeger heeft aangemaakt en bewaard op elk gegeven moment opnieuw openen. Mind Express zal automatisch de parameters voor deze woordenschat instellen.

Ga als volgt te werk om een bestaand bestand te openen:

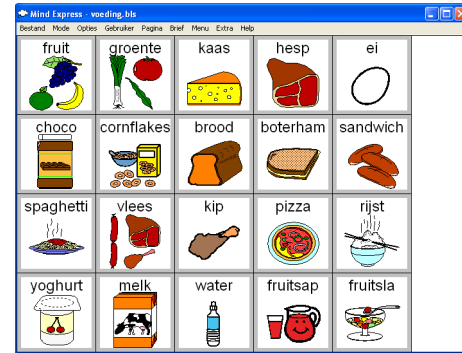
1. Kies **Bestand > Openen**.

Het volgende dialoogvenster verschijnt.

2. Kies het communicatierooster dat u wenst te openen en klik op **Openen**.

In dit geval wordt het communicatierooster “Voeding” geopend.

U kunt nu met dit communicatierooster werken of het eventueel verder bewerken.

2.5 Een communicatierooster bewaren

U kunt de wijzigingen die u heeft aangebracht aan een communicatierooster bewaren. U kunt ook bestaande communicatieroosters bewaren met een andere naam. Als u een communicatierooster bewaart, worden de ingestelde parameters altijd mee opgeslagen. Het gaat hier om parameters als scannerinstellingen, voorkeursinstellingen, kleuren, lettertype, enz.

Een voorbeeld: U kunt kiezen om hetzelfde communicatierooster te bewaren met twee verschillende namen omdat hetzelfde rooster wordt gebruikt door twee verschillende personen die elk met verschillende scannerinstellingen werken.

Ga als volgt te werk om een communicatierooster te bewaren:

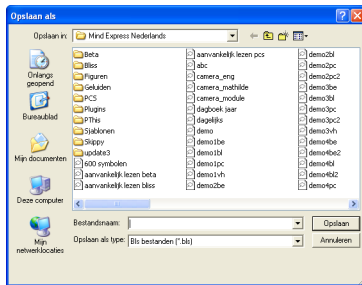
1. Doe een van de onderstaande:

- Kies **Bestand > Bewaren** om het huidige communicatierooster te bewaren met dezelfde naam, bijvoorbeeld nadat u een aantal wijzigingen heeft aangebracht.

De wijzigingen aan het bestand worden meteen bewaard.

- Kies **Bestand > Bewaren als** om het huidige communicatierooster te bewaren met een andere naam.

Het dialoogvenster **Opslaan als** verschijnt:

2. Typ de nieuwe naam van het bestand en klik op **Opslaan**.

U heeft het communicatierooster bewaard met een andere naam.

2.6 Een communicatierooster afdrukken

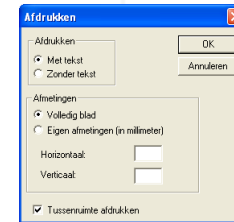
Zodra u een communicatierooster heeft aangemaakt, kunt u het afdrukken. Mind Express biedt u de volgende opties vooraleer u effectief afdrukt:

- U kunt de communicatieroosters afdrukken met of zonder tekst.
- U kunt het volledige blad afdrukken of u kunt aangepaste afmetingen ingeven. Mind Express zal dan de best passende afmetingen gebruiken zodat de vakjes van het rooster vierkant blijven. Het rooster wordt bovendien gecentreerd op het blad.
- U kunt de communicatieroosters afdrukken met de tussenruimte tussen de vakjes zichtbaar of niet. Kiest u ervoor om de tussenruimte niet af te drukken, dan wordt de ruimte tussen de vakjes gewoon wit gelaten.

Ga als volgt te werk om een communicatierooster af te drukken:

1. Kies **Bestand > Afdrukken**.

Het volgende dialoogvenster verschijnt:

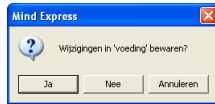

2. Duid de instellingen van uw keuze aan.
3. Klik op **OK**.

Het standaard Windowsdialoogvenster **Afdrukken** verschijnt en u kunt het communicatierooster afdrukken.

2.7 Mind Express verlaten

Vooraleer u Mind Express verlaat, verschijnt automatisch het volgende dialoogvenster waarin u wordt gevraagd of u de doorgevoerde wijzigingen aan een communicatierooster wilt bewaren.

Ga als volgt te werk om Mind Express te verlaten:

1. Kies **Bestand > Einde**.
2. Kies of u de wijzigingen aan het bestand wilt opslaan.

Mind Express wordt automatisch afgesloten.

Hoofdstuk 3 - Het Dialoogvenster Inhoud

Zodra u een leeg communicatierooster heeft aangemaakt, zoals beschreven in de procedure “Een nieuw communicatierooster aanmaken” op pagina 3, bent u klaar om de inhoud van het rooster te bepalen. Mind Express biedt u een aantal opties om communicatieroosters in te vullen. Deze opties worden in detail besproken in dit hoofdstuk.

3.1 De opbouw van het dialoogvenster Inhoud

Vrijwel alle opties om een communicatierooster in te vullen vindt u in een centraal dialoogvenster: het dialoogvenster Inhoud. U zult merken dat dit dialoogvenster het belangrijkste werkinstrument in Mind Express is.

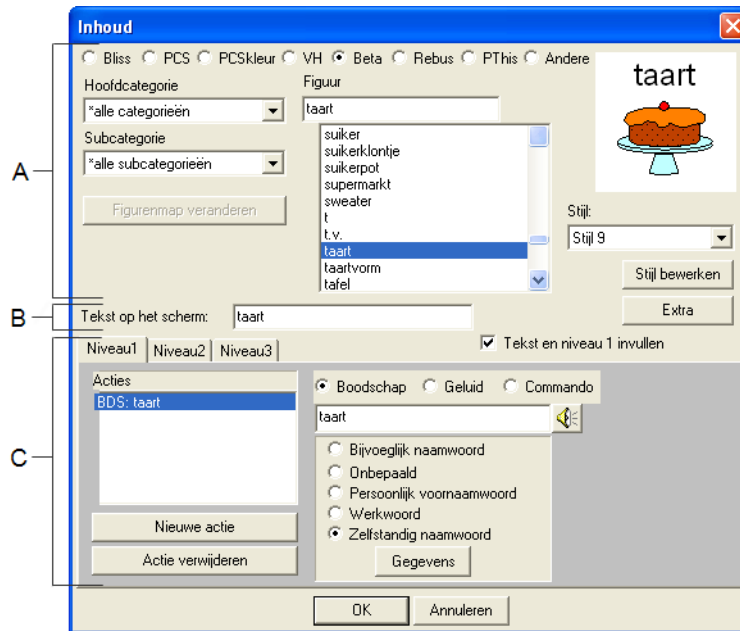
U kunt het dialoogvenster Inhoud ook laten verschijnen door in muismode op de rechtermuisknop te klikken. Zie ook “Opties > Voorkeursinstellingen” op pagina 75.

Ga als volgt te werk om het dialoogvenster Inhoud te laten verschijnen:

1. Kies **Mode > Bewerken**.
2. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op één van de lege vakjes.

Het dialoogvenster **Inhoud** verschijnt.

De onderstaande illustratie geeft u een globaal overzicht van de 3 hoofdfuncties in dit dialoogvenster. Deze hoofdfuncties worden verder in dit hoofdstuk in detail besproken.

A. Symbolen B. Tekst C. Niveaus

3.2 Symbolen

Mind Express biedt u een aantal symbolenlijsten die zowel symbolen als tekeningen bevatten. Daarnaast kunt u ook uw eigen symbolen creëren en gebruiken in Mind Express.

3.2.1 Symbolenlijsten

De symbolen die u gebruikt om uw communicatierooster in te vullen, kunnen uit een aantal lijsten komen. U selecteert de symbolenlijst van uw keuze bovenaan in het dialoogvenster Inhoud door het juiste keuzerondje te selecteren, zoals getoond in de onderstaande illustratie:

U kunt kiezen uit de volgende symbolenlijsten:

- **BLISS:** Bij de BLISS-symbolen kunt u kiezen uit een uitgebreide en alfabetische lijst met symbolen. Deze symbolenlijst wordt standaard meegeleverd. Bovendien kunt u zelf nieuwe BLISS-symbolen aanmaken met de BLISS-editor. Voor meer informatie over de BLISS-editor, zie ook “Bliss Editor” op pagina 113.
- **PCS:** PCS staat voor Picture Communication Symbols. U krijgt een demolijst van 200 symbolen. De volledige lijst is optioneel verkrijgbaar bij Mind Express.
- **VH:** VH staat voor Vijfhoeksymbolen. De demolijst bevat 25 symbolen. De volledige lijst met Vijfhoeksymbolen voor Mind Express is eveneens optioneel verkrijgbaar.
- **Beta:** De demolijst van 100 Betasymbolen die standaard wordt meegeleverd, bestaat uit symbolen. Ook hiervan is de volledige symbolenlijst verkrijgbaar voor Mind Express.
- **Rebus:** de demolijst met Rebusymbolen bevat standaard 100 symbolen.

- **Pthis:** Picture This is een fotodatabank. De volledige lijst is optioneel verkrijgbaar. De demolijst bevat standaard 100 foto's.
- **Andere:** U kunt zelf met een tekenpakket symbolen aanmaken of u kunt bestaande illustraties of foto's gebruiken in Mind Express. Het is wel belangrijk dat u die symbolen of foto's bewaart in WMF- (Windows Metafile), BMP- (Bitmap), GIF- of JPG-formaat.

De bovenstaande symbolenlijsten zijn onderverdeeld in categorieën. Op die manier kunt u de uitgebreide lijsten gemakkelijk filteren en efficiënt het symbool opzoeken dat u precies nodig heeft.

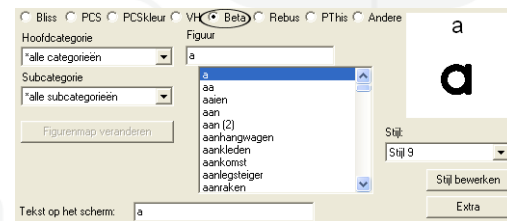
Ga als volgt te werk om een symbool te selecteren uit een symbolenlijst:

1. Kies **Mode > Bewerken**.
2. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op één van de lege vakjes in het communicatierooster waar u het symbool wilt gebruiken.

Het dialoogvenster **Inhoud** verschijnt.

3. Selecteer een symbolenlijst bovenaan in het dialoogvenster door op het keuzerondje naast de lijstnaam te klikken.

De symbolenlijst bevat meteen de symbolen uit de geselecteerde lijst.

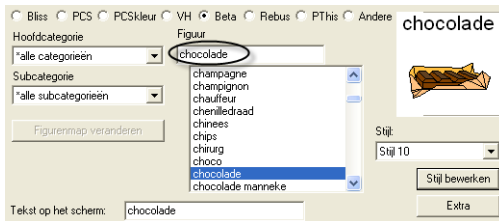

- Open eventueel de Hoofdcategorie- en Subcategorielijsten en maak uw keuze.

De **Figurenlijst** wordt meteen aangepast.

- Doe één van de volgende:
  - Selecteer een symbool in de lijst.
  - Typ de naam van het symbool dat u zoekt in het **Figuurtekstvak**.

Het symbool dat u selecteert, verschijnt meteen in het vakje rechts van de symbolenlijst.

- Klik op OK.

Het dialoogvenster **Inhoud** wordt gesloten en het geselecteerde symbool staat in het communicatierooster.

Voor meer informatie over het aanpassen en toepassen van stijlen, zie "De Lay-out van een Communicatierooster" op pagina 19.

3.3 Andere symbolen

Mind Express biedt u de mogelijkheid om ook andere symbolen te gebruiken dan die in de symbolenlijsten. U kunt bijvoorbeeld werken met foto's,

zelfgemaakte tekeningen, enz. Zorg er wel voor dat u die andere tekeningen of foto's altijd bewaart in één van de volgende formaten:

- WMF (Windows Metafile)
- BMP (Bitmap)
- GIF
- JPG.

Gebruik een map om uw eigen tekeningen en foto's te bewaren en laat de figurenmap daar naar verwijzen. U bewaart ze bijvoorbeeld onder de volgende submap: C:\Tni\Mind Express Nederlands\Figuren\Mijn Figuren. De submappen worden toegevoegd aan de **Hoofdcategorielijst**. Mocht u extra mappen aanmaken onder die submap, dan verschijnen die in de **Subcategorielijst**.

Ga als volgt te werk om andere figuren te gebruiken:

- Gebruik een tekenpakket (zoals Windows Paint) om uw eigen tekeningen te maken of bewaar bestaande illustraties en foto's als JPEG, GIF, BMP of WMF in de figurenmap of een submap. Zorg er best voor dat ze kleiner zijn dan 100 KB.
- Doe één van de volgende:
  - Kies **Bestand > Openen** om een bestaand rooster te openen.
  - Kies **Bestand > Nieuw** en maak een nieuw rooster aan.

Voor meer informatie over het aanmaken van een nieuw communicatierooster, zie ook "Een nieuw communicatierooster aanmaken" op pagina 3.

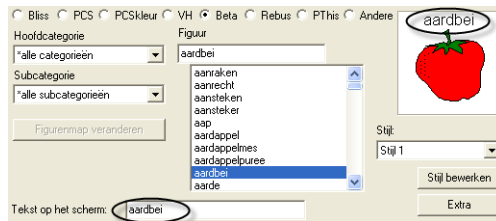
- Kies **Mode > Bewerken**.
- Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op het vakje in het communicatierooster waar u de tekening of foto wilt gebruiken. Het dialoogvenster **Inhoud** verschijnt.
- Selecteer het keuzerondje **Andere**.

De inhoud van uw persoonlijke map verschijnt nu in de **Figurenlijst** en u kunt uw keuze maken uit uw eigen tekeningen of foto's.

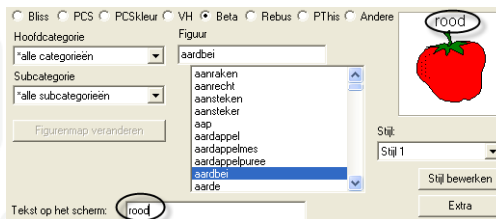
3.4 Tekst

Mind Express biedt u niet alleen de mogelijkheid om met symbolen, tekeningen en foto's te werken, maar ook met tekst.

Als u een symbool selecteert uit één van de symbolenlijsten, verschijnt de tekst automatisch mee in het vakje, zoals hieronder is geïllustreerd:

Mocht u echter andere tekst willen bij de tekening dan de tekst die standaard wordt ingevuld, dan typt u die gewoon in het Tekst op het scherm vakje. Een voorbeeld: Stel dat u bij de aardbei niet het woordje aardbei wilt, maar rood, dan typt u rood.

Mocht u bij een bepaalde tekening tekst willen die niet meer past in het vakje van het rooster, dan wordt de tekst over twee regels verspreid, zodra er een spatie voorkomt in de tekst. Zorg er wel voor dat de tekst zichtbaar blijft.

3.4.1 Tekst en niveau 1 invullen

Als u het vakje **Tekst en niveau 1 invullen** selecteert door het vakje voor deze

Tekst en niveau 1 invullen

optie aan te klikken, komt de tekst automatisch bij het symbool te staan zodra u het symbool aanklikt in de lijst. Bovendien wordt meteen het eerste niveau van dit vakje ingevuld. Dit kan handig zijn als u nieuwe communicatieroosters aanmaakt en snel nieuwe symbolen met bijbehorende tekst wilt invoeren.

Als deze optie is uitgeschakeld, komt de tekst niet automatisch bij het symbool te staan en wordt ook niveau 1 niet ingevuld.

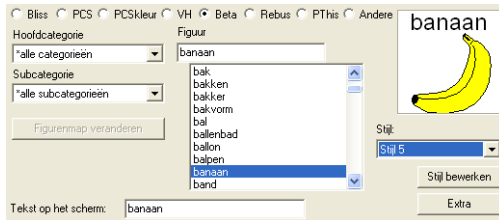
3.4.2 Tekststijl bewerken

Mind Express biedt u een aantal mogelijkheden om het lettertype en de positie van de tekst in de vakjes van uw communicatierooster te bewerken.

Ga als volgt te werk om de tekst te bewerken:

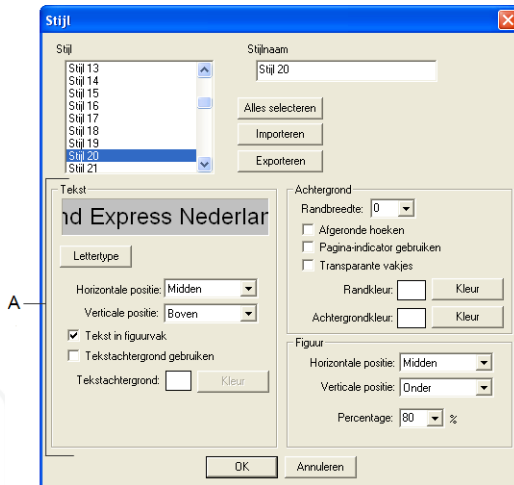
1. Kies **Mode > Bewerken**.
2. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op het vakje dat u wilt bewerken of invullen.

Het dialoogvenster **Inhoud** verschijnt.

3. Klik op **Stijl bewerken**.

Het dialoogvenster Stijl verschijnt:

A. Tekstgebied

4. Maak de nodige aanpassingen in het tekstgebied van het bovenstaande dialoogvenster. U heeft de volgende opties:

- Het lettertype aanpassen. Klik hiervoor op de knop Lettertype. Er verschijnt een standaard Windowsvenster waarin u het lettertype, de lettergrootte en de stijl kunt aanpassen.
- De horizontale en verticale positie van de tekst in het vakje aanpassen.
- De tekst binnen of buiten het symboolvak plaatsen.
- Een achtergrondkleur gebruiken voor de tekst.

Enkele voorbeelden:

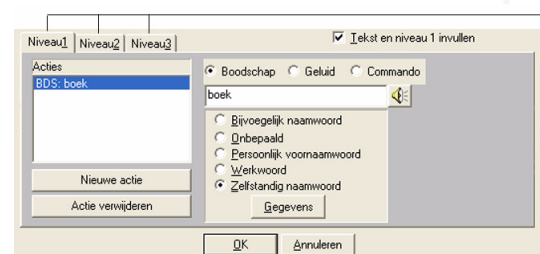

5. Klik op OK.

De wijzigingen worden meteen toegepast op de tekst in het vakje.

3.5 Niveaus

Het derde gebied van het dialoogvenster Inhoud bevat drie tabs, die overeenkomen met drie niveaus die u kunt koppelen aan een vakje. Elk niveau kan een aantal acties bevatten. Zo kunt u aan het vakje "hond" op niveau 1 het woord "hond" koppelen. Op niveau 2 kunt u de naam van de hond zetten en aan niveau 3 kunt u een blafgeluid koppelen.

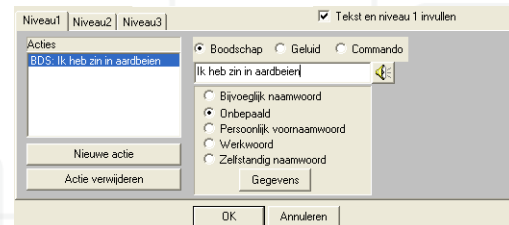
A. Niveautabs

Als u van niveau verandert door op een andere tab te klikken met de muis, ziet u dat het scherm een andere kleur krijgt. Voor niveau 2 is dat groen en voor niveau 3 is dat blauw.

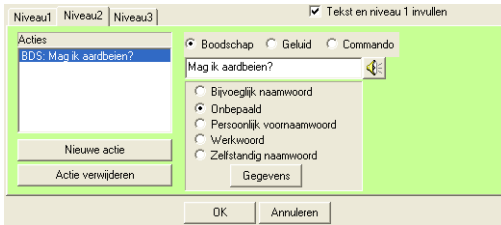
Een voorbeeld

Aan het vakje "aardbei" in uw communicatierooster kunt u op de verschillende niveaus de volgende boodschappen koppelen:

- **niveau 1:** als het vakje "aardbei" is geselecteerd op niveau 1, wordt de zin "ik heb zin in aardbeien" uitgesproken via spraaksynthese. Aan niveau 1 is dus een boodschap verbonden.

- **niveau 2:** wanneer het vakje “aardbei” is geselecteerd op niveau 2, hoort u de vraag “Mag ik aardbeien?”.

- **niveau 3:** wanneer het vakje aardbei is geselecteerd op niveau 3, hoort u de boodschap “ik lust geen aardbeien”.

U kunt niet enkel boodschappen toekennen op de verschillende niveaus, maar ook geluiden en commando's.

Voor meer informatie over werken met acties en niveaus, zie “Werken met Acties en Niveaus” op pagina 39.

Voor meer informatie over het toekennen van een boodschap, een geluid en een commando, zie:

- “Boodschap” op pagina 40
- “Geluid” op pagina 43
- “Commando” op pagina 44.

3.5.1 Meerdere acties per niveau

Per niveau kunt u één of meerdere acties toekennen aan een vakje. Dat wil zeggen dat u voor elk niveau één of meerdere boodschappen, geluiden of commando's kunt koppelen aan het geselecteerde vakje.

Per niveau (1, 2 of 3) kunt u maximaal 5 acties definiëren.

Voor een uitgebreide beschrijving van hoe u het beste werkt met acties en niveaus, zie “Werken met Acties en Niveaus” op pagina 39.

Hoofdstuk 4 - De Lay-out van een Communicatierooster

Opdat u het aanmaken van communicatieroosters in de vingers zou krijgen, wordt in dit hoofdstuk uitgebreid aandacht besteed aan de verschillende opties die Mind Express u biedt bij het opbouwen van een communicatierooster.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Roosterinstellingen
- Stijlen aanpassen
- Stijlen toepassen
- Vakjes bewerken
- Werken met functies
- Predictievakjes.

Een communicatierooster met een leuke lay-out is ook prettig om mee te werken. Mind Express biedt u een aantal mogelijkheden om de lay-out zo aantrekkelijk mogelijk te maken.

Vrijwel alle functies om de lay-out van het communicatierooster te bepalen, vindt u in het menu Opties.

4.1 Roosterinstellingen

De algemene structuur van het **rooster** bepaalt u vooraf in het dialoogvenster Rooster. Dit dialoogvenster verschijnt automatisch als u **Bestand > Nieuw** klikt. Als u een nieuw communicatierooster aanmaakt, moet u vooraf beslissen

- hoeveel vakjes u horizontaal en verticaal per rooster wilt gebruiken.
- hoeveel tussenruimte er tussen de vakjes onderling moet komen en welke kleur die tussenruimte moet hebben.
- of u een achtergrondfiguur wilt gebruiken.

Het spreekt voor zich dat een duidelijk en overzichtelijk communicatierooster niet te veel vakjes mag bevatten. Voor meer informatie over het dialoogvenster **Rooster**, zie ook “Een nieuw communicatierooster aanmaken” op pagina 3.

Verder kunt u met de knop **Extra** in het dialoogvenster **Inhoud** bepaalde vakjes van uw communicatierooster vergroten.

Ga als volgt te werk om bepaalde vakjes van uw communicatierooster te vergroten.

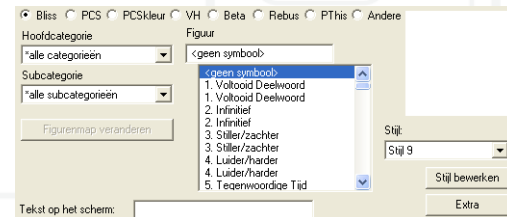
1. Maak een nieuw communicatierooster aan.

Voor meer informatie over een nieuw communicatierooster aanmaken, zie “Een nieuw communicatierooster aanmaken” op pagina 3.

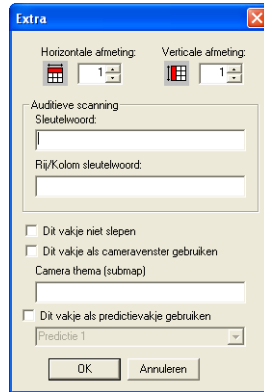
2. Klik **Mode > Bewerken**.
3. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op een leeg vakje.

Het dialoogvenster **Inhoud** verschijnt.

- Klik op de knop **Extra**.

Het dialogvenster **Extra** verschijnt:

- Geef de horizontale en verticale afmetingen in. Kiest u voor bijvoorbeeld 2 horizontaal en 2 verticaal, dan wordt het geselecteerde vakje horizontaal

en verticaal twee keer zo groot als de andere vakjes in het rooster, zoals hieronder getoond:

- Klik op **OK**.

Het dialogvenster **Extra** wordt gesloten en u belandt weer in het dialogvenster **Inhoud**.

- Klik op **OK**.

De wijzigingen worden toegepast op het rooster.

4.2 Stijlen aanpassen

Als u Mind Express voor de eerste keer gebruikt, merkt u op dat het programma 50 stijlen bevat. U kunt deze stijlen herdefiniëren en er de eigenschappen van aanpassen, zoals u wilt. Elke keer u een nieuw communicatierooster aanmaakt, neemt Mind Express automatisch de stijleigenschappen over van het vorige bestand waarmee u werkte.

Ga als volgt te werk om de stijl van de vakjes aan te passen:

- Doe één van de volgende:

- Kies **Bestand > Openen** om een bestaand rooster te openen.

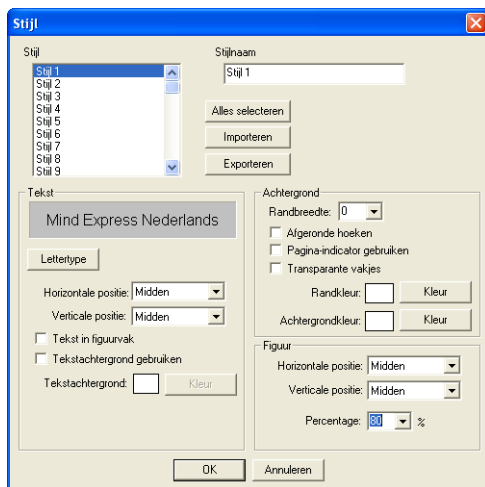
- Kies **Bestand > Nieuw** en maak een nieuw rooster aan.

Voor meer informatie over het aanmaken van een nieuw communicatierooster, zie ook “Een nieuw communicatierooster aanmaken” op pagina 3.

2. Kies **Opties > Stijl**.

Het dialoogvenster **Stijl** verschijnt:

3. U kunt nu één of meerdere stijlen kiezen uit de reeks bestaande stijlen en u kunt er de volgende eigenschappen van aanpassen:

- tekst
- achtergrond
- figuur.

Gebruik de Shift- en/of Ctrl-toetsen om meerdere stijlen te selecteren.

U kunt ook bestaande stijlen importeren en exporteren. Dit kan handig zijn als u met verschillende computers werkt en dezelfde stijlen wilt hanteren. U hoeft de stijlen dan niet telkens opnieuw aan te passen. Gebruik de volgende knoppen om de 50 stijlen te selecteren, te importeren of te exporteren.

-
-
-

4.2.1 De tekststijl aanpassen

Als u communicatieroosters opbouwt met symbolen en tekst of met tekst alleen, dan kunt u in het dialoogvenster **Stijl** de eigenschappen van die tekst bepalen.

Voor meer informatie over de tekststijl aanpassen, zie “Tekststijl bewerken” op pagina 15.

4.2.2 De achtergrond aanpassen

In het **Achtergrond** gebied van het dialoogvenster **Stijl** krijgt u de volgende opties om de achtergrond van de vakjes aan te passen:

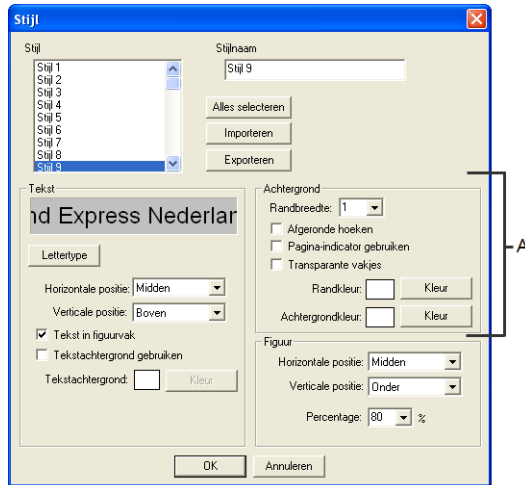
- de randbreedte rond de figuren in de vakjes aanpassen.
- de vakjes transparant maken. Dit kan handig zijn als u met een achtergrondfiguur werkt.
- een achtergrondkleur bepalen.
- afgeronde hoekjes
- pagina-indicator

Ga als volgt te werk om de achtergrond van de vakjes aan te passen.

1. Kies **Opties > Stijl**.

Het dialoogvenster **Stijl** verschijnt.

10 een kleinere rand geeft. De onderstaande voorbeelden maken dit duidelijk:

A. Achtergrondgebied

2. Selecteer de stijl die u wilt aanpassen.
3. Open de randbreedtelijst door op het pijltje naast het **Randbreedte**vakje te drukken of typ zelf een waarde in tussen 0 en 99. Een waarde van 50 bijvoorbeeld geeft u een brede band rond de figuur, terwijl een waarde van

4. Selecteer **Afgeronde hoeken** indien u afgeronde hoeken wenst.

5. Indien een vakje het commando **Ga naar pagina** bevat, kunt u dit visueel zichtbaar maken door voor een **Pagina-indicator** te kiezen. De rechter bovenhoek krijgt dan een andere kleur.

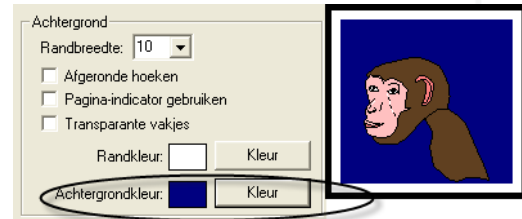
6. Selecteer het vakje **Transparante vakjes** als u geen achtergrondkleur wilt, maar bijvoorbeeld wel een achtergrondtekening wilt gebruiken.

Kies Opties > Rooster om een achtergrondfiguur te selecteren. Voor meer informatie over het selecteren van een achtergrondfiguur, zie ook "Ga als volgt te werk om een nieuw communicatierooster aan te maken:" op pagina 4.

7. Selecteer een achtergrondkleur voor de vakjes door op **Kleur** te drukken. U krijgt een standaard Windowskleurenpalet waarin u een achtergrondkleur kunt selecteren voor de vakjes.

8. Klik op **OK**.

Uw wijzigingen worden meteen toegepast op het communicatierooster.

4.2.3 De positie van de figuur binnen het vakje aanpassen

In het gebied **Figuur** van het dialoogvenster **Stijl** kunt u de positie van de figuur binnen het vakje aanpassen. U heeft de volgende opties:

- **Horizontale positie:** de figuur in het midden van het vakje plaatsen of, links of rechts in het vakje plaatsen.
- **Verticale positie:** de figuur in het midden van het vakje of, bovenaan of onderaan in het vakje plaatsen.
- **Percentage:** het percentage van het vakje dat de figuur inneemt. Bij 100% wordt het volledige vakje ingenomen terwijl bij 50% maar de helft van het vakje wordt ingenomen.

Ga als volgt te werk om de positie van de figuur binnen het vakje aan te passen:

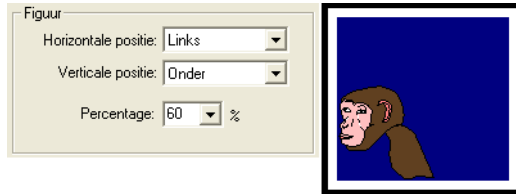
1. Kies **Opties > Stijl**.

Het dialoogvenster **Stijl** verschijnt.

2. Kies de stijl die u wilt aanpassen.
3. Selecteer in het gebied **Figuur** de juiste horizontale en verticale posities van de figuur binnenin het vakje.

4. Open de percentage lijst door op het pijltje naast het **Percentage** vakje te drukken of typ zelf een waarde in tussen 20 en 99.

Het onderstaande voorbeeld toont u een figuur die links onder in het vakje staat en die 60% van de ruimte in het vakje gebruikt.

5. Klik op OK.

Uw wijzigingen worden meteen toegepast op het communicatierooster.

4.2.4 Stijlen toepassen

Zodra u een aantal stijlen heeft gedefinieerd, kunt u ze gaan toepassen wanneer u communicatieroosters aanpast.

Ga als volgt te werk om een bepaalde stijl toe te passen:

1. Doe één van de volgende:
  - Kies **Bestand > Openen** om een bestaand rooster te openen.
  - Kies **Bestand > Nieuw** en maak een nieuw rooster aan.

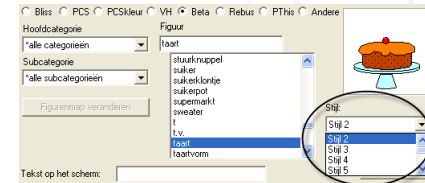
Voor meer informatie over het aanmaken van een nieuw communicatierooster, zie ook “Een nieuw communicatierooster aanmaken” op pagina 3.

2. Kies **Mode > Bewerken**.
3. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op een van de vakjes.

Het dialoogvenster *Inhoud* verschijnt.

4. Open de lijst met stijlen en selecteer een stijl.

De gekozen stijl wordt meteen toegepast op het voorbeeldvakje (boven de **Stijlenlijst**).

5. Klik **Stijl bewerken** om de stijl eventueel aan te passen.

Voor meer informatie over stijlen aanpassen, zie “Stijlen aanpassen” op pagina 20.

6. Klik op **OK**.

De stijl wordt toegepast op het geselecteerde vakje in het communicatierooster.

4.2.5 Een stijl toepassen op meerdere vakjes

Met de Shift- en Ctrl-toets kunt u meerdere vakjes tegelijk selecteren en dus op meerdere vakjes tegelijk een bepaalde stijl toepassen.

- Om meerdere vakjes te selecteren: Houd de Ctrl toets ingedrukt en selecteer de gewenste vakjes door ze aan te klikken.
- Om een blok vakjes te selecteren: Houd de Shift toets ingedrukt, selecteer het eerste vakje van de blok en het laatste. Alle vakjes daartussen worden geselecteerd.

Klikt u na het selecteren van meerdere vakjes op de rechtermuisknop, dan verschijnt het volgende dialoogvenster, waarin u meteen een stijl kunt kiezen om toe te passen op de vakjes die u zonet selecteerde:

4.3 Vakjes bewerken

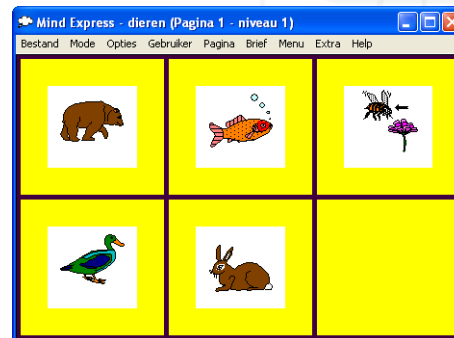
Als u een communicatierooster heeft ingevuld, kunt u achteraf nog wijzigingen aanbrengen aan de indeling ervan en aan de volgorde van de vakjes. Net zoals bij de meeste programma's in een Windowsomgeving, kunt u ook met Mind Express de volgende bewerkingen uitvoeren door het menu Mode te raadplegen of door de bijbehorende sneltoetsen te gebruiken:

Bewerking	Sneltoets
Alles selecteren	Ctrl + A
Knippen	Ctrl + X
Kopiëren	Ctrl + C
Plakken	Ctrl + V
Verwijderen	Delete

*U kunt de bovenstaande bewerkingen pas uitvoeren als u eerst **Mode > Bewerken** klikt en er dus voor **Bewerken** een vinkje staat.*

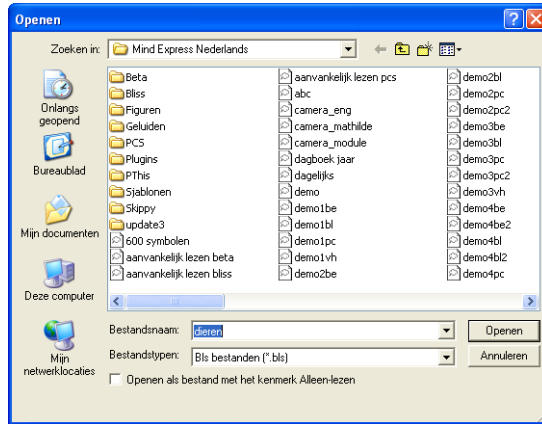
Volg de onderstaande procedure om te leren hoe u bij het onderstaande voorbeeld het vakje met de beer herhaalt in het lege vakje of het verplaatst naar het lege vakje.

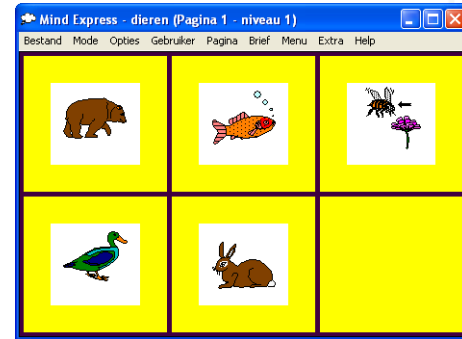
Ga als volgt te werk om de vakjes van een bestaand communicatierooster te bewerken:

1. Kies **Bestand > Openen**.

Het dialoogvenster **Openen** verschijnt:

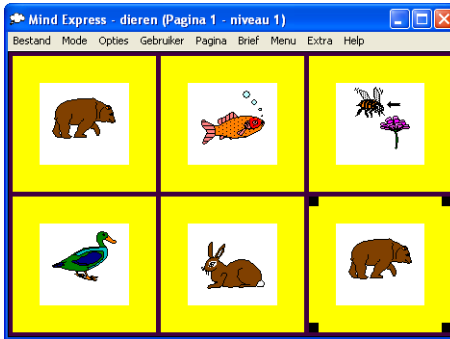
2. Selecteer het communicatierooster dat u wilt openen en klik op **Openen**.
Het gekozen communicatierooster verschijnt:

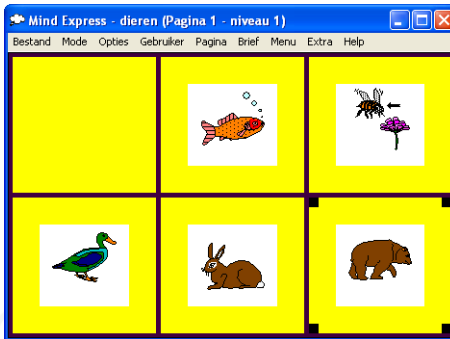
3. Kies **Mode > Bewerken**.

4. Doe één van de volgende:
  - Selecteer het vakje met de beer en kies **Mode > Kopiëren** (of druk Ctrl +C).
Selecteer dan het lege vakje en kies **Mode > Plakken** (of druk Ctrl +V).

- Selecteer het vakje met de beer en sleep het met de muis naar het lege vakje.

5. Doe één van de volgende:
  - Kies **Bestand > Bewaren** om het bestand te bewaren onder dezelfde naam.
  - Kies **Bestand > Bewaren** als om het bestand te bewaren onder een andere naam.

Met de Shift- en Ctrl-toetsen kunt u meerdere vakjes tegelijk selecteren en kopiëren naar andere pagina's en zelfs naar andere Mind Express bestanden.

4.3.1 Alles selecteren

Als **Mode Bewerken** actief is, kunt u via **Mode > Alles selecteren** alle vakjes van de pagina selecteren. Dit kan handig zijn indien u een volledige pagina wenst te kopiëren.

Ga als volgt te werk om een volledige pagina te kopiëren:

1. Kies **Mode > Bewerken**.
2. Kies **Mode > Alles selecteren** of gebruik de sneltoets Ctrl+A om alle vakjes te selecteren.
3. Kies **Mode > Kopiëren** of gebruik de sneltoets Ctrl+C om de vakjes te kopiëren.
4. Ga naar de pagina waar u de vakjes wilt plakken of maak een nieuwe pagina via **Pagina > Nieuwe pagina**.
5. Kies **Mode > Plakken** of gebruik de sneltoets Ctrl+V om de vakjes op de nieuwe pagina te plakken.

4.4 Een pop-up venster maken

Wanneer u het overzicht van de hoofdpagina wilt behouden en een sub-categorie wilt laten verschijnen, kan het gebruik van een pop-up snel en efficiënt zijn. Stel dat u de categorie fruit hebt ingevoerd op de hoofdpagina, dan kunt u ervoor zorgen dat wanneer de gebruiker het vakje fruit aanklikt er een pop-up venster verschijnt met fruitsoorten. Eenmaal de gebruiker het fruit heeft geselecteerd, keert hij terug naar de hoofdpagina.

Een pop-up kan bij het maken van spelletjes ook ingelast worden om zo visuele en auditieve feedback te geven. Zo kunt u een pop-up laten verschijnen met "juist" of "fout" of "proficiat".

Het gebruik van een pop-up venster kan wel eens handig blijken in sommige omstandigheden. Zo kan het handig zijn dat vooraleer de gebruiker op het vakje met commando **Afsluiten/Min-Max > Mind Express afsluiten** er een pop-up venster tussenkomt dat vraagt om bevestiging.

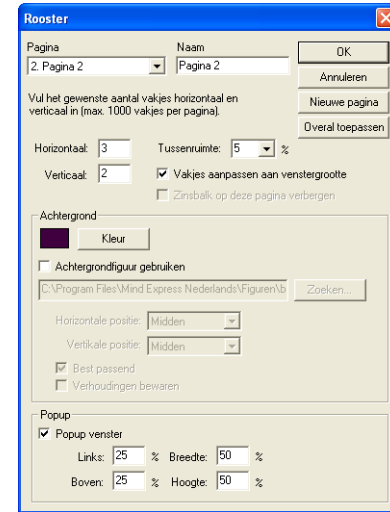

Voor meer informatie over het Commando Afsluiten/Min-Max zie "Afsluiten Min/Max" op pagina 31

Ga als volg te werk om een pop-up venster aan te maken: (Bijvoorbeeld om te bevestigen dat de gebruiker Mind Express wilt verlaten)

1. Kies onder het vakje met symbol 'Mind Express afsluiten' voor het commanMaak via **Opties > Rooster** een nieuwe pagina aan. Het dialoogvenster **Rooster** verschijnt.
2. Geef de pagina een naam.

3. Vink **Popup** venster aan in het venster Rooster.

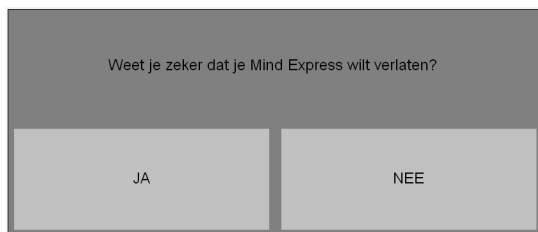
4. Bepaal zelf hoe groot het venster moet zijn door het percentage in te vullen.
5. Stel het aantal vakjes en de tussenruimte in. (In dit geval, 2 vakjes horizontaal, 2 verticaal. Vergroot dan het bovenste vakje horizontaal tot één vakje.)
6. Open het **Inhouds**venster van het eerste vakje.
7. Kies voor **Extra** en vergroot het vakje door één horizontale eenheid toe te voegen.
8. Pas indien gewenst de stijl aan of maak een nieuwe stijl aan.

Voor meer informatie over Stijlen zie "Stijlen aanpassen" op pagina 20

9. Vul bij **Tekst op het scherm** de vraag of tekst die in het vakje moeten verschijnen. (Bv. "Ben je zeker dat je Mind Express wilt afsluiten?")

10. Klik op OK.
11. Vul vervolgens de 2 onderste vakjes in, met bv. "JA" of "NEE".
12. Voeg aan het vakje "JA" het commando **Afsluiten/Min-Max > Mind Express afsluiten** en klik op OK.
13. Voeg aan het vakje "NEE" het commando **Ga naar pagina > Terug**.
14. Klik op Ok.
15. Bewaar de pagina.

16. Kies voor het commando **Ga naar pagina** > bv. Pop-up onder het vakje met symbool of tekst 'Mind Express verlaten'.

Indien u wenst dat de boodschap uitgesproken wordt wanneer het pop-up venster verschijnt kunt u de boodschap "Weet je zeker dat je Mind Express wilt verlaten?" toevoegen aan het vakje die doorverwijst naar het pop-up venster. (Dus voor de gebruiker het vakje 'Mind Express verlaten'.)

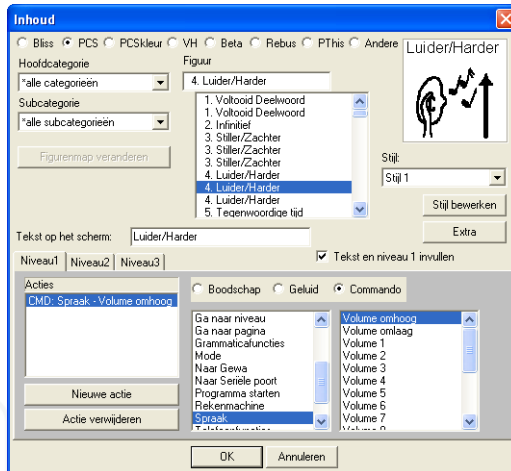

Hoofdstuk 5 - Werken met functies

U kunt aan uw communicatierooster functievakjes toevoegen. U heeft de keuze tussen de volgende hoofdfuncties of commando's:

Voor meer informatie over het toekennen van een commando, zie ook "Commando" op pagina 44.

Bovenaan de lijst van Bliss-symbolen en PCS-symbolen in het dialoogvenster **Inhoud** vindt u voor de meeste van de bovenstaande functies een symbool. Als u zo een Bliss- of PCS-symbool selecteert, wordt het overeenkomstige commando er meteen aan gekoppeld.

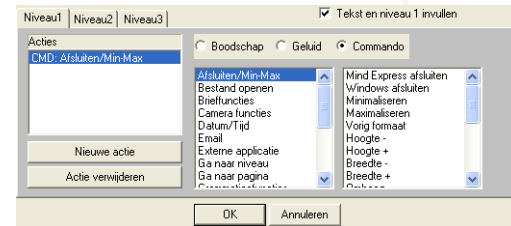

Natuurlijk kunt u evengoed aan eender welk vakje in het communicatierooster zelf een commando toekennen.

Hieronder vindt u een overzicht van de verschillende hoofdcommando's en hun subcommando's in de volgorde zoals ze voorkomen in het dialoogvenster **Inhoud**.

5.1 Afsluiten Min/Max

Dit hoofdcommando bevat 17 subcommando's die u kunt toekennen aan een vakje in uw communicatierooster.

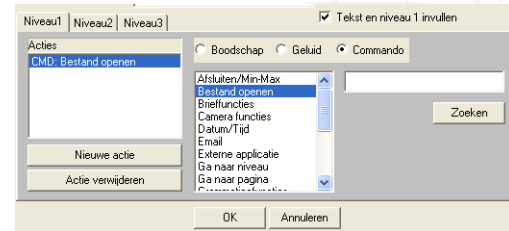

- **Mind Express afsluiten:** Koppel deze functie aan het vakje waarmee u Mind Express wilt afsluiten.
- **Windows afsluiten:** Koppel deze functie aan het vakje waarmee u Windows wilt afsluiten
- **Minimaliseren en maximaliseren:** Hiermee kan de gebruiker snel het Mind Express venster minimaliseren en een ander programma starten. Op die manier kan makkelijk gewisseld worden tussen KeyVit en Mind Express. KeyVit is het softwaretoetsenbord dat ook de muis kan aansturen via 1 of 2 toetsen.
- **Vorig formaat:** Met dit commando wordt de grootte van het actieve venster teruggebracht naar het vorige formaat.
- **Hoogte-:** Verkleint het Mind Express venstertje in de hoogte.
- **Hoogte+:** Vergroot het Mind Express venstertje in de hoogte.
- **Breedte-:** Verkleint het Mind Express venstertje in de breedte.

- **Breedte+**: Vergroot het Mind Express venstertje in de breedte.
- **Omhoog**: Hiermee kan de gebruiker het Mind Express venster iets hoger op het scherm plaatsen.
- **Omlaag**: Hiermee kan de gebruiker het Mind Express venster iets lager op het scherm plaatsen.
- **Links**: Met dit commando kan de gebruiker het venster naar links verplaatsen.
- **Rechts**: Met dit commando kan de gebruiker het venster naar rechts verplaatsen.
- **Bovenaan links**: Om het venster in de linke bovenhoek te plaatsen.
- **Bovenaan rechts**: Om het venster in de rechterbovenhoek te plaatsen.
- **Onderaan rechts**: Om het venster in de rechterbenedenhoek te plaatsen.
- **Altijd op voorgrond**: Het venster altijd op voor andere vensters laten verschijnen.
- **Niet altijd op voorgrond**: Het Mind Express venster niet altijd voor andere vensters laten verschijnen.
- **Altijd op voorgrond(aan/af)**: Het Mind Express venster altijd op voorgrond laten verschijnen. Eenmaal klikken = aan, nogmaals klikken = uit.

5.2 Bestand openen

Met deze functie kunt u via Mind Express een bestand openen. Klik op Zoeken om te zoeken naar het Mind Express bestand dat u wilt gebruiken.

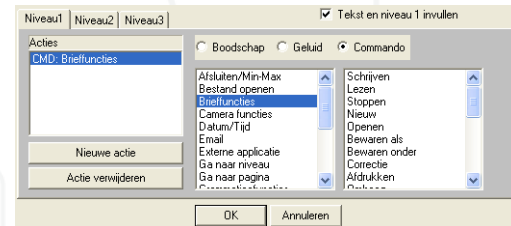
5.3 Brieffuncties

Als u het hoofdcommando Brieffuncties selecteert, verschijnen rechts alle subcommando's die u kunt gebruiken bij brieven.

Voor meer informatie over brieven, zie ook "Werken met Brieven" op pagina 49.

Kies één van de subfuncties die u aan een functievakje wilt koppelen.

Mind Express

- **Spatie** : Hiermee kunt u een vakje maken met een figuur en/of tekst. Als u het vakje selecteert verschijnt er enkel een spatie in de brief in plaats van de figuur en tekst.

5.4 Camerafuncties

Voor meer informatie over werken met de camera in Mind Express zie "Camera" op pagina 99.

5.5 Datum en tijd

Met deze functie wordt de huidige datum en tijd uitgesproken zodra u het vakje selecteert.

5.6 Email

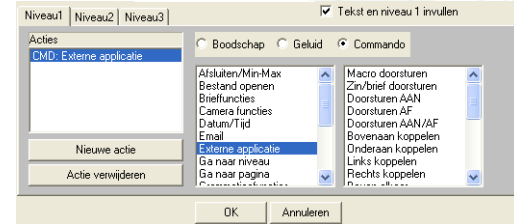
De gebruikers kunnen via Mind Express e-mails ontvangen, laten voolezen en opstellen.

Voor meer informatie over Email met Mind Express zie "E-mailen in Mind Express" op pagina 85.

5.7 Externe applicatie

Dankzij deze functies kan de gebruiker externe applicaties (tekstverwerker, Outlook, ...) besturen vanuit Mind Express.

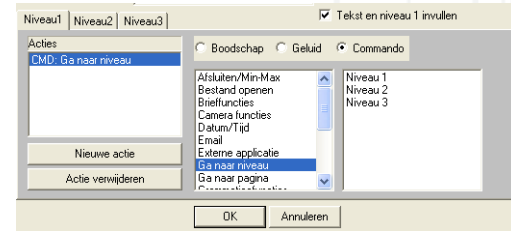
- **Macro doorsturen**: Om een macro te sturen naar een andere applicatie. Zo kunt u bijvoorbeeld een toetsenbord aanmaken in Mind Express waarmee u kunt typen in andere programma's. Naast de bestaande macro's en sneltoetsen kunt u ook macro's zelf aanmaken.
- **Zin/brief doorsturen**: Een zin opgesteld in Mind Express kan doorgestuurd worden naar een andere applicatie, naar bijvoorbeeld een tekstverwerker.
- **Doorsturen AAN**: Alle tekst wordt doorgestuurd naar de externe actieve applicatie.
- **Doorsturen AF**: De tekst wordt niet langer doorgestuurd naar de actieve externe applicatie.
- **Doorsturen AAN/AF**: Met dezelfde toets kunt u het doorsturen aan- en afzetten.
- **Bovenaan koppelen**: Het venster van de externe applicatie wordt bovenaan het Mind Express venster gekoppeld.
- **Onderaan koppelen**: Het venster van de externe applicatie wordt onderaan het venster van het Mind Express gekoppeld.
- **Links koppelen**: Het venster van de externe applicatie wordt links gekoppeld aan het venster van Mind Express.
- **Rechts koppelen**: Het venster van de externe applicatie wordt rechts gekoppeld aan het venster van Mind Express.
- **Boven elkaar**: Het venster van de externe applicatie ligt bovenaan het venster van Mind Express.

- **Onder elkaar:** Het venster van de externe applicatie ligt onderaan het venster van Mind Express.
- **Naast elkaar (links):** Het venster van de externe applicatie ligt links naast het venster van Mind Express.
- **Naast elkaar (rechts):** Het venster van de externe applicatie ligt rechts van het venster van Mind Express.
- **Lager:** Het venster van de externe applicatie wordt lager.
- **Hoger:** Het venster van de externe applicatie wordt hoger.
- **Smaller:** Het venster van de externe applicatie wordt smaller.
- **Breder:** Het venster van de externe applicatie wordt breder.
- **Omhoog:** Het venster van de externe applicatie wordt naar boven verplaatst.
- **Omlaag:** Het venster van de externe applicatie wordt naar beneden verplaatst.
- **Naar links:** Het venster van de externe applicatie wordt naar links verplaatst.
- **Naar rechts:** Het venster van de externe applicatie wordt naar rechts verplaatst.

5.8 Ga naar niveau

Door aan een bepaald vakje in het communicatierooster de functie **Ga naar niveau 1, 2 of 3** toe te kennen, kunt u de inhoud van de verschillende niveaus gebruiken.

Als u bij de Voorkeursinstellingen “Automatisch terugspringen naar niveau 1” selecteerde, zal enkel bij het volgende vakje dat u kiest, naar een ander niveau worden gesprongen.

5.9 Ga naar pagina

Door aan een bepaald vakje in het communicatierooster de functie **Ga naar pagina ...** toe te kennen, kunt u naar een andere pagina in uw communicatierooster springen.

Bij dit commando krijgt u een overzicht van de aangemaakte pagina's. Hierbij kunt u opteren om de lijst alfabetisch weer te geven. Druk op de lijsthoofding

Naam om de pagina's alfabetisch weer te geven. Druk nogmaals op Naam om de lijst omgekeerd weer te geven.

Als u bij de Voorkeursinstellingen "Automatisch terugspringen naar hoofdpagina (pag 1)" selecteerde, belandt u na een bewerking op de andere pagina, terug op pagina 1.

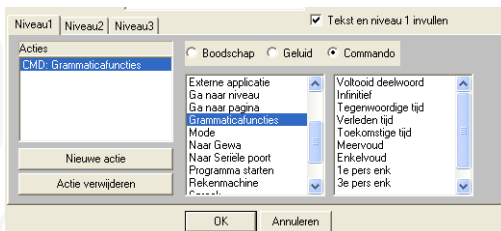

5.10 Grammaticafuncties

U kunt aan een bepaald vakje in uw communicatierooster de volgende grammaticafuncties toekennen:

- **Voltooid deelwoord/Infinitief/Tegenwoordige tijd/Verleden tijd/Toekomstige tijd:** Kies één van deze functies om het volgende werkwoord dat u selecteert in de overeenkomstige tijd te zetten.

Als u bij de Voorkeursinstellingen "Automatisch terugspringen naar tegenwoordige tijd" selecteerde, wordt bij het volgende werkwoord dat u selecteert, opnieuw de tegenwoordige tijd gebruikt.

- **Meervoud/Enkelvoud:** Kies één van deze functies om het volgende zelfstandig naamwoord of bijvoeglijk naamwoord dat u selecteert in het overeenkomstige getal te zetten.

Als u bij de Voorkeursinstellingen "Automatisch terugspringen naar enkelvoud" selecteerde, wordt bij het volgende zelfstandig naamwoord dat u selecteert, het enkelvoud gebruikt.

- **1e/3e pers. enk.:** Kies één van deze functies om het gebruikte werkwoord in eerste of derde persoon enkelvoud te gebruiken. Deze functie is handig om vragen op te stellen waarbij het werkwoord voor het persoonlijk voornaamwoord komt.

5.11 Mobi

Deze commando's zijn specifiek voorzien voor de Mobi.

5.12 Mode

Onder de vakjes kunt u een commando invoeren om van mode te veranderen. Zo kan de gebruiker zelf bv. het scannen stopzetten wanneer hij dit wilt.

Onder het commando **Mode** vindt men de volgende subcommando's terug:

- Scannen
- Muis
- Scannen pauzeren
- Joystick

Kies voor een passend symbol bij het commando en klik op Ok.

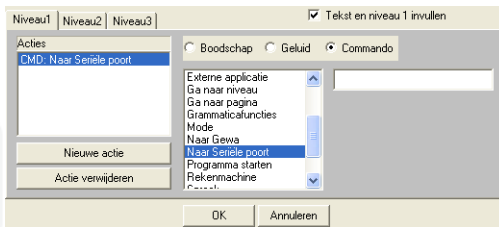
5.13 Naar Gewa

De Mobi en de Tellus 3+ kunnen optioneel voorzien zijn van een GEWA-module. Via Mind Express kan je dan toestellen bedienen via het doorsturen van infraroodcodes.

Voor meer informatie over GEWA zie "GEWA" op pagina 121.

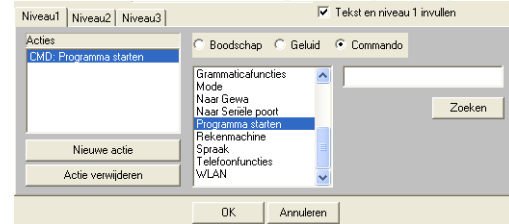
5.14 Naar seriële poort

U kunt Mind Express gebruiken in combinatie met omgevingscontrole (domotica). U kunt hier ingeven wat er naar de seriële poort moet worden gestuurd. Voor meer informatie over de seriële poort, zie "Opties > Seriele poort" op pagina 78.

5.15 Programma starten

Met deze functie kunt u via Mind Express een ander programma starten. Klik op **Zoeken** om te zoeken naar het programma dat u wilt gebruiken. U kunt eveneens bestanden opstarten op voorwaarde dat het bestandstype gekoppeld is aan één of andere applicatie.

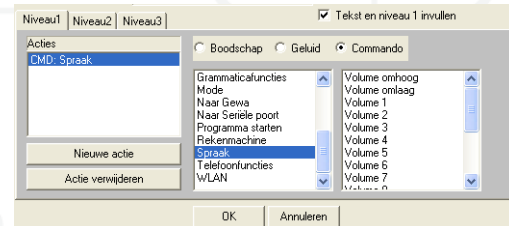

5.16 Rekenmachine

Een rekenmachine aanmaken of het bestand Rekenmachine gebruiken zie "Werken met functies" op pagina 31.

5.17 Spraak

Met de spraakfuncties kunt u het volume van de spraak verhogen, verlagen of onderbreken of het algemeen volume van Windows wijzigen.

5.18 Telefoonfuncties

Met de telefoonfuncties kunt u berichten lezen en verzenden en oproepen ontvangen en maken.

Voor meer informatie over Telefoonfuncties zie "Sms/Telefoon module" op pagina 103

5.19 WLAN

5.20 Predictievakjes

Wie over het woordpredictieprogramma Skippy beschikt, kan de predicties in Mind Express laten verschijnen.

Zodra u een letter intikt toont Skippy een lijst met veel voorkomende woorden die met die letter beginnen. Als het gewenste woord in die lijst voorkomt dan kunt u het selecteren zodat het automatisch in uw document verschijnt. Op die manier kunt u heel wat toetsenaanslagen uitsparen. Staat het woord niet in de lijst, dan tikt u de volgende letter en de lijst met predicties wordt aangepast. Na het selecteren van een woord of na het intikken van een volledig woord, maakt Skippy bovendien een voorspelling van het volgende woord.

Deze woordvoorspellingen kunt u in de Mind Express vakjes laten verschijnen. Zo kan de Mind Express gebruiker deze voorspellingen selecteren om sneller woorden en zinnen te maken. Zodra de gebruiker een letter of een woord selecteert in zijn communicatiekaart verschijnen de predicties in de predictievakjes in Mind Express.

Opdat Mind Express gebruik kan maken van de predicties van Skippy moet u via **Opties > Mappen** instellen in welke map Skippy geïnstalleerd staat. U zult Skippy terugvinden onder C:\Program Files\Mind Express Nederlands\Skippy.

Ga als volgt te werk om een predictievakje in Mind Express te maken :

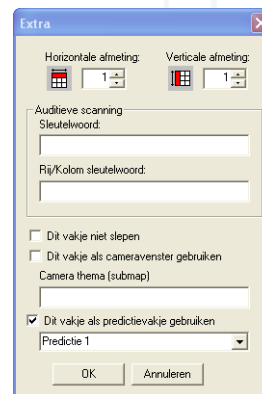
1. Kies **Mode > Bewerken** .

2. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op één van de vakjes zodat het inhoudsvenster verschijnt.

3. Klik op **Extra**

Het dialoogvenster **Extra** verschijnt:

4. Activeer **Dit vakje als predictievakje gebruiken**.

5. Kies in de lijst eronder welke predictie u in dit vakje wenst. **Predictie 1** is de eerste predictie in de lijst van Skippy, enz. U kunt tot 10 predicties in Mind Express opnemen, afhankelijk van de instellingen in het programma Skippy.
6. Sluit eerst Mind Express af en start het vervolgens weer op.

Hoofdstuk 6 - Werken met Acties en Niveaus

Mind Express biedt u de mogelijkheid om aan de vakjes van uw communicatierooster meerdere acties toe te kennen. Hierbij beschikt u per vakje in totaal over drie niveaus. Binnen elk niveau kunt u de volgende acties definiëren:

- Boodschap
- Geluid
- Commando.

Elk van de bovenstaande acties wordt verder in dit hoofdstuk besproken. Dit hoofdstuk neemt het derde deel van het dialoogvenster Inhoud onder de loep. Voor extra informatie over het dialoogvenster Inhoud, zie ook "Het Dialoogvenster Inhoud" op pagina 11.

A. Niveautabs B. Actielijst C. Acties D. Woordsorten

6.1 Boodschap

Als u een vakje van uw communicatierooster invult, kunt u ervoor kiezen om de tekst die bij de tekening hoort, meteen te laten uitspreken. U kunt op elk niveau een boodschap toekennen. Bovendien is deze boodschap niet beperkt tot de tekst die automatisch bij de tekening hoort. U kunt bijvoorbeeld een zin toekennen aan een bepaald vakje.

U kunt zowel op niveau 1, 2 als 3 een boodschap toekennen aan een vakje.

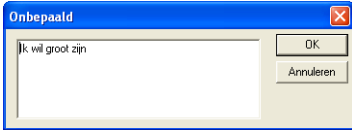
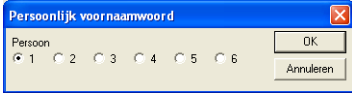

Bij het toekennen van een boodschap aan een vakje, biedt Mind Express u een aantal opties op het gebied van de woordsoort.

6.2 Woordsoort

U kunt kiezen uit een aantal woordsoorten wanneer u een boodschap formuleert. Op die manier kunt u werkwoorden vervoegen, meervoud definiëren, bijvoeglijke naamwoorden en persoonlijke voornaamwoorden gebruiken. De onderstaande tabel geeft u een overzicht van de verschillende woordsoorten en hun bijhorend dialoogvenster. U kunt deze dialoogvensters oproepen door op de knop Gegevens te drukken.

Woordsoort + opties	Dialoogvenster
<p>Bijvoeglijk naamwoord</p> <p>Kies bijvoeglijk naamwoord als u een bijvoeglijk naamwoord wilt laten verbuigen. Hierdoor wordt het woord 'groot' automatisch 'grote'.</p>	

Woordsoort + opties	Dialogoogvenster
<p>Onbepaald:</p> <p>Kies deze optie als u bijvoorbeeld met een zin wilt werken. U kunt de zin eventueel ingeven in dit dialogoogvenster.</p>	
<p>Persoonlijk voornaamwoord:</p> <p>In deze categorie horen "ik, jij, hij/zij, wij, jullie en zij" thuis. U kunt echter ook de eigennamen als persoonlijk voornaamwoord aanduiden. De persoonlijke voornaamwoorden zorgen dan voor de juiste werkwoordsvorm.</p>	
<p>Werkwoord:</p> <p>Kies Werkwoord als het woord waarmee u werkt een werkwoord is en u de vervoeging wilt gebruiken. Mind Express zal automatisch de vervoeging invullen.</p>	

Woordsoort + opties	Dialogvenster
<p>Zelfstandig naamwoord:</p> <p>Kies zelfstandig naamwoord als u de meervoudsvorm van het zelfstandig naamwoord wilt gebruiken.</p>	

Ga als volgt te werk om een boodschap toe te kennen aan een vakje:

1. Doe één van de volgende:
  - Kies **Bestand > Openen** om een bestaand rooster te openen.
  - Kies **Bestand > Nieuw** en maak een nieuw rooster aan.

Voor meer informatie over het aanmaken van een nieuw communicatierooster, zie ook “Een nieuw communicatierooster aanmaken” op pagina 3.

2. Kies **Mode > Bewerken**.
3. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op één van de lege vakjes.
Het dialogvenster **Inhoud** verschijnt.
4. Kies een symbool, bijvoorbeeld “taart”.
5. Kies een niveau waaraan u de boodschap wilt koppelen door op de juiste tab te klikken.

6. Typ de boodschap in die u aan het vakje wilt koppelen in het boodschapvenster. Klik eventueel op de knop **Gegevens**.

Het dialoogvenster dat bij de gekozen woordsoort hoort, verschijnt.

7. Maak uw keuze uit de woordsoorten. Indien Mind Express niet automatisch de woordsoort aanduidt, selecteer dan het juiste keuzerondje. (Indien het over een langere boodschap gaat, of een zin, kies dan voor Onbepaald.)

8. Als u de tekst wilt beluisteren, klik dan op het luidsprekertje naast de tekst en de zin wordt meteen uitgesproken via spraaksynthese.

9. Klik op **OK**.

10. Kies **Mode > Muis**.

Zodra u op het vakje “taart” klikt in uw communicatierooster, hoort u de boodschap “Ik heb zin in taart”.

6.3 Geluid

U kunt de vakjes van uw communicatierooster ook koppelen aan een geluid. Dat geluid kan een bestaand *.wav-bestand zijn of een geluid dat u zelf inspreekt en opneemt. Om zelf een geluid op te nemen, heeft u een microfoon nodig.

U kunt zowel op niveau 1, 2 als 3 een geluid toekennen aan een vakje.

Ga als volgt te werk om een geluid toe te kennen aan een vakje:

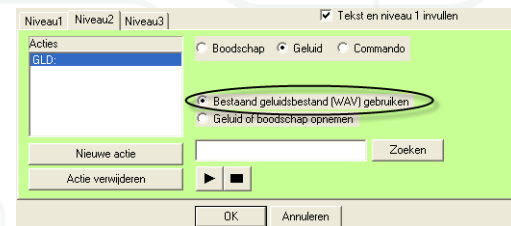
1. Herhaal stappen 1 tot en met 5 uit de procedure “Ga als volgt te werk om een boodschap toe te kennen aan een vakje:”.
2. Selecteer het keuzerondje “**Geluid**”.

Het dialoogvenster Inhoud ziet er nu als volgt uit:

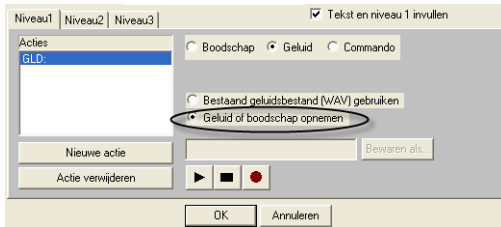

3. Doe één van de volgende:

- Selecteer het keuzerondje **Bestaand geluidsbestand (WAV) gebruiken** en klik op **Zoeken** om ernaar te zoeken.

Selecteer het keuzerondje **Geluid of Boodschap opnemen** en neem het geluid van uw keuze op door de knop te klikken. U kunt het opgenomen geluid eventueel bewaren onder een andere naam door op de knop **Bewaren als** te drukken.

4. Klik op OK.

U heeft nu op niveau 2 een geluid toegekend aan een vakje. Als u het vakje taart aanklikt op niveau 2, hoort u het gekozen of opgenomen geluid.

6.3.1 Een geluid Snel opnemen

U kunt een geluid snel opnemen door bij **Opties > Voorkeursinstellingen Snel opnemen** aan te vinken. Door vervolgens in Mode muis 5 seconden lang de linkermuisknop ingedrukt te houden op een vakje verschijnt het venster **Snel opnemen**.

Druk op om het geluid of de boodschap op te nemen. Druk vervolgens

op om de opname te stoppen en op om de opname te beluisteren. De opname komt dan automatisch in het vakje terecht en hoor je onmiddellijk bij het aanklikken van het vakje.

6.4 Commando

Ten slotte kunt u een commando of een functie koppelen aan de vakjes van uw communicatierooster. Dat kan een brieffunctie, een grammaticale functie of een andere functie zijn. Mind Express bevat achttien hoofdfuncties. Elk van deze hoofdfuncties bevat een aantal subfuncties, zoals hieronder getoond:

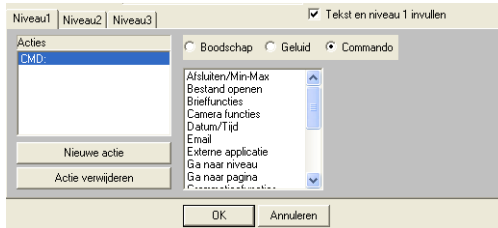

Als u een commando toekent aan een vakje, dan kunt u dat vakje gebruiken als functievakje. Een functievakje helpt u bijvoorbeeld naar een andere pagina of naar een ander niveau te gaan.

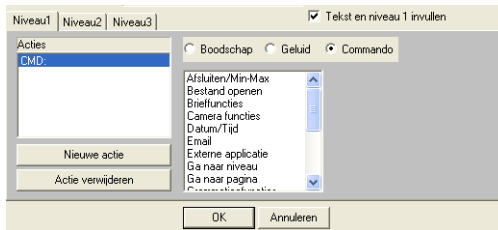
Ga als volgt te werk om een commando toe te kennen aan een vakje:

1. Herhaal stappen 1. tot en met 5. uit de procedure "Ga als volgt te werk om een boodschap toe te kennen aan een vakje:" op pagina 42.
2. Selecteer het keuzerondje **Commando**.

Het dialoogvenster **Inhoud** ziet er nu als volgt uit:

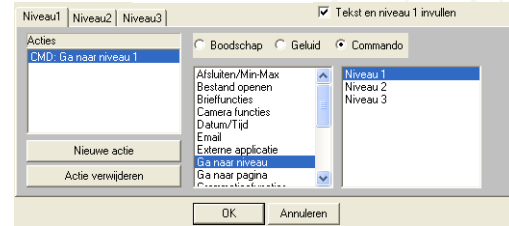

3. Selecteer een hoofdfunctie uit de lijst met hoofdfuncties door er op te klikken met de muis. De lijst met subfuncties verschijnt in het gebied rechts van de lijst met hoofdfuncties.

4. Selecteer een subfunctie in de lijst met subfuncties door er op te klikken met de muis.
5. Klik op **OK**.

Als u het vakje taart aanklikt op niveau 1, zal Mind Express automatisch naar de volgende pagina gaan.

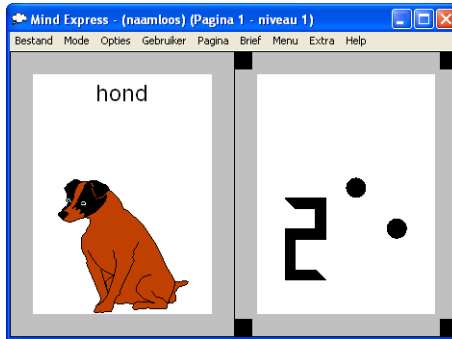

6.5 Van niveau veranderen

Met Mind Express kunt u drie verschillende niveaus toekennen aan een vakje in uw communicatierooster. Maar hoe schakelt u over van niveau 1 naar niveau 2 en 3?

Het volstaat om een nieuw vakje aan te maken in uw communicatierooster waaraan u het commando "Ga naar niveau 2" of "Ga naar niveau 3" koppelt. In feite maakt u binnen uw communicatierooster "functievakjes" aan die u van niveau helpen te veranderen.

Het onderstaande voorbeeld en procedure maken dit duidelijk:

Ga als volgt te werk om het bovenstaande communicatierooster op te bouwen:

1. Doe één van de volgende:

- Kies **Bestand > Openen** om een bestaand rooster te openen.
- Kies **Bestand > Nieuw** en maak een nieuw rooster aan.

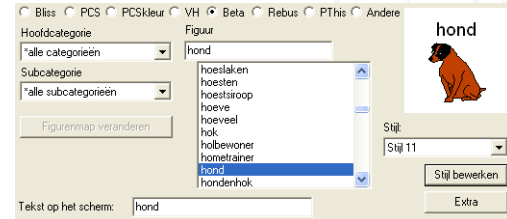

Voor meer informatie over het aanmaken van een nieuw communicatierooster, zie ook "Een nieuw communicatierooster aanmaken" op pagina 3.

2. Kies **Mode > Bewerken**.
3. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op een leeg vakje.

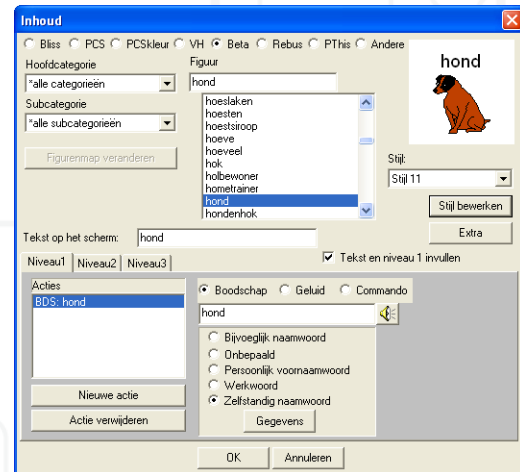
Het dialoogvenster Inhoud verschijnt:

4. Selecteer hond in de Betasymbolenlijsten, zoals hieronder getoond, of typ meteen het woord "hond" in het Naamvakje.

5. Ken op niveau 1 de boodschap "hond" toe aan dit vakje.

Voor meer informatie over het toekennen van een boodschap, zie "Boodschap" op pagina 40.

6. Selecteer de tab **Niveau 2** en het keuzerondje **Geluid**.

7. Ga op zoek naar het geluid van de hond en klik op **OK**.

Het vakje hond bevat nu twee niveaus.

Voor meer informatie over het toekennen van geluiden, zie “Geluid” op pagina 43.

8. Klik op **OK**.

9. Kies een leeg vakje en dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop.

Het dialoogvenster **Inhoud** verschijnt.

10. Selecteer een tweede figuur uit de Betasymbolenlijst.

11. Ken aan dit vakje op het eerste niveau het hoofdcommando “Ga naar niveau” en het subcommando “Niveau 2” toe.

Voor meer informatie over het toekennen van commando's, zie “Commando” op pagina 44.

12. Kies **Mode > Muis**.

13. Klik een keer op het vakje hond.

U hoort de boodschap “hond”.

14. Klik een keer op het vakje “2”, om naar niveau 2 over te gaan, en klik nu weer op het vakje hond.

U hoort het blafgeluid.

6.6 Meerdere acties per niveau

U kunt per niveau meerdere acties definiëren. Zo kan een niveau bijvoorbeeld twee acties bevatten. Hou er wel rekening mee dat een niveau maximaal 5 acties kan bevatten.

Een voorbeeld: aan het vakje hond kunt u op niveau 1 zowel de boodschap hond koppelen als het blafgeluid.

Ga als volgt te werk om meerdere acties toe te kennen aan 1 niveau:

1. Doe één van de volgende:

- Kies Bestand > Openen om een bestaand rooster te openen.
- Kies Bestand > Nieuw en maak een nieuw rooster aan.

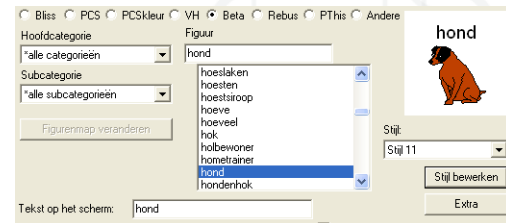
Voor meer informatie over het aanmaken van een nieuw communicatierooster, zie ook “Een nieuw communicatierooster aanmaken” op pagina 3.

2. Kies **Mode > Bewerken**.

3. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuistoets op een leeg vakje.

Het dialoogvenster **Inhoud** verschijnt.

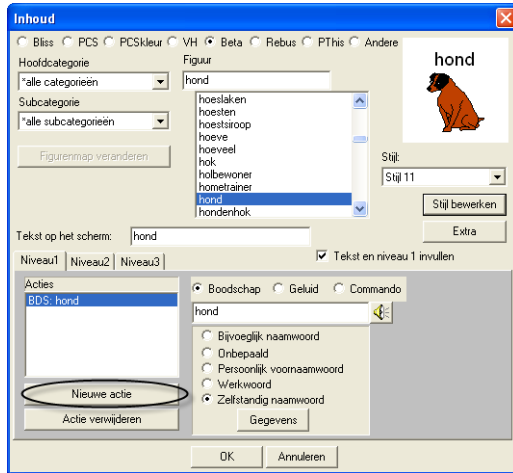
4. Selecteer hond in de **symbolenlijst**, zoals hieronder getoond of typ meteen het woord “hond” in het Naamvakje.

5. Ken de boodschap “hond” toe op niveau 1.

Voor meer informatie over boodschappen toekennen, zie “Boodschap” op pagina 40.

6. Blijf op niveau 1 en klik op de knop Nieuwe actie.

7. Selecteer het keuzerondje Geluid. Ga op zoek naar het geluid van de hond en klik op OK.

Voor meer informatie over het toekennen van een geluid, zie "Geluid" op pagina 43.

Het vakje hond bevat nu eenzelfde niveau met twee acties.

8. Klik op OK.

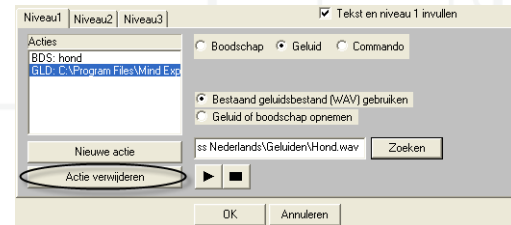
9. Kies Mode > Muis.

10. Klik op het vakje met de hond.

U hoort achtereenvolgens de boodschap "hond" en een blafgeluid.

Als u achteraf een actie wilt verwijderen, selecteert u eerst die actie in de actielijst door er een keer op te klikken en drukt u daarna op de knop Actie verwijderen.

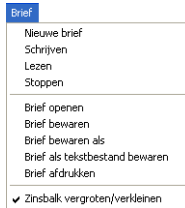

Hoofdstuk 7 - Werken met Brieven

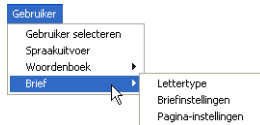
Mind Express biedt u de mogelijkheid om te werken met brieven. Een brief kan bestaan uit een reeks symbolen, uit tekst of uit een combinatie van de voorgaande. Dankzij de spraaksynthese kunt u de brief laten voorlezen.

Een brief komt altijd onderaan of bovenaan in het Mind Express venster te staan, onder het communicatierooster, in een speciale zinsbalk. De grootte van de zinsbalk kunt u zelf instellen. U kiest dus zelf hoeveel plaats er over blijft voor het communicatierooster en hoeveel plaats u reserveert voor de brief.

U vindt alle brieffuncties terug in het menu **Brief** op de menubalk:

Daarnaast bevat het menu **Gebruiker** ook nog 3 bijkomende gebruikersinstellingen voor brieven, zoals hieronder getoond:

In dit hoofdstuk vindt u een gedetailleerd overzicht van de verschillende brieffuncties en leert u hoe u een brief kunt opstellen.

Dit hoofdstuk is als volgt opgebouwd:

- Voorkeursinstellingen voor de zinsbalk
- Zinsbalk op een pagina verbergen
- Gebruikersinstellingen

- Een brief opstellen.

7.1 Voorkeursinstellingen voor de zinsbalk

Vooraleer u begint met een brief te schrijven, gaat u best eerst na welke voorkeursinstellingen u wilt gebruiken voor de zinsbalk. De zinsbalk is het deel van uw venster waarin u de brief gaat schrijven.

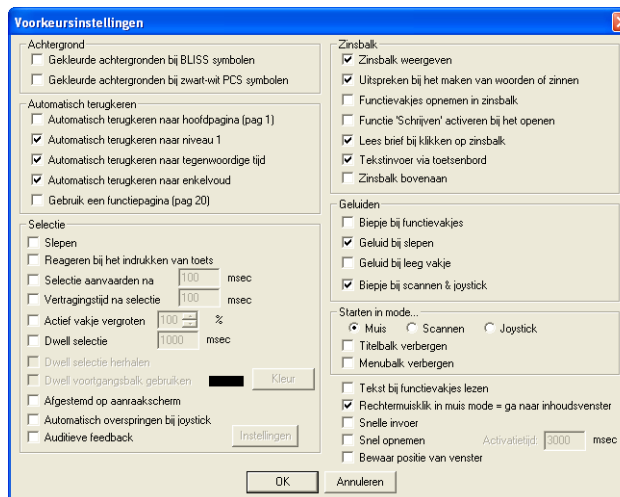
De voorkeursinstellingen blijven bewaard per bestand.

Ga als volgt te werk om de voorkeursinstellingen van de zinsbalk in te stellen

1. Kies **Opties > Voorkeursinstellingen**.

Het dialoogvenster **Voorkeursinstellingen** verschijnt. Dit dialoogvenster bevat ondermeer de voorkeursinstellingen voor de zinsbalk, zoals hieronder getoond.

2. Activeer de voorkeursinstellingen van uw keuze door met de muis op het gewenste selectievakje te klikken.

3. Klik op **OK**.

De voorkeursinstellingen worden toegepast op uw communicatierooster.

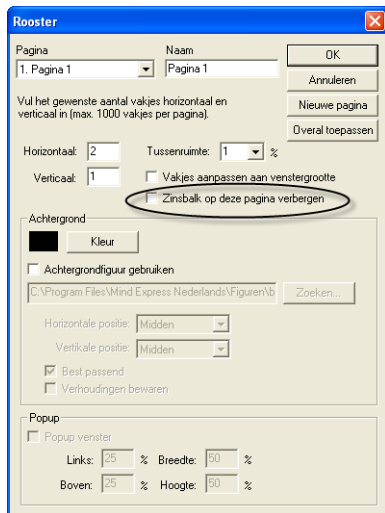
De onderstaande tabel geeft u een overzicht van de verschillende voorkeursinstellingen voor de zinsbalk en hun resultaat:

Instelling	Resultaat
Zinsbalk weergeven	De zinsbalk wordt zichtbaar op het scherm en staat onder het communicatierooster.
Uitspreken bij het maken van woorden of zinnen	Zodra u in het communicatierooster een vakje selecteert om toe te voegen aan uw brief, wordt het uitgesproken via spraaksynthese.
Functievakjes opnemen in zinsbalk	Als bij het schrijven van een brief bijvoorbeeld een meervoudsvorm wordt gebruikt aan de hand van een functievakje, verschijnt dit functievakje ook in de brief. Dit is een extra controle op het juiste gebruik van functievakjes.

Instelling	Resultaat
Functie 'Schrijven' activeren bij het openen	Zodra u het communicatierooster opent, kunt u de brief beginnen te schrijven. U hoeft dus niet eerst Brief > Schrijven te selecteren. De zinsbalk staat meteen gereed.
Lees brief bij klikken op zinsbalk	Een klik op de zinsbalk volstaat om de brief te laten voorlezen.
Tekstinvoer via toetsenbord	De gebruiker of begeleider kan via een standaard toetsenbord tekst intikken in de zinsbalk.
Zinsbalk bovenaan	De zinsbalk wordt bovenaan het rooster geplaatst.

7.2 Zinsbalk op deze pagina verbergen

Met de optie **Zinsbalk op deze pagina verbergen** kunt u op sommige pagina's de zinsbalk weergeven en andere niet.

Ga als volgt te werk om de zinsbalk op sommige pagina's weer te geven en op andere niet:

1. Kies Opties > Voorkeursinstellingen
2. Activeer Zinsbalk weergeven
3. Klik op OK.
4. Kies Opties > Rooster.

5. Selecteer in de lijst onder Pagina de pagina waarbij u de zinsbalk niet wenst weer te geven.
6. Activeer Zinsbalk op deze pagina verbergen.
7. Herhaal stap 5 en 6 voor de andere pagina's waarbij u de zinsbalk wenst te verbergen.

7.3 Gebruikersinstellingen

Mind Express biedt u de volgende gebruikersinstellingen waarmee u het schrijven van de brief nog beter kunt afstellen op uw persoonlijke voorkeuren:

- Lettertype
- Brief-instellingen
- Pagina-instellingen.

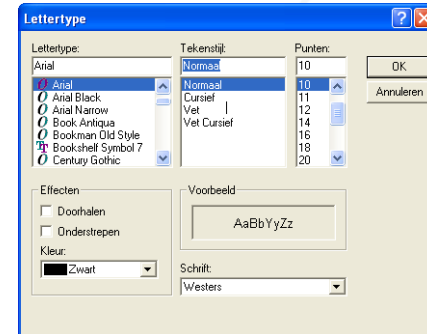
7.4 Lettertype

U kunt de tekst van uw brieven aanpassen. Dit betekent dat u zowel het lettertype, de tekengrootte, de letterstijl (cursief, vet), enz. kunt aanpassen.

Ga als volgt te werk om het lettertype van uw brief in te stellen:

1. Kies **Gebruiker > Brief > Lettertype**.

Het standaard Windows dialoogvenster **Lettertype** verschijnt:

2. Maak de nodige aanpassingen.
3. Klik op **OK**.

Deze instellingen worden gebruikt zodra u een brief opstelt.

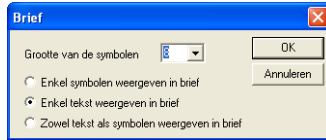
7.5 Briefinstellingen

Bij de briefinstellingen kunt u bepalen of u enkel symbolen, enkel tekst of beide wilt weergeven in de brief.

Ga als volgt te werk om de briefinstellingen aan te passen:

1. Kies **Gebruiker > Brief > Briefinstellingen**.

Het dialoogvenster **Briefinstellingen** verschijnt.

2. Kies of u enkel symbolen, enkel tekst of beide wilt weergeven in de brief door het juiste keuzerondje te selecteren.
3. Indien u met symbolen werkt, geef een cijfer in voor de **Grootte van de symbolen**. Dit kan een cijfer zijn tussen 1 en 30.

Een waarde van 5 geeft kleine symbolen terwijl een waarde van 30 heel grote symbolen oplevert.

4. Klik op **OK**.

Deze instellingen worden gebruikt zodra u een brief opstelt.

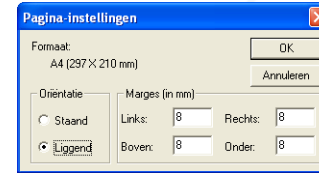
7.6 Pagina-instellingen

Bij de pagina-instellingen legt u vast met welke marges en in welke oriëntatie u de brief wilt afdrukken.

Ga als volgt te werk om de pagina-instelling van uw brief in te stellen.

1. Kies **Gebruiker > Brief > Pagina-instellingen**.

Het dialoogvenster **Pagina-instellingen** verschijnt:

2. Het paginaformaat staat standaard op A4. U kunt het volgende aanpassen:
  - de pagina-oriëntatie: staand of liggend
  - de marges t.o.v. de paginarand.
3. Klik op **OK**.

Deze instellingen worden gebruikt zodra u een brief afdrukt.

7.7 Een brief opstellen

Volg de onderstaande procedure om te leren hoe u een brief kunt maken met Mind Express. De stap-voor-stap instructies vormen de ideale basis om daarna zelf verder te experimenteren.

Ga als volgt te werk om een brief op te stellen:

1. Kies **Bestand > Openen** en open een bestaand communicatierooster waarbij u een brief wilt opstellen.

2. Kies **Opties** > **Voorkeursinstellingen** en maak de gewenste voorkeursinstellingen i.v.m. de zinsbalk actief door op de selectievakjes te klikken met de muis.

Zinsbalk

- Zinsbalk weergeven
- Uitspreken bij het maken van woorden of zinnen
- Functievakjes opnemen in zinsbalk
- Functie 'Schrijven' activeren bij het openen
- Lees brief bij klikken op zinsbalk
- Tekst invoer via toetsenbord
- Zinsbalk bovenaan

Voor meer informatie over de Voorkeursinstellingen voor de zinsbalk, zie “Voorkeursinstellingen voor de zinsbalk” op pagina 49.

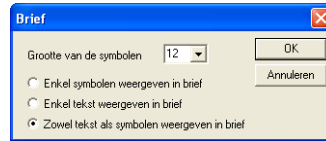
3. Kies **Brief** > **Zinsbalk vergroten/verkleinen**.

U kunt nu zelf instellen hoe groot de zinsbalk moet worden met de muis. Klik met de muis op de horizontale blauwe balk en verschuif de balk naar boven of beneden.

De balk tussen het communicatierooster en de zinsbalk is blauw wanneer hij is geactiveerd, en grijs wanneer hij dat niet is.

Afhankelijk van de briefinstellingen zullen er tekst, symbolen of beide verschijnen.

6. Kies **Brief** > **Lezen** of **Brief** > **Nieuwe brief**

De brief wordt voorgelezen.

7. Kies **Brief** > **Stoppen**.

Het schrijven van de brief wordt gestopt en de balk wordt grijs. Met deze functie kunt u het maken van de brief stoppen of tijdelijk onderbreken omdat u het communicatierooster wilt gebruiken zonder dat de selectie in de brief komt.

8. Doe één van de volgende:

- Kies **Brief** > **Bewaren** om de brief te bewaren.
- Kies **Brief** > **Bewaren als** om de brief te bewaren onder een andere naam of onder een ander vakje.

Het standaard dialoogvenster **Bewaren** verschijnt.

9. Klik **Brief** > **Afdrukken**.

Het standaard dialoogvenster **Afdrukken** verschijnt.

De gebruiker kan zelf met de verschillende brieffuncties werken als die worden aangeboden in de vorm van functievakjes. Voor meer informatie over het werken met functies, zie "Werken met functies" op pagina 31.

7.8 Brieven bewaren

7.8.1 Brieven bewaren via de menubalk

Met Mind Express kunt u gemaakte brieven bewaren zoals u dat met andere bestanden doet door **Brief > Bewaren** te kiezen.

U kunt ook dezelfde brief bewaren met een andere naam door **Brief > Bewaren als** te kiezen.

7.8.2 Brieven bewaren binnen het communicatierooster

De gebruiker kan zelf ook brieven bewaren. Hiervoor moeten de functievakjes "**Bewaren onder**" of "**Bewaren als**" voorzien zijn in het communicatierooster. Met het functievakje "**Bewaren onder**" kunt u de brief of zin bewaren onder een vrij niveau van een willekeurig vakje. Een vrij niveau is een niveau dat niet is ingevuld via **Mode > Bewerken**. Met het functievakje "**Bewaren als**" kunt u de brief bewaren als een bestand gekoppeld aan een vakje.

Ga als volgt te werk om een brief te bewaren met het functievakje "Bewaren onder":

1. Stel een brief op.

Voor meer informatie over het opstellen van een brief, zie ook "Een brief opstellen" op pagina 54.

2. Selecteer het functievakje "**Bewaren onder**".
3. Kies een eventueel niveau.
4. Klik op het vakje waaronder u de brief wilt bewaren.

Het vakje wordt groen als de brief is bewaard of rood als er geen niveau meer vrij is bij het geselecteerde vakje.

*Als u bij "**Bewaren onder**" geen niveau opgeeft, dan kiest Mind Express zelf het eerste vrije niveau van het geselecteerde vakje.*

Ga als volgt te werk om een brief te bewaren met het functievakje "Bewaren als":

1. Stel een brief op.

Voor meer informatie over het opstellen van een brief, zie ook "Een brief opstellen" op page 54.

2. Selecteer het functievakje "**Bewaren als**".
3. Klik op een vakje, bijvoorbeeld "appel".

De brief wordt nu bewaard als appel.brf.

Hoofdstuk 8 - Gebruikersmodes

Mind Express biedt u een aantal gebruikersmodes waarmee u het werken met de communicatieroosters perfect kunt afstellen op de vaardigheden van de gebruiker:

- Muis
- Scannen met 1 of 2 toetsen
- Joystick.

In dit hoofdstuk vindt u de verschillende mogelijkheden van de drie gebruikersmodes en leert u welke voorkeursinstellingen u kunt selecteren om optimaal te kunnen werken.

8.1 Muis

Met behulp van de muis kunt u de vakjes van het communicatierooster aanklikken. U kunt met één muisklik een woord of een boodschap laten uitspreken, een geluid laten horen en/of een commando laten uitvoeren.

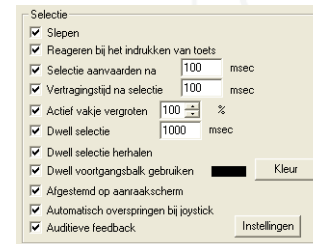

De instellingen die gelden voor de muis, gelden eveneens voor een trackball en touchscreen.

8.1.1 Voorkeursinstellingen voor de muis

Kies **Opties > Voorkeursinstellingen** om het dialoogvenster Voorkeursinstellingen te laten verschijnen.

In het Selectiegebied van het dialoogvenster Voorkeursinstellingen vindt u een aantal voorkeursinstellingen voor het gebruik van de muis, zoals hieronder getoond.

Deze voorkeursinstellingen gelden ook voor de joystick.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende voorkeursinstellingen en het resultaat ervan:

Instelling	Resultaat
Slepen	U kunt de vakjes van het communicatierooster van plaats veranderen door met de muis te slepen. U klikt hiervoor met de linkermuisknop op een vakje, houdt de linkermuisknop ingedrukt tot u het vakje heeft bereikt waar u de inhoud van het geselecteerde vakje wilt hebben. Laat nu de linkermuisknop los.
Reageren bij het indrukken van de knop	Zodra de linkermuisknop wordt ingedrukt, wordt het vakje geselecteerd. Standaard wordt een vakje pas geselecteerd zodra u de linkermuisknop weer loslaat.
Selectie aanvaarden na...msec	Het vakje wordt pas geselecteerd na het indrukken van de muisknop gedurende een bepaald tijdsinterval. Deze optie kan enkel geactiveerd worden als Reageren bij indrukken actief is.
Vertragingstijd na selectie	Na selectie van een vakje worden alle muiskliks genegeerd gedurende de ingestelde vertragingstijd.
Actief vakje vergroten	Als u met de muis over een vakje beweegt wordt het vakje groter weergegeven. Het vergrotingspercentage kan aangepast worden. Dit percentage moet groter zijn dan 100%.
Dwell selectie	Bij een dwell selectie van 2000 msec bijvoorbeeld, wordt het vakje waarop u met de cursor staat, automatisch geselecteerd na 2 seconden.
Dwell selectie herhalen	Selecteer deze optie om hetzelfde vakje automatisch opnieuw te selecteren zodra de dweltijd is verlopen. Bijvoorbeeld: bij een dweltijd van 2 seconden wordt het vakje om de 2 seconden automatisch opnieuw geselecteerd tot u naar een ander vakje gaat.

Instelling	Resultaat
Dwell voortgangsbalk gebruiken	<p>Onderaan het vakje verschijnt een voortgangsbalkje dat aangeeft hoeveel tijd is verstreken vooraleer Mind Express het vakje automatisch selecteert.</p> <div data-bbox="868 325 1039 496" style="text-align: center;"> </div>
Afgestemd op aanraakscherm	Bij deze optie zal de dwell selectie of het vergoten van het actieve vakje pas starten zodra u het scherm aanraakt, bij het loslaten van het scherm stopt de dwell selectie en wordt het vakje waarop de muis staat opnieuw normaal weergegeven.
Automatisch overspringen bij joystick	De joystick indicator zal op het einde van een rij naar het eerste vakje van die rij overspringen. Op het einde van een kolom zal de indicator naar het eerste vakje van die kolom overspringen.
Auditieve feedback	Als u met de muis over een vakje beweegt, wordt het sleutelwoord voor auditieve scanning of de inhoud van het vakje uitgesproken. Voor deze auditieve feedback kunt u een andere stem en/of steminstelling gebruiken dan de stem bij selectie van een vakje.

Ga als volgt te werk om met de muis te werken:

1. Kies **Bestand > Openen** en open het communicatierooster van uw keuze.
2. Kies **Mode > Muis**.

U kunt nu het communicatierooster gebruiken in combinatie met de muis, trackball of touchscreen.

8.2 Scannen

Mind Express kan ook worden bediend met een 1- of 2-toetsen scannersysteem.

Ga als volgt te werk om met de scanner te werken:

1. Kies **Bestand > Openen** en open het communicatierooster van uw keuze.
2. Kies **Mode > Scannen**.

U kunt nu het communicatierooster scannen.

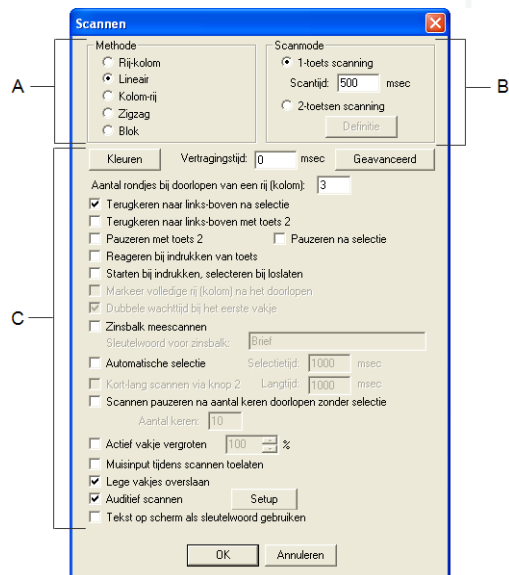

U kunt vooraf instellen in welke gebruikersmode u Mind Express wilt opstarten bij de voorkeursinstellingen. Voor meer informatie over voorkeursinstellingen, zie "Opties > Voorkeursinstellingen" op pagina 75.

Mind Express biedt u een aantal scanmethodes, scanmodes en een reeks scannervoorkeuren om het scannen zo goed mogelijk af te stellen op de specifieke behoeften van de gebruiker. Ga als volgt te werk om de scannerinstellingen in te stellen:

3. Kies **Opties > Scannerinstellingen**.

Het dialoogvenster **Scannen** verschijnt.

A. Scanmethodes B. Scanmodes
C. Scannervoorkeuren

4. Kies een scanmethode.

Voor meer informatie over de verschillende scanmethodes, zie "Scanmethode" op pagina 63.

5. Kies een scanmode.

Voor meer informatie over de verschillende scanmodes, zie "Scanmode" op pagina 63.

6. Selecteer de scannervoorkeuren van uw keuze.

Voor meer informatie over de verschillende scanvoorkeuren, zie “Scanvoorkeuren” op pagina 64.

7. Klik op OK.

Uw scannerinstellingen worden gekoppeld aan het geopende communicatierooster.

8. Kies Mode > Scannen.

De scannerinstellingen die u heeft vastgelegd in het dialoogvenster Scannen worden toegepast.

Om de scanmode te verlaten, drukt u op de Escape (Esc) toets op het toetsenbord.

8.2.1 Scanmethode

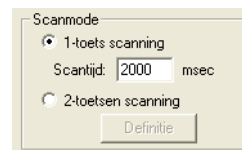
U heeft de keuze uit de volgende scanmethodes:

Scanmethode	Resultaat
Rij-kolom	Mind Express scant eerst de verschillende rijen en daarna de vakjes van de geselecteerde rij.
Lineair	Alle vakjes worden één na één doorlopen, telkens van links naar rechts.
Kolom-rij	Mind Express scant eerst de verschillende kolommen en daarna de vakjes van de geselecteerde kolom.
Zigzag	De rijen van het rooster worden zigzag gescand.
Blok	Het rooster wordt opgedeeld in blokken. Telkens u één blok selecteert, wordt het resterende blok opnieuw opgedeeld in twee blokken. Dit gaat zo verder tot u een vakje heeft geselecteerd.

8.2.2 Scanmode

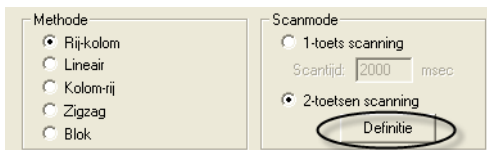
U kunt kiezen uit twee scanmodes: scannen met één toets of scannen met twee toetsen, afhankelijk van de vaardigheden van de gebruiker en van de scanvoorkeuren waarmee u wilt werken.

- Scannen met één toets: bij deze scanmode wordt automatisch naar een volgende rij, kolom, blok of vakje gesprongen. De snelheid waarmee dit gebeurt, kunt u instellen door het aantal milliseconden scantijd in te geven. Een voorbeeld: bij een scantijd van 2000 msec, wordt twee seconden gewacht vooraleer het volgende vakje of de volgende rij wordt gescand.

- Scannen met twee toetsen: U kunt ook met twee toetsen scannen. Voor Kolom/Rij en Rij/Kolom-scanning kunt u de definitie van beide toetsen

ingeven door op de knop **Definitie** te drukken. Het dialoogvenster **Definitie 2 toetsen scanning** verschijnt:

De volgende toetsen kunnen als toets 1 en als toets 2 worden gebruikt:

Toets 1	Toets 2
Linkermuisknop	Rechtermuisknop
Pijltje naar beneden	Pijltje naar rechts
toets "f"	toets "j"
Spatiebalk	
Enter	

8.2.3 Scanvoorkeuren

Afhankelijk van de scanmode (1- of 2-toetsenscanning), kunt u een aantal scanvoorkeuren instellen.

De volgende tabellen geven respectievelijk een overzicht van de scanvoorkeuren die specifiek worden gebruikt voor 1-toetsscanning en van de overige scanvoorkeuren.

Scanvoorkeuren specifiek voor 1-toetsscanning:

Scanvoorkeur	Resultaat
Terugkeren naar linksboven met toets 2	U kunt kiezen om terug te keren naar het eerste vakje door op toets 2 (de rechtermuisknop bijvoorbeeld) te klikken. Hierdoor krijgt toets 2 een extra functionaliteit. Dit kan handig zijn als de gebruiker te ver is bij het scannen. In plaats van te wachten tot het volledige venster is doorlopen, kunt u met een klik op de tweede toets opnieuw beginnen.
Stoppen met toets 2	Het scannen wordt tijdelijk gestopt zodra toets 2 wordt gebruikt. Hierdoor krijgt toets 2 een extra functionaliteit. Ook dit is enkel mogelijk bij scannen met 1 toets. Druk terug op toets 1 om verder te scannen.
Dubbele wachttijd bij het eerste vakje	Bij het eerste vakje wordt dubbel zo lang gewacht vooraleer het volgende vakje wordt gescand. Dit is enkel van toepassing op rij/kolom en kolom/rij scanning met 1 toets.

Scanvoorkeur	Resultaat
Starten bij indrukken, selecteren bij loslaten	Zodra u de toets indrukt, begint het scannen. Op het moment dat u de toets weer loslaat, wordt de rij, de kolom, het blok of het vakje geselecteerd.
Automatische selectie	In plaats van automatisch stappen en selecteren via toets 1, kan de gebruiker zelf stappen via toets 1 en wordt er automatisch geselecteerd na een ingestelde Selectietijd . De gebruiker kan op die manier zelf de scansnelheid bepalen. Om te selecteren moet gewacht worden tot de selectietijd verstreken is.
Scannen pauzeren na een aantal keren doorlopen zonder selectie	Zodra het rooster een aantal keren is gescand en er geen selectie werd gemaakt, stopt het scannen automatisch. Het scannen herbegint door eenmaal op toets 1 te klikken.

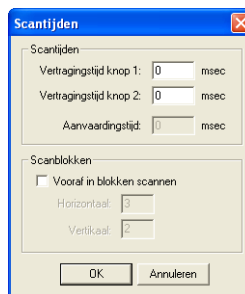
Scanvoorkeuren voor 1- en 2-toetsenscanning:

Scanvoorkeur	Resultaat
Aantal rondjes bij het doorlopen van een rij	Als u hier bijvoorbeeld 3 invult, wordt de geselecteerde rij of kolom 3 keer overlopen vooraleer wordt overgegaan naar de volgende kolom of rij, tenzij u een vakje selecteert.
Terugkeren naar linksboven na selectie	Zodra u een vakje heeft geselecteerd, begint het scannen opnieuw linksboven bij lineair scannen of bij de eerste rij bij rij/kolom- of kolom/rij-scanning.
Reageren bij indrukken van toets	Zodra de toets wordt ingedrukt, wordt de kolom, de rij, het blok of het vakje geselecteerd. Standaard wordt pas een selectie gemaakt zodra u de toets weer loslaat.
Markeer de volledige rij (kolom) na het doorlopen	Zodra Mind Express een volledige rij of kolom heeft gescand, wordt die rij gemarkeerd. Dit is enkel mogelijk bij rij/kolom en kolom/rij scanning. Op het ogenblik dat de volledige rij of kolom is geselecteerd, kunt u klikken om naar de volgende rij of kolom te gaan.
Zinsbalk meescannen	De zinsbalk wordt eveneens in het scanningspatroon opgenomen. Als de gebruiker de zinsbalk selecteert wordt de inhoud van de zinsbalk voorgelezen. In Sleutelwoord voor zinsbalk kan een sleutelwoord opgegeven worden dat gebruikt wordt bij auditieve scanning.
Kort-lang scannen via knop 2	Deze optie is enkel beschikbaar bij 2-toetsscanning maar laat toe om met 1 toets te scannen. Reageren bij indrukken van toets mag niet geactiveerd zijn. Knop 2 wordt gebruikt om te stappen, selecteren gebeurt via knop 1 of via het ingedrukt houden van knop 2. Na het verstrijken van een welbepaald tijdsinterval wordt het vakje geselecteerd. De volledige scanning kan dus uitgevoerd worden via knop 2. Het tijdsinterval wordt ingevuld bij Langtijd .
Actief vakje vergroten	Het actieve vakje wordt groter weergegeven. In het geval waarbij een volledige rij of kolom actief is wordt enkel het eerste vakje vergroot. Het vergrotingspercentage kan aangepast worden. Dit percentage moet groter zijn dan 100%.
Muisinput tijdens scanning toelaten	De muis kan gebruikt worden terwijl de gebruiker aan het scannen is

Scanvoorkeur	Resultaat
Lege vakjes overslaan	Vakjes in het communicatierooster die niet zijn ingevuld, worden automatisch overgeslagen.
Auditief scannen	Bij auditief scannen wordt tijdens het scannen de tekst bij het vakje uitgesproken.
Tekst op scherm als sleutelwoord gebruiken	In auditieve scanning wordt standaard het Sleutelwoord voor auditieve scanning gebruikt indien er een sleutelwoord opgegeven werd in het dialoogvenster Extra van het Inhoudsvenster. Zo niet wordt de inhoud (actie) van het vakje gebruikt als sleutelwoord. Indien u verkiest om de Tekst op scherm te gebruiken als sleutelwoord, dan moet u deze optie activeren.

8.2.4 Geavanceerde Scantijden

In het vakje **Vertragingstijd** kan u een tijdsinterval specificeren. Na een selectie zal gedurende dit tijdsinterval het indrukken van de knoppen genegeerd worden.

U kunt voor **Scanblokken** kiezen. Dan zal het scannen eerst in blokken verlopen. U kunt zelf instellen hoe groot de scanblok moet zijn door het aantal vakjes in de blok zelf te bepalen.

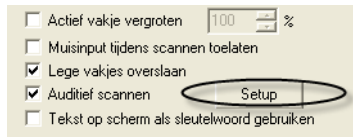
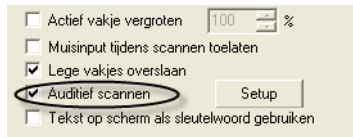
Klik op de **Geavanceerd** knop indien u een verschillende vertragingstijd voor knop 1 en 2 wenst te gebruiken. In dit venster kan u tevens een **Aanvaardingstijd** opgeven. Dit is de minimumtijd dat een knop moet ingedrukt worden alvorens het indrukken als geldig wordt aanvaard. Deze aanvaardingstijd kan enkel gebruikt worden indien de optie **Reageren bij indrukken van toets** actief is.

8.2.5 Auditief scannen

U kunt tijdens het scannen de tekst die bij de vakjes hoort, laten uitspreken. Het spraakvolume en de spraaksnelheid hiervoor kunnen apart worden ingesteld. Geef een Rij/Kolom sleutelwoord in. Ga als volgt te werk om de functie auditief scannen te activeren:

1. Kies **Opties > Scannerinstellingen**.

Het dialoogvenster Scannen verschijnt.

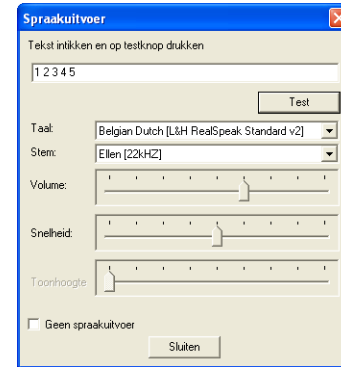

2. Selecteer het keuzevakje voor **Auditief scannen**.

De functie Auditief scannen is nu actief.

3. Klik op de knop **Setup**.

Het dialoogvenster Spraakuitvoer verschijnt:

4. Pas, indien nodig de stem, het **spraakvolume** en de spraaksnelheid aan.

5. Klik op **Test** om uw aanpassingen te beluisteren.

6. Klik op **Sluiten**.

7. Klik op **OK**.

Bij het scannen van uw communicatierooster, hoort u bij elk vakje de tekst.

8.2.6 Auditief scannen met sleutelwoord

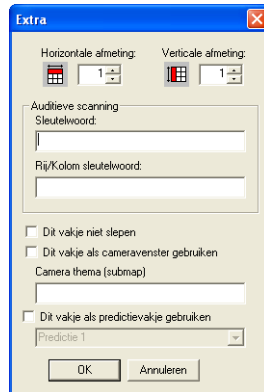
Als u enkel scant op het gehoor, kan het soms vervelend zijn dat de volledige boodschap die bij een vakje hoort telkens opnieuw wordt uitgesproken.

Mind Express biedt u de mogelijkheid om verkorte boodschappen toe te kennen aan vakjes. Zo kunt u bijvoorbeeld aan het vakje met de boodschap "Ik heb zin in aardbeien" het sleutelwoord "aardbei" koppelen. Bij auditief scannen krijgt u dan enkel het woord "aardbei" te horen in plaats van de volledige zin.

Ga als volgt te werk om een sleutelwoord voor auditief scannen toe te kennen:

1. Dubbelklik of klik met de rechtermuisknop op een vakje in het communicatierooster waar u een sleutelwoord wilt aan toekennen.
2. Klik op de knop **Extra**.

Het dialoogvenster **Extra** verschijnt.

3. Geef een sleutelwoord voor auditieve scanning in.
4. Klik op **OK**.

Wanneer het vakje auditief wordt gescand, hoort u enkel het sleutelwoord en niet de volledige boodschap die er aan gekoppeld is.

8.2.7 Rij/Kolom sleutelwoord voor auditieve scanning

Bij Rij-kolom of Kolom-rij scanning met auditieve feedback (auditieve scanning) kan een afzonderlijk sleutelwoord voor de rij of kolom gebruikt worden.

Ga als volgt te werk om een Rij/Kolom sleutelwoord in te vullen:

1. Dubbelklik met de muis of klik met de rechtermuisknop op het vakje waaraan u een Rij/Kolom sleutelwoord wilt koppelen. Enkel het eerste vakje van een rij of het eerste vakje van een kolom kan hiervoor gebruikt worden.

Het venster **Inhoud** verschijnt

2. Klik op **Extra**.

Het dialoogvenster **Extra** verschijnt:

3. Geef een Rij/Kolom sleutelwoord in.
4. Klik op **OK**.

Wanneer een volledige rij of kolom via auditieve scanning wordt gescand, hoort u het Rij/Kolom sleutelwoord van het eerste vakje van die rij of kolom.

8.3 Joystick

Tenslotte kunt u Mind Express ook gebruiken in combinatie met een joystick. U kunt de joystick aansluiten op de game port van uw geluidskaart.

Voor meer informatie over het aansluiten van een joystick, zie uw Windowshandleiding en de handleiding van uw joystick.

De voorkeursinstellingen die gelden voor de muis, gelden vaak ook voor de joystick. Voor meer informatie, zie ook "Voorkeursinstellingen voor de muis" op pagina 59.

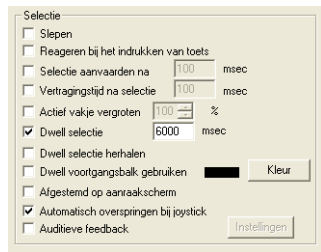
U kunt ook de pijltjestoetsen op het toetsenbord gebruiken als joystick. U gebruikt dan de Entertoets of de spatiebalk als selectietoets.

8.3.1 Dwell selectie

Net zoals in de muismode kan ook in Joystick mode gebruik gemaakt worden van Dwell selectie. Het vakje dat geactiveerd is wordt dan automatisch

geselecteerd na het verstrijken van een bepaald tijdsinterval (Dwell tijd). De opties Dwell selectie herhalen en Dwell voortgangsbalk gebruiken kunnen eveneens ingesteld worden.

Kies **Opties > Voorkeursinstellingen** om deze opties in te stellen.

8.3.2 Automatisch overspringen

Als de optie Automatisch overspringen bij joystick geactiveerd is, dan zal de joystick indicator op het einde van een rij naar het eerste vakje van die rij overspringen. Op het einde van een kolom zal de indicator naar het eerste vakje van die kolom overspringen.

Omgekeerd zal de indicator naar het laatste vakje van een rij of kolom overspringen als het begin van die rij of kolom bereikt wordt.

Indien deze optie niet geactiveerd wordt, dan zal de joystick indicator op het laatste vakje van een rij blijven staan, ook al blijft u met de joystick naar rechts bewegen. Hetzelfde geldt voor de andere richtingen.

Hoofdstuk 9 - Referentie

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van de menu-onderwerpen die niet eerder aan bod kwamen in deze Gebruikershandleiding. De menu-onderwerpen zijn van links naar rechts gerangschikt; te beginnen bij het Mind Express icoontje (wolkje).

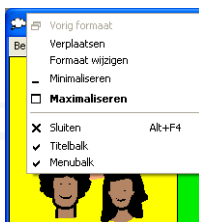

In dit hoofdstuk vindt u zowel procedures als een beschrijving van de functies. Bovendien vindt u er ook verwijzingen naar procedures die eerder in deze Gebruikershandleiding werden beschreven.

9.1 Mind Express icoon

9.1.1 Titelbalk en menubalk

Om het volledige scherm te gebruiken kunt u in Mind Express de titelbalk en/of de menubalk verbergen. Klik hiervoor op het kleine Mind Express wolkje links bovenaan in de titelbalk. Het systeemmenu verschijnt nu.

U kunt **Menubalk** afvinken om de menubalk te verbergen. Ga terug naar het systeemmenu om de menubalk opnieuw zichtbaar te maken.

U kunt Titelbalk afvinken om de titelbalk én de menubalk te verbergen. Merk op dat bij het verbergen van de titelbalk ook de menubalk steeds verborgen wordt. Om de titelbalk opnieuw zichtbaar te maken drukt u op de Escape toets van het toetsenbord.

Wenst u de titelbalk en/of menubalk te verbergen bij het opstarten of openen van een bestand, dan kan u dit instellen bij de voorkeursinstellingen.

Ga als volgt te werk om de titelbalk en/of de menubalk te verbergen bij het opstarten:

1. Kies Opties > Voorkeursinstellingen
2. Activeer Titelbalk verbergen indien u de titelbalk én de menubalk wenst te verbergen bij het opstarten. Activeer Menubalk verbergen als u alleen de menubalk wenst te verbergen.

Om de titelbalk opnieuw zichtbaar te maken, drukt u op de Escapetoets van het toetsenbord

9.2 Bestand

9.2.1 Bestand > Exportlijst

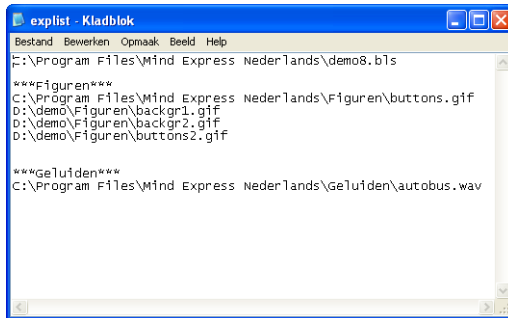
Als u Mind Express-bestanden wilt kopiëren naar andere PC's, is het belangrijk dat u ook de gebruikte figuren en geluidsbestanden mee kopieert. Om precies te weten welke figuren en geluidsbestanden zijn gebruikt voor een bepaald communicatierooster, kunt u de exportlijst opvragen.

De exportlijst is een *.txt bestand dat het pad naar de gebruikte figuren en *.wav bestanden bevat. Het kan eventueel ook vermelden welke andere programma's zijn gelinkt aan een specifiek communicatierooster. Als u bijvoorbeeld het commando "Programma starten" heeft gelinkt aan een bepaald vakje van het rooster, moet u ervoor zorgen dat hetzelfde programma ook is geïnstalleerd op de andere PC.

Ga als volgt te werk om de exportlijst op te vragen:

1. Kies Bestand > Exportlijst.

Het onderstaande scherm verschijnt.

Gebruik de informatie in de Exportlijst om de juiste bestanden te kopiëren op de andere PC's waar u met dezelfde Mind Express-bestanden wilt werken.

9.3 Mode

Het volledige menu Mode wordt eerder in deze handleiding besproken.

Voor meer informatie, zie:

- “Muis” op pagina 59
- “Scannen” op pagina 62
- “Joystick” op pagina 69
- “Vakjes bewerken” op pagina 25
- “Alles selecteren” op pagina 27

9.4 Opties

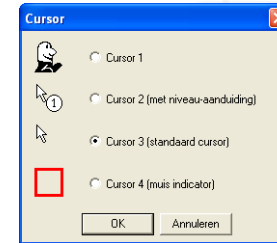
9.4.1 Opties > Cursor

Mind Express biedt u een aantal cursuropties.

Ga als volgt te werk om een andere cursor te kiezen:

1. Kies Opties > Cursor.

Het dialoogvenster Cursor verschijnt.

2. Selecteer het keuzerondje naast de cursor van uw keuze.
3. Klik op OK.

De cursor van uw keuze wordt meteen gebruikt.

9.4.2 Opties > Indicator

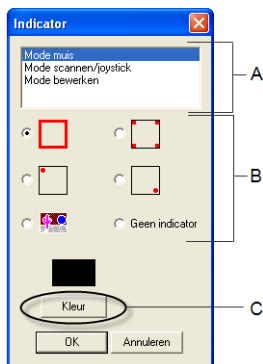
U kunt vooraf instellen op welke manier Mind Express de vakjes in uw communicatierooster moet aanduiden. Bovendien kunt u een verschillende indicator instellen voor drie verschillende werkmodes:

- Mode muis
- Mode scannen/joystick
- Mode bewerken.

Ga als volgt te werk om de vakjesindicator in te stellen:

1. Kies Opties > Indicator.

Het dialoogvenster Indicator verschijnt.

A. Modes B. Indicatoropties C. Kleurknop

2. Selecteer één van de volgende modes:

- Mode muis
- Mode scannen/joystick
- Mode bewerken.

3. Selecteer één van de indicatoropties door op het overeenstemmende keuzerondje te klikken.

4. Verander eventueel de kleur van de indicator door op de Kleurknop te klikken.

Er verschijnt een standaard Windowsvenster waar u een nieuwe kleur kunt selecteren.

5. Klik op OK.

De indicatorinstellingen worden gebruikt bij de overeenkomstige mode.

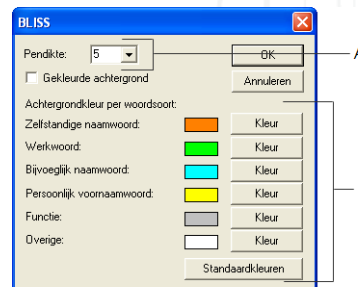
9.4.3 Opties > Symbolen > Bliss

Bij de Bliss-symbolenset biedt Mind Express u een aantal extra instellingen.

Ga als volgt te werk om de instellingen voor de Bliss-symbolenset aan te passen:

1. Kies Opties > Symbolen > Bliss.

Het dialoogvenster Bliss verschijnt:

A. Pendikte B. Kleuren

2. Stel de pendikte in waarmee de Bliss-symbolen worden getekend.

De pendikte die het beste is geschikt voor de Bliss-symbolen is afhankelijk van uw schermresolutie. Als niet alle onderdelen van de Bliss-symbolen goed zichtbaar zijn, kies dan een dikkere pen.

3. Stel de kleuren in voor de achtergrond van de Bliss-symbolen door op de overeenkomstige kleurknoppen te drukken. U kunt een kleur instellen per woordsoort.

4. Klik op de knop **Standaardkleuren** om de originele kleureninstelling te gebruiken.

5. Klik op **OK**.

De pendikte en achtergrondkleuren worden toegepast wanneer u een communicatierooster invult met Bliss-symbolen en wanneer u nieuwe symbolen aanmaakt met de Bliss Editor.

Voor meer informatie over de Bliss Editor, zie ook "Bliss Editor" op pagina 113.

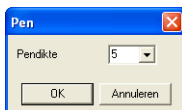
9.4.4 Opties > Symbolen > Rebus

Net zoals voor de Bliss-symbolenset, kunt u ook voor de Rebusymbolenset de pendikte aanpassen.

Ga als volgt te werk om de pendikte voor de Rebusymbolenset aan te passen:

1. Kies Opties > Symbolen > Rebus

Het dialoogvenster Pen verschijnt.

2. Doe één van de volgende:

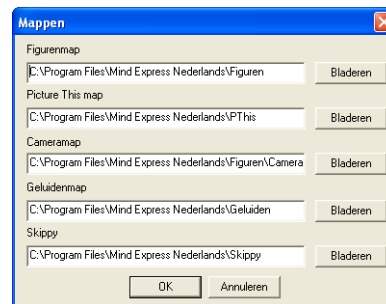
- Kies een pendikte uit de lijst.
- Typ zelf een pendikte in het nummervakje.

3. Klik op **OK**.

Deze pendikte wordt toegepast op de bestaande Rebusymbolen.

9.4.5 Opties > Mappen

In het dialoogvenster Mappen kunt u het pad opgeven van de mappen die Mind Express gebruikt om o.a. figuren en geluiden terug te vinden.

Figurenmap

Deze map wordt door Mind Express gebruikt om eigen figuren, prenten en foto's aan het programma toe te voegen. Alle WMF-, BMP-, GIF- en JPG-bestanden die in deze map (of submap) staan, zullen in het inhoudsvenster verschijnen in de symbolenlijst **Andere**. Gebruik submappen in de figurenmap om de figuren te categoriseren.

Voor meer informatie over het dialoogvenster Mappen, zie ook de procedure "Ga als volgt te werk om andere figuren te gebruiken:" op pagina 14

Picture This map

Deze map bevat de Picture This fotodatabank (indien u over deze optie beschikt). Indien u de Picture This bestanden op de CDrom laat staan, dan moet het pad verwijzen naar het CD-station. Indien u de Picture This bestanden op de harde schijf installeert, dan laat u het pad naar die map op de harde schijf verwijzen.

Cameramap

In deze map worden de foto's opgeslagen die u maakt via de Mind Express cameramodule (indien u over deze optie beschikt).

Geluidenmap

De betekenis van de overige voorkeursinstellingen vindt u in de volgende tabellen:

- Achtergrond

Instelling	Resultaat
Gekleurde achtergronden bij Bliss-symbolen	Afhankelijk van de woordsoort bij het Bliss-symbool, verschijnt het overeenkomstige kleur bij het symbool. <i>Voor meer informatie over de kleuren bij de Bliss-symbolen, zie ook "Opties > Symbolen > Bliss" op pagina 73.</i>
Gekleurde achtergronden bij zwart-wit PCS-symbolen	De achtergrondkleuren voor de zwart-wit PCS-symbolen worden overgenomen van de Bliss-symbolen.

- Automatisch terugkeren

Instelling	Resultaat
Automatisch terugkeren naar hoofdpagina (pag 1)	Als u werkt met een communicatierooster met meerdere pagina's, springt u automatisch terug naar de eerste pagina nadat u een vakje heeft geselecteerd op een andere pagina.
Automatisch terugkeren naar niveau 1	Als u werkt met meerdere niveaus, keert u onmiddellijk terug naar het eerste niveau zodra u op niveau 2 of 3 heeft gewerkt.

Instelling	Resultaat
Automatisch terugkeren naar de tegenwoordige tijd	Als u met behulp van een functievakje een werkwoord in de verleden tijd heeft gebruikt, wordt automatisch teruggesprongen naar de tegenwoordige tijd zodra u opnieuw een werkwoord selecteert.
Automatisch terugkeren naar enkelvoud	Als u met behulp van een functievakje een meervoudsvorm heeft gebruikt, wordt automatisch teruggesprongen naar het enkelvoud zodra u opnieuw een zelfstandig naamwoord selecteert.
Gebruik een functiepagina (pag 20)	U kunt een pagina 20 opstellen met enkel functievakjes. Op elk van de overige pagina's in het communicatierooster kan 1 vakje verwijzen naar de functiepagina. Bij selectie van een functie op deze pagina, wordt automatisch teruggesprongen naar de vorige pagina.

- Geluiden

Instelling	Resultaat
Biepje bij functievakjes	Zodra u een functievakje selecteert, hoort u een biepgeluid.
Geluid bij slepen	Als u vakjes in een communicatierooster versleept met behulp van de muis, hoort u een geluid.
Geluid bij leeg vakje	Als u een leeg vakje selecteert, hoort u een geluid.
Biepje bij scannen en joystick	Als Mind Express een blok, rij, kolom of vakje scant, hoort u een geluidje.

- Starten in mode: Selecteer het keuzerondje bij de gebruikersmode waarin u Mind Express wilt starten.
- Tekst bij functievakjes lezen: Selecteer dit keuzevakje als u ook de tekst die bij functievakjes hoort, wilt laten voorlezen.
- Rechtermuisklik in muismode = ga naar inhoudsvenster: Selecteer dit keuzevakje als u het dialoogvenster Inhoud wilt laten verschijnen als u met de rechtermuisknop op een vakje klikt in muismode.

Als u Mode > Bewerken kiest, komt het dialoogvenster Inhoud altijd te voorschijn zodra u met de rechtermuisknop op een vakje klikt.

• **Snelle invoer:** U kunt meteen een woord intypen in een vakje zonder het dialoogvenster Inhoud te laten verschijnen. Klik **Mode > Bewerken**, selecteer een vakje en typ meteen de tekst in. Zodra u op Enter drukt wordt niveau 1 ook ingevuld. U kunt bovendien de volgende toetsencombinaties gebruiken:

- Shift + pijltje rechts/links om door de verschillende symbolensets te lopen.
- Shift + pijltje omhoog/omlaag om alfabetisch een symbolenlijst te doorlopen.

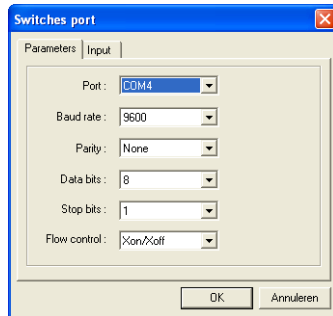
9.4.7 Opties > Seriële poort

Kies **Opties > Seriële poort** om de instellingen voor de seriële poort aan te passen. Dit is belangrijk als u met omgevingscontrole (domotica) en of schakelaars werkt.

Het dialoogvenster **Seriële poort** verschijnt:

Klik op Instellingen, het dialoogvenster **Switches port** verschijnt:

Kies de gewenste instellingen en klik **Ok**.

9.4.8 GEWA

Voor meer uitleg over GEWA module zie "GEWA" op pagina 121".

9.5 Gebruiker

9.5.1 Gebruiker > Gebruiker selecteren

U kunt Mind Express personaliseren voor meerdere gebruikers. Voor elke gebruiker kunt u dan persoonlijke parameters instellen, zoals het uitspraakwoordenboek, briefinstellingen, enz.

Ga als volgt te werk om verschillende gebruikers in te stellen:

1. Kies **Gebruiker > Gebruiker selecteren**.

Het dialoogvenster **Gebruiker** verschijnt:

2. Voer de naam van de nieuwe gebruiker in het tweede tekstvak in.

3. Klik op **Toevoegen**.

De naam van de nieuwe gebruiker wordt toegevoegd aan het bestand.

4. Selecteer de optie **Toon dit venster bij het opstarten**.

Als u Mind Express de volgende keer opstart, verschijnt eerst het dialoogvenster Gebruiker.

5. Klik op **OK**.

9.5.2 Gebruiker > Spraakuitvoer

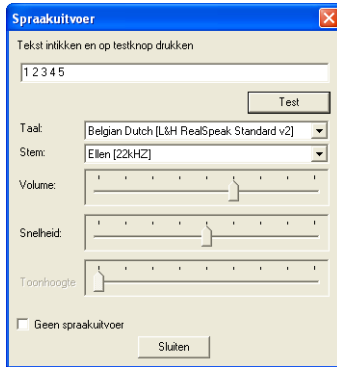
Dankzij deze spraakuitvoer, kunt u boodschappen laten uitspreken bij de vakjes van uw communicatierooster.

Bovendien kunt u zelf de karakteristieken van de spraakuitvoer, zoals de stem, het volume en het spraaktempo instellen.

Ga als volgt te werk om de Spraakuitvoer opties aan te passen:

1. Kies **Gebruiker > Spraakuitvoer**.
2. Het dialoogvenster Spraakuitvoer verschijnt:
3. Pas eventueel het spraak**volume** en de spraak**snelheid** aan.
4. Voer een zin in het tekstvak en druk op de **Test**knop.

U hoort meteen het resultaat van uw instellingen.

Als u zonder spraakuitvoer wilt werken, klik dan op het selectievakje Geen spraakuitvoer.

5. Klik op **Sluiten**.

Uw instellingen worden meteen toegepast.

9.5.3 Gebruiker > Woordenboek > Woordenboek selecteren

U kunt in Mind Express uw persoonlijk uitspraakwoordenboek koppelen aan de spraakuitvoer. In dit woordenboek kunt u woorden opnemen die niet helemaal correct worden uitgesproken door de spraaksynthese, zoals bijvoorbeeld cornflakes, penetui...

Ga als volgt te werk om een uitspraakwoordenboek samen te stellen:

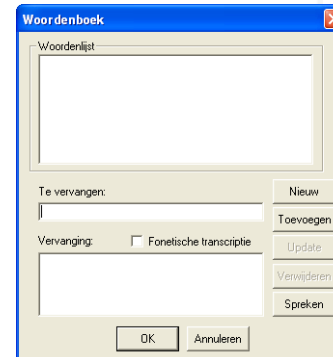
1. Kies **Gebruiker > Woordenboek > Woordenboek selecteren**.

Het dialoogvenster **Woordenboek selecteren** verschijnt:

2. Klik op de knop **Nieuw** om een nieuw woordenboek aan te maken.

Het dialoogvenster **Woordenboek** verschijnt:

3. Klik op de knop **Nieuw**.

4. Geef in het tekstvak **Te vervangen** het woord in dat verkeerd wordt uitgesproken.

5. Geef de nieuwe schrijfwijze in het tekstvak **Vervanging** in. Bijvoorbeeld: bij kattebel volstaat het om het woord in twee te splitsen in "katte" en "bel".

6. Klik op de knop **Sprekken** om zowel de oude uitspraak als de vervanging te horen.

7. Klik op **Toevoegen**.

8. Klik op **OK**.

De juiste uitspraak van het woord “kattebel” is opgeslagen en u keert terug in het dialoogvenster Woordenboek selecteren.

9. Selecteer eventueel de optie **Hoofdlettergevoelig** als u wilt dat Mind Express “kattebel” en “Kattebel” als twee verschillende woorden beschouwt.

10. Klik op **OK**.

Gebruik de knoppen **Update** en **Verwijderen** respectievelijk om woorden aan te passen of te verwijderen uit het woordenboek.

Selecteer de optie **Fonetische transcriptie** als u de juiste uitspraak met fonetische tekens wilt schrijven. U kunt daarvoor de onderstaande tabel raadplegen.

- Klinkers en tweeklanken

Symbol	Transcriptie	Zoals in:
A	'pAk	pak
a	'pars	paars
E	'pEt	pet
e	'vel	veel
l	'plt	pit
i	'pit	Piet
O	'pOt	pot
o	'pot	poot
u	'vut	voet
\$	'd\$	de

Symbol	Transcriptie	Zoals in:
y	vyr	vuur
^	p^t	put
e+	'be+k	beuk
E&l	'hE&l	hij
^&y	't^&yn	tuin
A&u	'vrA&u	vrouw
E:	Pri.'mE:r	primair
A%~	A%~.gA.Z\$. 'mEnt	engagement
E%~	LE%~.Z\$. 'ri	lingerie
O%~	bO%~.'bO%~	bonbon
E+%~	PAr.'fE+%~	parfum
E+	E+.vr\$	oeuvre

- Medeklinkers

Symbol	Transcriptie	Zoals in:
p	'pot	poot
b	'bot	boot
t	'tun	toen
d	'dun	doen
k	'zAk	zak
f	'fits	fiets

Symbol	Transcriptie	Zoals in:
v	'vel	veel
s	'sAp	sap
z	'zAp	zap
S	'Sal	sjaal
Z	Zur.'nal	journaal
x	'lAx	lach
G	'Gut	goed
g	'zAg.duk	zakdoek
w	'niw	nieuw
l	'lAx	lach
r	'rot	rood
j	'jot	jood
h	'hut	hoed
m	'mut	moed
n	'nit	niet
nK	'bAnK	bang
n~	'bAn~o	banjo
? (glottal stop)	G\$'?ar.z\$lt	geaartzeld

9.5.4 Gebruiker > Woordenboek > Woordenboek bewerken

Kies **Gebruiker > Woordenboek > Woordenboek bewerken** als u het actieve uitspraakwoordenboek wilt aanpassen.

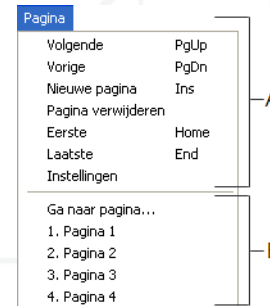
Ga voor de aanpassing op dezelfde manier te werk als bij "Ga als volgt te werk om een uitspraakwoordenboek samen te stellen:" op pagina 80.

9.6 Pagina

U kunt het menu **Pagina** gebruiken om van pagina te veranderen en zelfs om nieuwe pagina's aan te maken met dezelfde roosterlay-out als de voorgaande.

Nieuwe Pagina en **Pagina verwijderen** kunnen enkel aangeklikt worden in mode Bewerken.

Het menu **Pagina** ziet er als volgt uit:

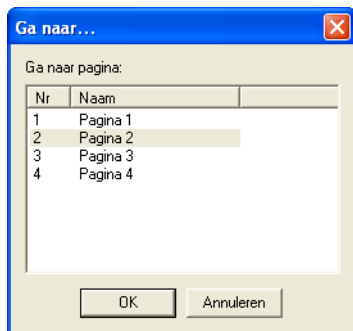

A. Deel 1 B. Deel 2

Dit menu kan worden opgedeeld in twee delen:

- Deel 1 bevat de functies om van pagina te veranderen of om een nieuwe pagina aan te maken. U kunt deze functies ook uitvoeren met de overeenkomstige sneltoetsen.

- Deel 2 geeft u meteen een overzicht van het aantal pagina's in uw bestand. Klik op de pagina die u wilt zien of klik op **Ga naar pagina** om het onderstaande dialoogvenster te laten verschijnen:

Open de paginalijst om een andere pagina te selecteren. Zodra uw bestand uit meer dan 20 pagina's bestaat, worden niet alle pagina's getoond in het menu Pagina en kunt u via het Ga naar... dialoogvenster wel meteen naar de juiste pagina springen.

U kunt de pagina's in uw bestand ook een naam geven. Voor meer informatie, zie "Een nieuw communicatierooster aanmaken" op pagina 3.

9.7 Brief

U vindt alle informatie over brieven in het hoofdstuk "Werken met Brieven" op pagina 49.

9.8 Menu

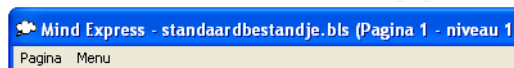
9.8.1 Menu > Beperkt menu

Met Mind Express kunt u een beperkte menubalk instellen zodat niet alle opties toegankelijk zijn voor de gebruiker. Op die manier kan de gebruiker niet de ingestelde parameters van een bepaalde woordenschat wijzigen maar enkel met de communicatieroosters werken.

Ga als volgt te werk om het beperkt menu in te stellen:

1. Kies **Menu > Beperkt Menu**.

De beperkte menubalk ziet er als volgt uit:

De beperkte menubalk bevat enkel het menu Pagina waarmee de gebruiker van pagina kan veranderen. Daarnaast bevat het ook de optie Volledig menu, maar dit kunt u beveiligen met een wachtwoord. Voor meer informatie over het wachtwoord, zie "Menu > Wachtwoord veranderen" op pagina 83.

Bij de beperkte menubalk is de bewegingsvrijheid van de muis beperkt tot het werkvenster van Mind Express. Dat wil zeggen dat de gebruiker niet met de muis tot aan de titelbalk kan en dus ook het programma niet kan afsluiten door op het kruisje in de rechterbovenhoek te klikken.

9.8.2 Menu > Wachtwoord veranderen

U kunt Mind Express beveiligen met een wachtwoord. Als u Mind Express pas heeft geïnstalleerd, is er geen wachtwoord. Volg de onderstaande procedure om uw wachtwoord in te stellen of eventueel te wijzigen.

Ga als volgt te werk om een wachtwoord in te stellen:

1. Kies **Menu > Wachtwoord** veranderen.

Het dialoogvenster Wachtwoord veranderen verschijnt:

2. Geef het oude wachtwoord in.

Als u met een blanco wachtwoord werkte, geeft u niets in.

3. Geef twee keer het nieuwe wachtwoord in.
4. Klik op OK.

Het wachtwoord is veranderd.

9.9 Help

9.9.1 Help > Mind Express Help

U vindt de online help bestanden van deze Gebruikershandleiding door Help > Mind Express Help te kiezen.

9.9.2 Help > Info

Kies Help > Info om de versie-informatie over Mind Express op te vragen. Het volgende dialoogvenster verschijnt:

Klik op OK om dit dialoogvenster te sluiten.

Hoofdstuk 10 - E-mailen in Mind Express

Mind Express biedt de gebruiker een eenvoudige en efficiënte e-mailmodule aan. Hiermee kan de gebruiker ontvangen berichten lezen en zelf berichten opstellen en verzenden.

10.1 Instellingen

Vooraleer de e-mailmodule te kunnen gebruiken moet Mind Express juist ingesteld staan.

1. Kies **Extra > Email > Gebruiker**.

Het dialoogvenster **Gebruikersinstellingen** verschijnt:

10.1.1 Gebruiker

Vul de gegevens in:

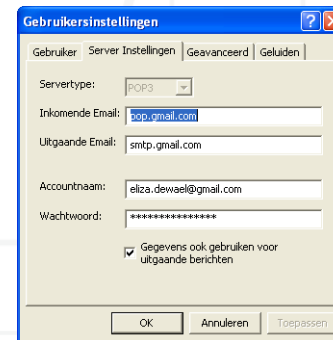
- **Naam** : Voer naam of pseudoniem van de gebruiker in, bijvoorbeeld : Jan.

- **Email adres**: Voer het elektronisch adres in dat gebruikt zal worden, bijvoorbeeld eliza.dewael@gmail.com.
- **Paswoord**: Dit laat u gewoon leeg, tenzij u de Inbox in Mind Express wilt beveiligen. Om in te loggen moet men een logblad gebruiken. Onder *C:\Program Files\Mind Express Nederlands* kan men het bestand Login.bls terugvinden, dat kan dienen als logpagina.

Voor meer informatie over de beveiliging van het e-mailbestand zie "Paswoord instellen" op pagina 95.

10.1.2 Server Instellingen

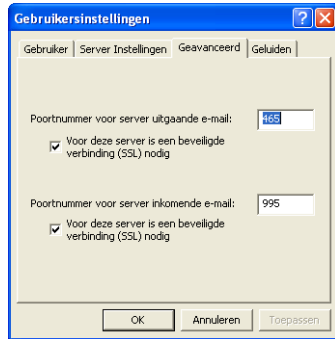

Server: Mind Express werkt enkel met POP-3 accounts.

Inkomende Email en Uitgaande Email: Daar moet u naargelang uw provider bepaalde gegevens invullen. De meest eenvoudige oplossing is het aanmaken van een Gmail account.

Accountnaam: e-mailadres van de gebruiker. Voorbeeld: eliza.dewael@gmail.com.

10.1.3 Geavanceerd

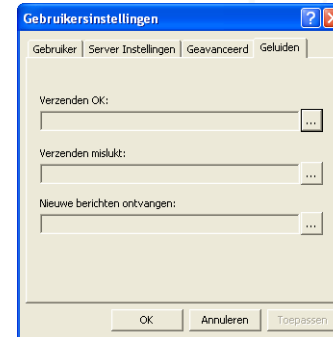
Naargelang uw internet provider moet u hier het Poortnummer invoeren.

Voor Gmail: Uitgaande Email: 465 - SSL nodig.

Inkomende Email: 995 - SSL nodig.

Vanaf nu kan de e-mailmodule van Mind Express gebruikt worden om berichten op te stellen en te verzenden.

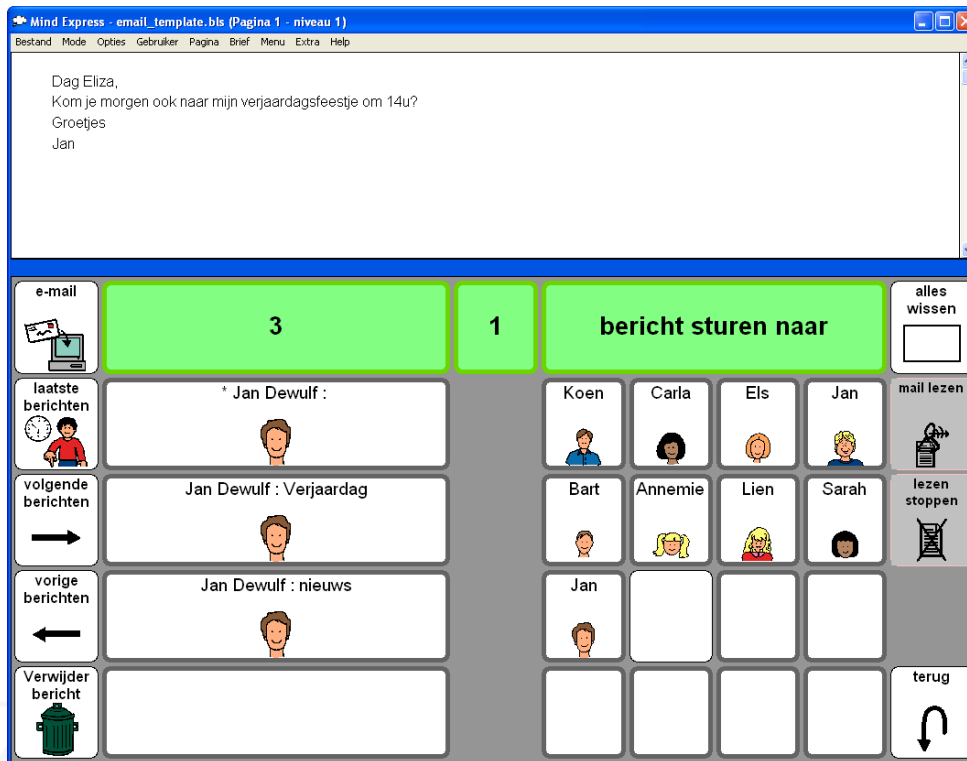
10.1.4 Geluiden

Klik op om een geluid te kiezen voor de bevestiging van een verzending, voor het mislukken van een verzending en voor nieuwe berichten.

10.2 Het e-mailbestand in Mind Express

Het gebruiksklare e-mailbestand vindt u terug onder c:\ Program Files \ Mind Express Nederlands \ email_template.blb.

Voor het aanmaken van een e-mailbestand zie “Een e-mailbestand aanmaken in Mind Express.” op pagina 94

10.3 Het e-mailbestand gebruiken.

 <p>e-mail</p>	Download de berichten in Mind Express.
 <p>laatste berichten</p>	Toon de laatste berichten.
 <p>volgende berichten</p>	Toon de volgende reeks berichten.

	<p>Toon de vorige reeks berichten.</p>
	<p>Verwijder het laatst gelezen bericht.</p>
	<p>Maak het briefvenster leeg.</p>
	<p>Om de inhoud van het briefvenster te laten voorlezen. Een e-mail wordt automatisch voorgelezen bij het openen. Klik op mail lezen om het nog eens te horen of om een zelf opgestelde brief te beluisteren.</p>

	<p>Stop het voorlezen.</p>
	<p>Terug naar de vorige pagina.</p>

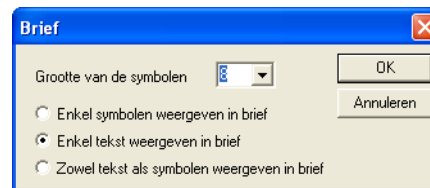
Indien in de Voorkeursinstellingen > Lees brief bij klikken op zinsbalk aangevinkt is wordt de inhoud van het briefvenster voorgelezen na een klik op het briefvenster.

10.3.1 Een inkomend bericht lezen.

1. Klik op het bericht om een ontvangen e-mail te lezen.
2. Het bericht verschijnt in het briefvenster en Mind Express leest de e-mail voor.
3. Mind Express gebruikers kunnen elkaar berichten toesturen met tekst, symbolen of tekst en symbolen. Selecteer in **Gebruiker > Brief > Instellingen**.

Het dialoogvenster **Brief** verschijnt op het scherm.

Selecteer de instelling naar keuze en druk op OK.

Let op! Indien u **Zowel tekst als symbolen weergeven in brief** aanvinkt, zal Mind Express bij inkomende e-mails van niet-Mind Express gebruikers ruimte vrijlaten voor symbolen (afhankelijk van de grootte van de symbolen, die een grote interlinie kan veroorzaken tussen de zinnen in.)

10.3.2 Een bericht verzenden.

1. Stel het bericht op in het briefvenster.
2. Klik op de zinsbalk of op mail lezen indien u het bericht nog eens wilt horen.
3. Klik op **bericht verzenden naar** en vervolgens op een contactpersoon naar keuze.
4. Het bericht is nu verzonden.
  - Enkel tekst zenden
  - Een brief zenden als JPEG. De ontvanger krijgt de tekst in zijn inbox, in bijlage ontvangt hij de brief (al dan niet met symbolen).
  - Een brief zenden als BRF. Dit formaat is bedoeld voor andere Mind Express gebruikers die ook met de e-mailmodule werken. De brief komt onmiddellijk toe in briefformaat in Mind Express.

10.3.3 Adresboek

Of u nu een e-mail zendt als JPEG of als BRF kunt u instellen voor iedere contactpersoon die u aan het **Adresboek** hebt toegevoegd. Het adresboek is ook handig om foto's van de persoon te zien bij ontvangen bestanden.

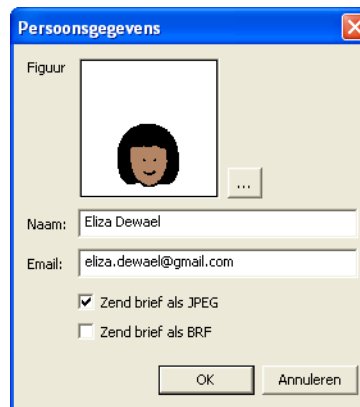
1. Ga naar **Extra > Email > Adresboek**.

Het dialogvenster Adresboek verschijnt:

2. Selecteer een contactnaam en klik daarna op **Bewerken**.

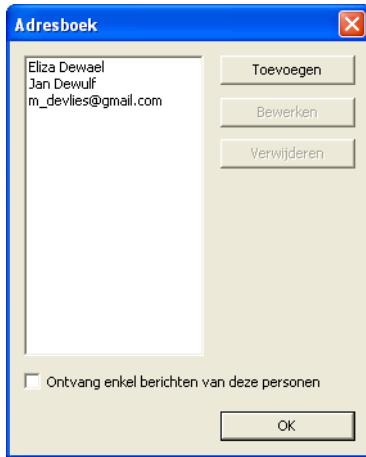
Het dialogvenster **Persoonsgegevens** verschijnt:

3. Klik op **OK** om de instellingen te bewaren en het venster te sluiten.

10.3.4 Een contactpersoon toevoegen

1. Ga naar **Extra > Email > Adresboeken**.

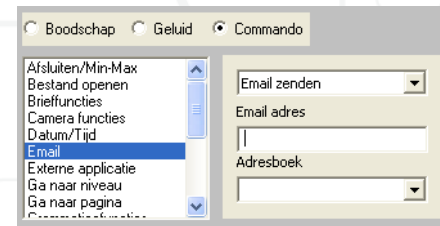
2. Klik op **Toevoegen**.

Het dialoogvenster **Persoonsgegevens** verschijnt:

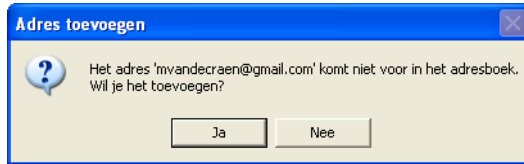

10.4 Vakjes met commando Email zenden naar...

1. Open het dialoogvenster **Inhoud** van een vakje.
2. Kies **Commando > Email > Email zenden**. Vul een e-mailadres in of kies een contactpersoon uit het Adresboek.

- Indien het ingevoerd adres nog niet in het Adresboek staat, verschijnt het dialoogvenster **Adres Toevoegen** op het scherm:

- Klik op **Ja** om het adres toe te voegen.

Het dialogvenster **Persoonsgegevens** verschijnt, klik op om een foto of afbeelding te zoeken van de nieuwe contactpersoon.

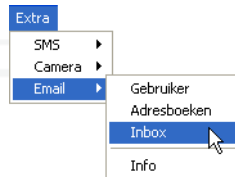
- Vul de contactgegevens van de persoon in.
- Kies of je de persoon een bericht met enkele tekst, BRF-(brief) of JPEG-formaat wilt sturen.

*Persoonsgegevens kunnen altijd gewijzigd worden via **Extra > Email > Adresboeken en Bewerken**.*

10.5 De Inbox

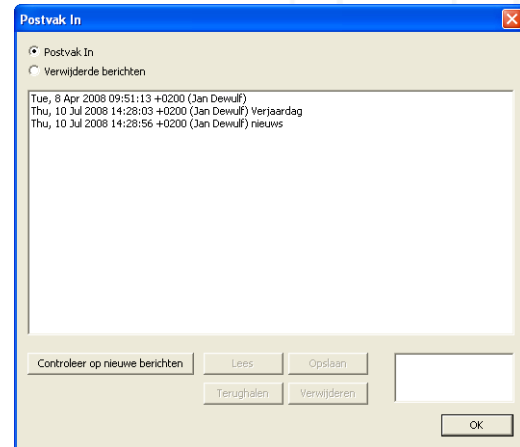
1. De **Inbox** en de **Verwijderde berichten** kunnen ook via **Extra > Email > Inbox** geraadpleegd worden.

Het dialogvenster **Postvak In** verschijnt.

In het wit venster in de rechterhoek beneden verschijnen de **bijlagen (attachments)**.

2. Kies voor **Postvak In** of **Verwijderde berichten**.
3. Klik op een bericht om het te selecteren.

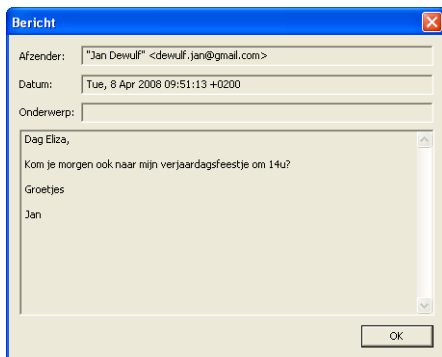

Kies vervolgens een van de volgende opties:

- Klik op om nieuwe berichten te zien.
- Klik op om een geselecteerd bericht te lezen.

Het dialogvenster **Bericht** verschijnt.

- Klik op om het bericht op te slaan.
- Klik op om een verwijderd bericht terug te halen in de **Inbox**.
- Klik op om een bericht uit de Inbox te verwijderen of om een verwijderd bericht voorgoed te verwijderen.

10.6 Een e-mailbestand aanmaken in Mind Express.

Een e-mailbestand aanmaken is bijna net hetzelfde als het aanmaken van een communicatierooster.

1. Maak een nieuw bestand aan via **Bestand > Nieuw**.

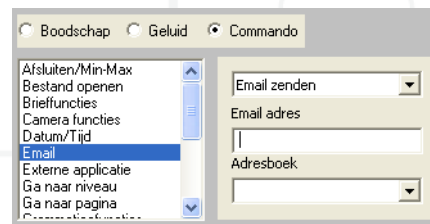
Indien u een liever het e-mailrooster binnen een bestaand document plaatst, kies dan voor **Nieuwe pagina** in **Opties > Rooster**.

2. Bepaal de opmaak van het bestand. Een duidelijke pagina-indeling, waarbij inkomende berichten, contactpersonen en functietoetsen duidelijk gegroepeerd zijn, is wel aangeraden.

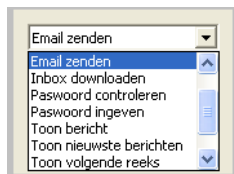

Voor meer informatie over de opmaak van een communicatierooster zie "De Lay-out van een Communicatierooster" op pagina 19.

3. Open het venster **Inhoud** van een vakje een kies als actie **Commando > Email**.

4. Kies een commando in de keuzelijst

Aantal berichten	Het totaal aantal berichten verschijnt in het vakje. (Enkel een cijfer)
Aantal nieuwe berichten	Het aantal nieuwe berichten verschijnt in het vakje. (Enkel een cijfer)
Email zenden	Een bericht verzenden naar een contactpersoon. Zie Een contactpersoon toevoegen.
Inbox downloaden	De inhoud van de e-mailaccount downloaden in het e-mailrooster van Mind Express.
Paswoord controleren	Om het paswoord van de gebruiker te controleren. Zie Paswoord instellen.
Paswoord ingeven	Vakje voor het ingeven van een paswoord. Zie "Paswoord instellen" op pagina 95.

Toon bericht	Een ontvangen bericht laten verschijnen in een vakje. Hier hoeft u geen symbool of tekst aan toe te voegen, aangezien de naam en foto/afbeelding van de afzender erin verschijnen.
Toon nieuwste berichten	Om de laatst ontvangen berichten op te halen in het e-mailrooster. De berichten verschijnen dan in de Toon bericht -vakjes'.
Toon volgende reeks	Om de volgende berichten op te halen die niet zichtbaar zijn. Deze berichten verschijnen dan in de Toon bericht -vakjes.
Toon vorige reeks	Om de vorige reeks berichten op te halen die niet zichtbaar zijn op het scherm. Deze berichten verschijnen dan in de Toon bericht -vakjes.
Verwijder bericht	Om het laatst gelezen bericht te verwijderen. De verwijderde berichten kunt u terugvinden wanneer u Verwijderde berichten aanvinkt in Extra > Email > Inbox .

10.6.1 Paswoord instellen

Indien er meerdere gebruikers werken op dezelfde computer op hetzelfde programma kunt u paswoorden instellen voor iedere gebruiker. Zo kan de gebruiker enkel naar zijn e-mailbestand gaan nadat hij zijn paswoord heeft ingevoerd.

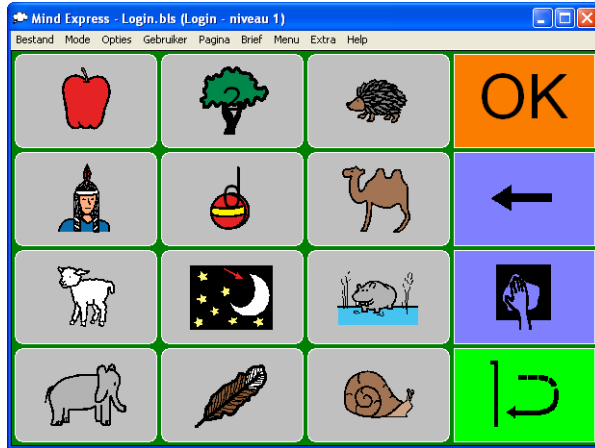

Dit paswoord is niet het paswoord van de e-mailaccount. Deze moet ingevuld worden bij **Wachtwoord** in **Extra > Email > Gebruiker**. Zie ook Instellingen.

Onder het pad **C:\Program Files\Mind Express Nederlands** vindt u het bestand **Login.bls**.

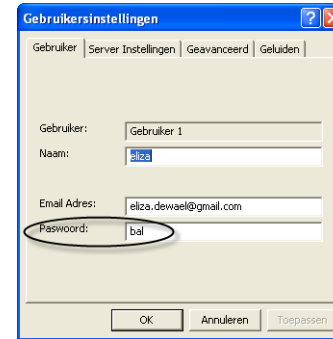
1. Kies **bestand > Openen** en selecteer **Login.bls**.

Het bestand **Login.bls** wordt geopend:

2. Ga naar **Extra > Email > Gebruiker**.

Het dialoogvenster **Gebruikersinstellingen** verschijnt:

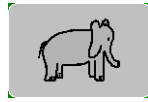

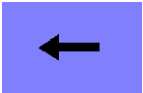

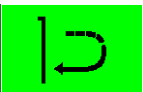
3. Kies een paswoord in bestaande uit een willekeurige combinatie van de volgende letters:

A-B-E-I-J-K-L-M-N-O-P-S.

Bijvoorbeeld: 'BAL'.

Elk symbool uit **Login.bls** staat in voor de eerste letter van een woord:

	Appel = a		Jojo = j		Nijlpaard = n
	Boom = b		Kameel = k		Olifant = o
	Egel = e		Lam = l		Pluim = p
	Indiaan = i		Maan = m		Slak = s

	<p>Venster om toegang te hebben tot de inbox waar u **** ziet verschijnen wanneer het paswoord ingevoerd wordt. Wanneer OK verschijnt is het paswoord correct en wordt het e-mailbestand geopend.</p>
	<p>Wist laatst toegevoegde letter die ingevoerd werd in het paswoord.</p>
	<p>Om het paswoord volledig te wissen en opnieuw te beginnen.</p>
	<p>Terug naar vorige pagina/bestand.</p>

Voorbeeld van een paswoord:

Indien een gebruiker het paswoord 'bal' moet invoeren om toegang te krijgen tot zijn mail:

1. Klik op = 'b'.
2. Klik op = 'a'.
3. Klik op = 'l'.
4. In het controlevenster verschijnen er eerst *, dan ** en dan OK.
5. Het e-mailbestand wordt geopend.

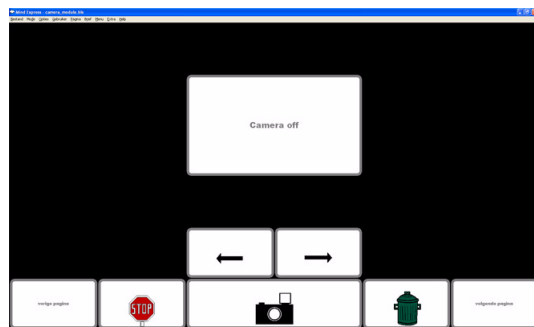
Hoofdstuk 11 - Camera

Dankzij de cameramodule van Mind Express kan de gebruiker op een zeer eenvoudige manier zelf foto's nemen.

Daarvoor moet er wel eerst een webcam aangesloten worden op de computer waarop Mind Express geïnstalleerd is. En dan kan u onmiddellijk aan de slag!

11.1 Werken met het bestaand camerabestand.

In de directory C:\Program Files\Mind Express Nederlands vindt u het bestand camera.bls terug.

1. Dubbelklik op het bestand camera.bls om het bestand te openen.
2. Klik op het cameravakje om het beeld van de camera te zien.
3. Klik op om een foto te trekken.

4. Klik op om de vorige foto te bekijken.
5. Klik op om de volgende foto te bekijken.
6. Klik op om naar de volgende pagina te gaan.
7. Klik op om naar de vorige pagina te gaan.
8. Klik op om een foto te verwijderen.
9. Klik op om de camera te stoppen.

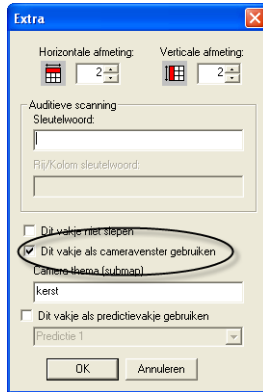
11.2 Hoe een camerabestand aanmaken?

11.2.1 Het Cameravenster

Een camerabestand aanmaken is niet zo ingewikkeld en lijkt in grote lijnen op het aanmaken van een communicatiebestand.

1. Klik op **Bestand > Nieuw**.
2. **Bewaar** het vorig bestand indien gewenst.
3. Bepaal het **aantal vakjes** en de **tussenruimte** van het nieuw rooster.
4. Het nieuw bestand wordt geopend.
5. Kies één vakje uit en open het dialoogvenster **Inhoud**.

- Kies bij **Extra** voor **Dit vakje als cameravenster gebruiken**.

- Indien u in hetzelfde vakje bij **Commando** voor **Camera functies > Preview** kiest zal het beeld van de webcam in het vakje verschijnen waarin u in het vakje klikt. Anders moet u een vakje apart maken met het **Commando > Camera functies > Preview**. U zal dan eerst op dat vakje moeten klikken om beeld te krijgen.
- Kies bijpassende tekst (bv. Camera On) en/of symbol (bv. Camera). Wanneer het cameravenster geactiveerd wordt, verdwijnen tekst en symbool en zie je het beeld van de camera.
- Klik op **OK**.

Je hebt nu een vakje aangemaakt waar het beeld gefilmd door de webcam in zal verschijnen.

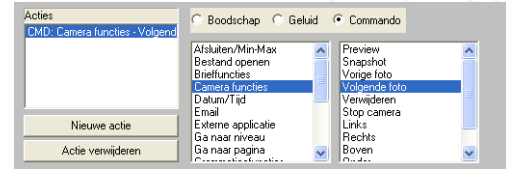

Er kan maar slechts één **Cameravenster** zijn per pagina.

11.2.2 Volgende en vorige foto

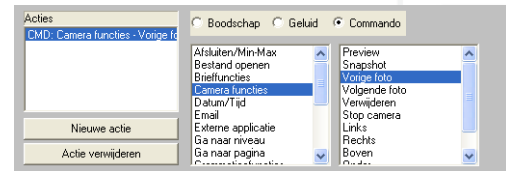
Om te kunnen springen van de ene foto naar de andere:

- Open het dialoogvenster **Inhoud** van een vakje.
- Kies voor **Commando > Camera functies > Volgende foto**.

of

- kies voor **Commando > Camera functies > Vorige foto**.

- Kies een bijpassende symbol (bv. Links, Rechts) en/of tekst voor beide vakjes. (bv. Terug, Vorige)
- Klik op **OK**.

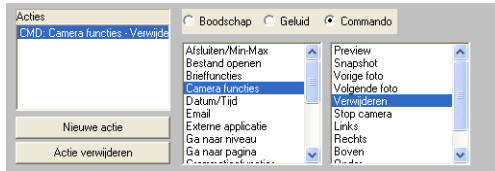
Er zijn nu twee vakjes aangemaakt die het mogelijk maken om van de ene foto naar de andere te verspringen.

11.2.3 Een foto verwijderen.

Om een vakje aan te maken voor het verwijderen van foto's:

- Open het dialoogvenster **Inhoud** van een vakje.

2. Kies voor **Commando > Camera functies > Verwijderen**.

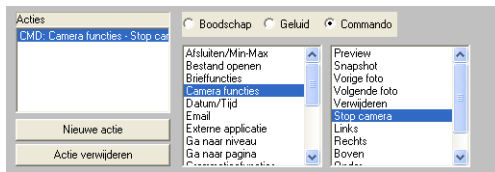

3. Klik op **Ok**.

11.2.4 De camera stoppen.

Om een vakje aan te maken voor het stoppen van de camera:

1. Open het dialoogvenster **Inhoud** van een vakje.
2. Kies voor **Commando > Camera functies > Stop camera**.

3. Kies een bijpassende symbol (bv. foto toestel) of tekst op het scherm (bv. Klik).
4. Klik op **Ok**.

11.3 Een fotoalbum maken in Mind Express.

Indien u enkel specifieke foto's wilt tonen in het cameravenster dan kunt u best een nieuwe pagina aanmaken, een pagina kan maar één cameravenster bevatten.

Dit is nuttig om een onderverdeling te maken in de vertoning van foto's. Indien de gebruiker enkel de foto's van de laatste vakantie wilt tonen, hoeft hij niet al

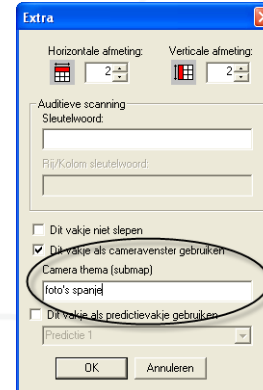
zijn foto's te tonen, maar kan hij bijvoorbeeld naar de pagina 'Foto's Spanje' gaan.

1. Ga naar **Opties > Rooster** en klik op **Nieuwe pagina**.
2. Geef de nieuwe pagina een naam.

Je kan, indien je dezelfde lay-out wilt als je vorige pagina, alle vakjes selecteren op pagina 1 (Ctrl+a) en kopiëren (Ctrl+c) en ze plakken op de nieuwe pagina (Ctrl+v).

3. Stel het aantal vakjes in.
4. Open het dialoogvenster **Inhoud** van het cameravenster-vakje. Vul onder **"Dit vakje als cameravenster gebruiken"** de naam in van het fotomapje die u wilt tonen onder **Camera thema (submap)**. (Bijvoorbeeld "Foto's Spanje")

5. Indien u ook op deze pagina foto's wilt kunnen nemen, voeg dan aan het **cameravenster** of aan een ander vakje het commando **Camera functies > Preview** toe.
6. Ga analoog te werk als voor de eerste pagina om de andere vakjes aan te maken.

Hoofdstuk 12 - Sms/Telefoon module

Dankzij het Sms/Telefoonmodule kan de gebruiker op een eenvoudige manier bellen en berichten sturen. Via zijn communicatierooster kan hij telefoneren en/of berichten verzenden. Hoe zo'n telefoonbestand werkt en aangemaakt kan worden wordt uitgelegd in dit hoofdstuk.

12.1 Instellingen

12.1.1 Op de computer

Vooraleer het Telefoonmodule te kunnen gebruiken moet de mobiele telefoon eerst gekoppeld worden aan de computer. Dit kan via een kabel of draadloos (Bluetooth).

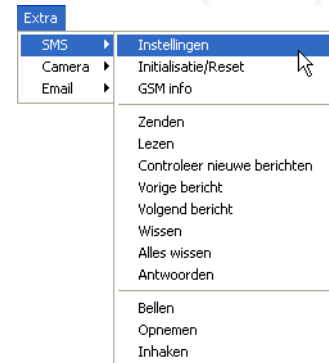
De telefoon en de PC moeten eerst op elkaar afgestemd zijn. Via de Bluetooth software kan men zoeken naar alle Bluetooth toestellen in de buurt. Maak een koppeling met de telefoon. De telefoon linken aan de PC of Tellus gebeurt als volgt:

1. Zorg er eerst voor dat de telefoon actief is zodat hij vindbaar of **Discoverable** is.
2. Ga naar **Start > Configuratiescherm > Bluetooth** .
3. **Start My bluetooth places en zoek voor Bluetooth toestellen in de buurt met Search for devices in range.**
4. Selecteer de telefoon en kies voor **Establish pairing**.
5. U kan ook gebruik maken van een PCMCIA telefoonkaart. In sommige toestellen kan de telefoon ingebouwd zijn (bv. Mobi).

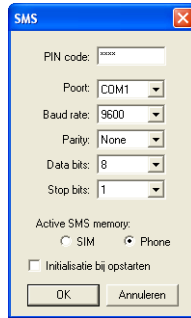
12.1.2 In Mind Express

Enmaal de telefoon verbonden is aan de computer kan men in Mind Express beginnen werken met telefoon en Sms. Ook in Mind Express zijn er instellingen die ingevuld moeten worden.

1. Ga naar **Extra > Sms > Instellingen**.

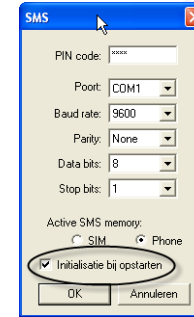

2. Het venster **Sms** verschijnt.

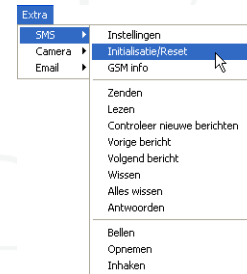

3. De **PIN code** hoeft enkel ingevuld te worden indien u werkt met een PCMCIA telefoonkaart of een ingebouwde telefoon. In geval van een Bluetooth verbinding hoeft u geen PIN code in te vullen.
4. Kies de juiste **poort**. De poort is afhankelijk van computer tot computer. Om te weten welke poort is toegewezen voor de Bluetooth verbinding: Ga naar **Start > Configuratiescherm > Systeem > Hardware > Apparaatbeheer > Poorten**.
5. Kies de juiste **Baud rate**. Normaal gezien is die 57600.
6. Kies voor None bij **Parity**.
7. Kies voor 8 bij **Data bits**.
8. Kies voor 1 bij **Stop bits**.
9. Kies afhankelijk van de telefoon voor **Sim-memory** of **Phone-memory**. Om de telefoon module te kunnen gebruiken moet de bluetooth verbinding met de telefoon geactiveerd zijn. telkens u Mind Express opstart zal de initialisatie controleren of de verbinding in orde is. Zoniet verschijnt er een foutmelding.

Vink **Initialisatie bij opstarten** aan indien u de initialisatie automatisch wilt laten starten bij het openen van Mind Express.

*De initialisatie starten kan ook altijd via **Extra > SMS > Initialisatie/Reset** of door middel van het commando **Telefoonfuncties > Init/Reset**.*

10. Klik op Ok om te bevestigen.

12.2 Het telefoonbestand in Mind Express

Het gebruiksklare telefoonbestand vindt u terug onder `c:\Program Files\Mind Express Nederlands\mijn_telefoon.bls`.

12.3 Het telefoonmodule in Mind Express gebruiken

12.3.1 Iemand opbellen

1. Klik op de persoon die u wenst te bellen, Mind Express belt de persoon op.
2. Vorm het nummer dat u wilt opbellen op het numeriek klavier en klik op het

12.3.2 Een bericht zenden

1. Stel een brief (bericht) op in een ander bestand of pagina en ga naar het Mijn_Telefoon bestand.
2. Klik op en vervolgens op de persoon voor wie de sms bestemd is.

12.3.3 Ontvangen berichten ophalen.

Klik op om te controleren of er nieuwe berichten zijn.

12.3.4 Een bericht lezen

Klik op om een bericht te lezen.

12.3.5 Een bericht beantwoorden

Open eerst het berichtje die u wilt beantwoorden.

1. Wis de inhoud van de brief door aan te klikken. (Anders zou de inhoud van het te beantwoorden bericht ook verzonden worden.

2. Stel het bericht op in andere communicatieroosters of bestanden en ga dan naar Mijn_Telefoon.

3. Klik op om het bericht te verzenden als antwoord op het geopend bericht.

12.3.6 Vorig en volgend bericht lezen

1. Klik op om het vorig bericht te raadplegen.
2. Klik op om het volgend bericht te raadplegen.

12.3.7 Om andere contactpersonen te zoeken

1. Klik op om de volgende contactpersonen te zien.
2. Klik op om de vorige contactpersonen te zien.

12.3.8 De hulpdiensten opbellen.

Klik op om een de hulpdiensten op te bellen.

12.3.9 Naar Mobi-functies gaan.

Klik op om naar de pagina van de Mobi-functies te gaan.

12.3.10 Om de Telefoon te initialiseren.

Klik op om de telefoon te initialiseren. (Of ga naar **Extra > SMS > Initialisatie/Reset** in het menu.)

12.4 Een telefoonbestand aanmaken in Mind Express

Een telefoonbestand aanmaken is bijna net hetzelfde als het aanmaken van een communicatierooster.

1. Maak een nieuw bestand aan via **Bestand > Nieuw**.

Indien u een liever de telefoonmodule binnen een bestaand document plaatst, kies dan voor **Nieuwe pagina** in **Opties > Rooster**.

2. Bepaal de opmaak van het bestand.

Een duidelijke pagina-indeling, waarbij inkomende berichten, contactpersonen en functietoetsen duidelijk gegroepeerd zijn, is wel aangeraden. Voor meer informatie over de opmaak van een communicatierooster zie...

3. Zorg ervoor dat in de **Voorkeursinstellingen Zinsbalk weergeven** aangevinkt is. Zo kan de gebruiker zijn opgemaakte brieven (berichten) en ontvangen berichten laten voorlezen.

12.4.1 Contactpersonen

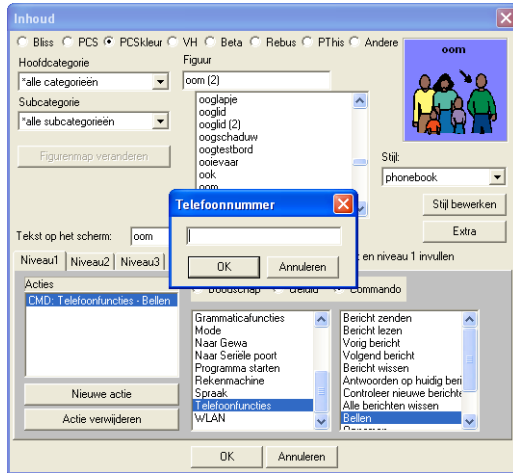
Er bestaan twee manieren om iemand op te bellen.

- Een vakje aanmaken voor de contactpersoon zodat die direct opgebeld wordt wanneer de gebruiker het aanklikt.
- Aan de hand van een aangemaakt numeriek clavier een telefoonnummer intoetsen en vervolgens op het vakje "Bellen" klikken.

De eerste manier kan handig zijn voor personen die de gebruiker frequent zal opbellen en naar wie hij vaak berichten zal zenden of indien de gebruiker niet in staat is om een telefoonnummer zelf te onthouden of om zelfstandig een numeriek clavier te gebruiken. Voor de aanmaak van een numeriek clavier zie...

1. Open het venster **Inhoud** van een vakje.
2. Kies een figuur voor het vakje. Dit kan een symbool zijn of een foto van de contactpersoon die u via **Andere** kunt kiezen.

3. Kies indien gewenst een tekst voor in het vakje. Bv. de naam van de contactpersoon.
4. Vul eventueel de tekst op het scherm in. Het venster **Telefoonnummer** verschijnt:

Vul het telefoonnummer in van de contactpersoon en klik vervolgens op OK.

5. Klik op OK om te bevestigen.

Vanaf nu zal de gebruiker zijn contactpersonen kunnen opbellen door de vakjes aan te klikken.

12.4.2 Tussenstap tussen het aanklikken en het bellen.

Soms kan het handig zijn om een tussenstap in te lassen bij het bellen. De gebruiker zou wel eens een vakje per ongeluk kunnen aanklikken en zo iemand opbellen terwijl dit niet de bedoeling is. Hier bestaan er 2 mogelijke oplossingen voor:

1. Maak een vakje aan dat doorverwijst naar een pagina die enkel dient om mensen te bellen. Noem het vakje bijvoorbeeld Bellen of Telefoneren en kies voor het commando **Ga naar pagina** of **Open bestand**.

Voor meer informatie over het Commando Bestand openen en Ga naar pagina zie "Commando" op pagina 44

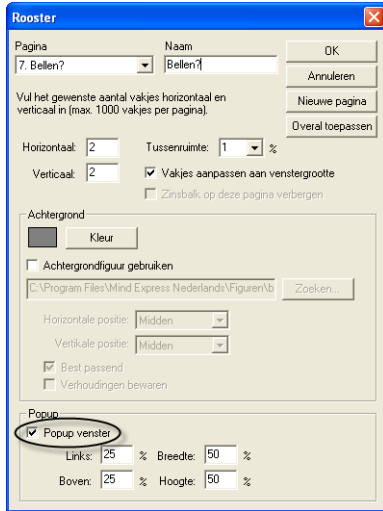
of

2. Las een extra pagina in wanneer de gebruiker op een contactpersoon klikt met bv de boodschap: "Weet u zeker dat u deze persoon wilt bellen?" Deze pagina kan je ook als pop-up laten verschijnen.

Om dit pop-up venster aan te maken:

- Maak via **Opties > Rooster** een nieuwe pagina aan.
- Geef de pagina een naam.

- Vink **Popup** venster aan in het venster Rooster. Bepaal zelf hoe groot het

venster moet zijn door het percentage in te vullen.

- Stel het aantal vakjes en de stijl in. (In dit geval, 2 vakjes horizontaal, 2 verticaal. Vergroot dan het bovenste vakje horizontaal tot één vakje.)

Voor meer informatie over het maken van een pop-up venster zie "Een pop-up venster maken" op pagina 27.

- Open het **Inhoudsvenster** van het eerste vakje.
- Kies voor Extra en vergroot het vakje door één horizontale eenheid toe te voegen.
- Pas indien gewenst de stijl aan of maak een nieuwe stijl aan.

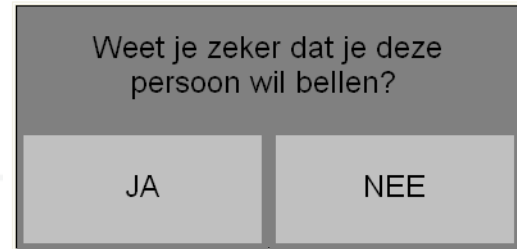

Voor meer informatie over Stijlen zie "Stijlen aanpassen" op pagina 20

- Vul bij **Tekst op het scherm** de vraag of tekst die in het vakje moeten verschijnen. (Bv. "Weet je zeker dat je deze persoon wil bellen?")
- Klik op OK.
- Vul vervolgens de 2 onderste vakjes in, met bv. "JA" of "NEE".
- Voeg aan het vakje "JA" het commando **Telefoonfuncties > Bellen** in en vul het telefoonnummer van de contactpersoon in. Voeg er ook het commando **Ga naar pagina > Terug** aan toe.

- Klik op OK.
- Voeg aan het vakje "NEE" het commando **Ga naar pagina > Terug**.
- Klik op Ok.
- Bewaar de pagina.

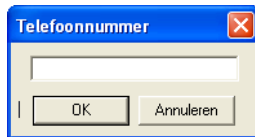
Indien u wenst dat de boodschap uitgesproken wordt wanneer het pop-up venster verschijnt kunt u de boodschap "Weet je zeker dat je deze persoon wil bellen?" toevoegen aan het vakje van de contactpersoon. (Die hoeft dan ook geen commando **Telefoonfuncties > Bellen** te bevatten, aangezien dit commando al aanwezig is in het "JA"-vakje van het pop-up venster.)

12.4.3 Hoe vakjes aanmaken om berichten te kunnen zenden.

Ook hier bestaan er twee mogelijkheden:

1. Een nieuwe pagina voor het verzenden van berichten.

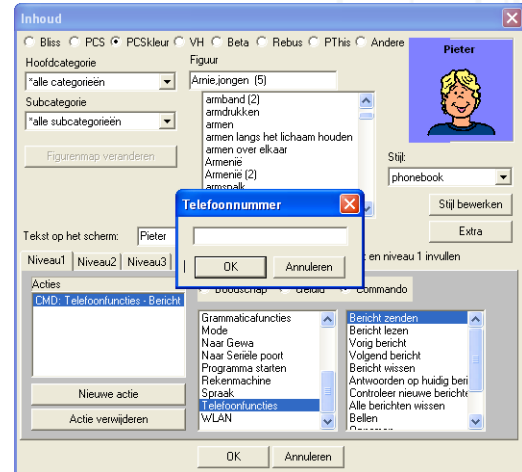
- U maakt via **Opties > Rooster** een nieuwe pagina aan. Stel de stijl en het aantal vakjes in.
- Maak de vakjes voor de contactpersonen aan, kies een symbool of foto voor/van de persoon en schrijf indien gewenst zijn naam in "Tekst op het scherm".
- Kies bij commando voor **Telefoonfuncties > Bericht zenden**. Het venster **Telefoonnummer** verschijnt.

- Vul het telefoonnummer in van de contactpersoon en klik op OK.
- Klik op OK om het venster Inhoud af te sluiten.

2. Werken met niveaus

- Voeg aan de bestaande vakjes van de contactpersonen die u al hebt aangemaakt om te bellen het commando **Telefoonfuncties > Bericht zenden** onder Niveau 2 van het vakje.

- Klik op OK.
- Herhaal deze stap voor alle vakjes van de contactpersonen.
- Maak een vakje aan om over te schakelen naar Niveau 2.
- Open het venster Inhoud van een vakje.
- Kies er een passend symbool en/of tekst voor. Bijvoorbeeld "Bericht zenden naar" of "SMS" of het symbool van een omslag.
- Kies bij commando voor **Ga naar niveau > Niveau 2**.
- Klik op OK.

Zo kan de gebruiker vanuit dezelfde pagina mensen opbellen en berichten zenden, sturen en lezen.

12.4.4 Hoe vakjes aanmaken voor het lezen van berichten?

1. Huidig bericht lezen:

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.

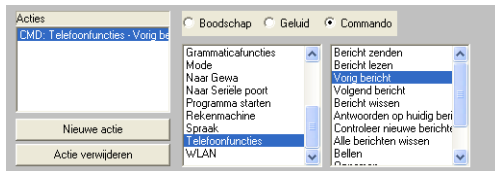
- Kies een passend symbool en/of tekst.
- Kies bij commando **Telefoonfuncties > Bericht lezen**.

- Klik op Ok.

2. Om het vorig bericht te lezen:

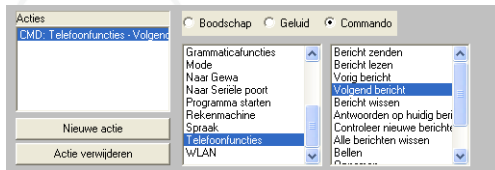
- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.
- Kies bij commando voor **Telefoonfuncties > Vorig bericht**.

- Klik op OK.

Om het volgend bericht te lezen:

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.
- Kies bij commando **Telefoonfuncties > Volgend bericht**.

- Klik op OK.

12.4.5 Een bericht wissen?

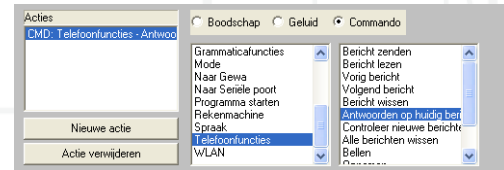
Het commando bericht wissen zal steeds het laatst gelezen bericht wissen.

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.
- Kies bij commando **Telefoonfuncties > Bericht wissen**.

12.4.6 Hoe een vakje aanmaken voor het beantwoorden van berichten?

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.
- Kies bij commando **Telefoonfuncties > Antwoorden op huidig bericht**.

- Klik op OK.

12.4.7 Hoe een vakje aanmaken voor het wissen van alle berichten?

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.

- Kies bij commando **Telefoonfuncties > Alle berichten wissen.**

12.4.8 Hoe een vakje aanmaken om nieuwe berichten op te halen?

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.
- Kies bij commando **Telefoonfuncties > Controleer nieuwe berichten.**

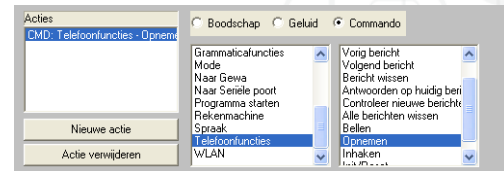
12.4.9 Hoe een vakje aanmaken om een nummer te bellen dat de gebruiker zelf vormt?

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.
- Kies bij commando **Telefoonfuncties.**

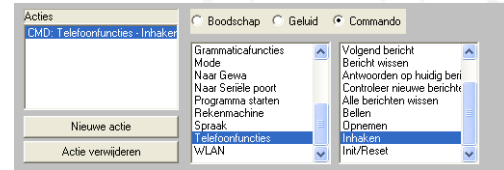
12.4.10 Hoe vakjes aanmaken om op te nemen?

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.
- Kies bij commando **Telefoonfuncties > Opnemen.**

12.4.11 Hoe een vakje aanmaken om in te haken?

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.
- Kies bij commando **Telefoonfuncties > Inhaken.**

12.4.12 Hoe een vakje aanmaken voor de initialisatie?

Om de telefoon te activeren is het nodig om de telefoon te initialiseren. Dit kan u ook automatisch laten gebeuren door in het menu **Extra > SMS > Instellingen** "Initialisatie bij opstarten" aan te vinken.

- Open het **Inhoudsvenster** van een vakje.
- Kies een passend symbool en/of tekst.

- Kies bij commando **Telefoonfuncties > Init/Reset**.

Hoofdstuk 13 - Bliss Editor

Bliss Editor is een hulpprogramma bij Mind Express waarmee u zelf nieuwe Bliss-symbolen kunt aanmaken. Bliss Editor maakt hierbij gebruik van de standaard Blissregels. U kunt zelf nieuwe symbolen opbouwen met basisvormen of u kunt bestaande Bliss-symbolen samenvoegen.

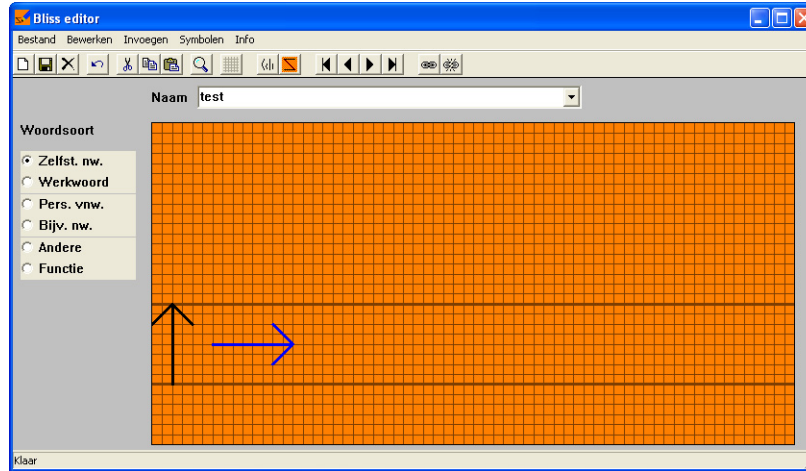
Ga als volgt te werk om Bliss Editor op te starten:

1. Klik op **Start**, links onderaan op uw scherm.
2. Beweeg uw cursor tot aan **Deze computer**.
3. Selecteer het lokaal station (C:)
4. Klik op het mapje **Program Files**.
5. Klik op **Mind Express**.

6. Open Bliss Editor door op het icoontje

te klikken.

In dit hoofdstuk leert u hoe u een nieuw Bliss-symbool aanmaakt. Daarnaast vindt u een volledige beschrijving van de functionaliteit die Bliss Editor u biedt.

13.1 Mind Express en Bliss Editor

De symbolen die u aanmaakt met Bliss Editor, verschijnen automatisch in de lijst met Bliss-symbolen in het dialoogvenster Inhoud van Mind Express.

Voor meer informatie over het dialoogvenster Inhoud, zie "De opbouw van het dialoogvenster Inhoud" op pagina 11.

U kunt met uw eigen Bliss-symbolen een communicatierooster opbouwen op dezelfde manier als met de andere symbolen in Mind Express.

Binnen Mind Express zelf kunt u voor de Bliss-symbolen het volgende instellen:

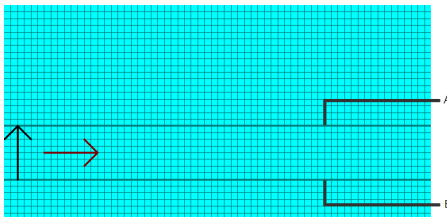
- de pendikte van de symbolen
- de achtergrondkleur bij de symbolen.

Voor meer informatie over deze instellingen, zie “Opties > Symbolen > Bliss” op pagina 73.

13.2 Enkele vuistregels

Als u zelf nieuwe Bliss-symbolen aanmaakt, houdt u het beste rekening met de volgende Blissvuistregels:

- De basis Blissrechthoek bevat een hemellijn en een aardlijn. Dat zijn de twee dikkere lijnen in het raster. De afstand tussen de hemellijn en de aardlijn vormt de basisafstand. Dat betekent dat de Bliss-symbolen altijd tussen deze twee lijnen komt te staan, behalve in enkele uitzonderlijke gevallen.

A. Hemellijn b. Aardlijn

- Indicatoren worden op een kwart van de basisafstand boven de hemellijn geplaatst. Dit kan ook een kwart boven het hoogste gedeelte van het symbool zijn als het symbool zelf boven de hemellijn uitkomt. Indicatoren zorgen voor een andere grammaticale betekenis van een woord.
- Aanwijzers worden op 1/8 basisafstand van het aan te wijzen symbool geplaatst. Aanwijzers worden gebruikt om een deel van een symbool aan te duiden.

- Bij samengestelde symbolen is de afstand tussen de verschillende onderdelen 1/4 van de basisafstand.

13.3 Een nieuw Bliss-symbool aanmaken

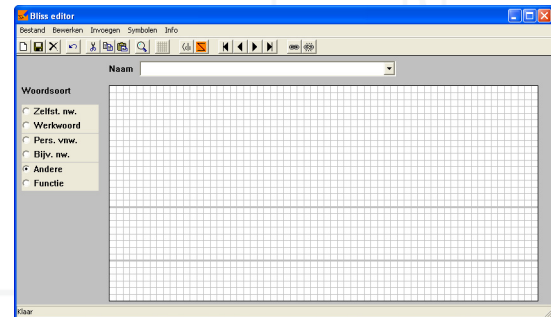
U kunt met Bliss Editor uw eigen Bliss-symbolen aanmaken en ze daarna gebruiken in communicatierosters.

Ga als volgt te werk om een nieuw Bliss-symbool aan te maken:

1. Start Bliss Editor op.

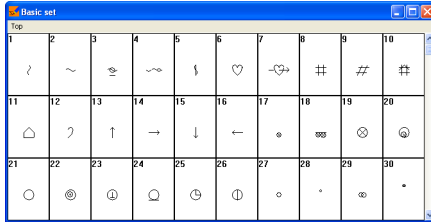
Voor meer informatie over Bliss Editor opstarten, zie “Ga als volgt te werk om Bliss Editor op te starten:” op pagina 113.

Het hoofddialogvenster verschijnt.

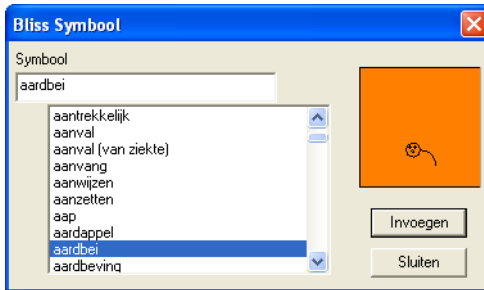

2. Doe één van de volgende:

- Kies **Invoegen > Basissymbool** en kies een symbool uit de lijst met basisvormen door erop te klikken.

- Kies **Invoegen > Bliss-symbool**. Kies een symbool uit de lijst of typ meteen het gewenste symbool in het tekstvak Symbool. Klik op Invoegen.

Het gekozen symbool verschijnt meteen in het hoofddialoogvenster.

3. Voer in het **Naam**vak van het hoofddialoogvenster een naam in voor het Bliss-symbool. Dezelfde naam verschijnt ook in de Bliss-symbolenlijst in Mind Express.

Als u aan een symbool meerdere betekenissen wilt geven, dan typt u die in het tekstvak Naam, gescheiden door een komma.

4. Selecteer de juiste woordsoort door het overeenkomstig keuzerondje te selecteren.

Het raster neemt de kleur aan die bij de woordsoort hoort. Als u bijvoorbeeld zelfstandig naamwoord selecteert, wordt het rooster oranje.

Voor meer informatie over deze kleurinstellingen, zie ook "Opties > Symbolen > Bliss" op pagina 73.

5. Kies **Bestand > Bewaar** of druk op Enter om het Bliss-symbool te bewaren.

13.4 De menubalk: Bestand

Hieronder vindt u een chronologisch overzicht van de functies in het menu Bestand.

13.4.1 Bestand > Bewaar

Kies **Bestand > Bewaar** om het huidige symbool te bewaren. U kunt ook gewoon op Enter drukken om een symbool te bewaren.

Het bewaarde symbool wordt toegevoegd aan de lijst met Bliss-symbolen die u ook in Mind Express kunt zien.

13.4.2 Bestand > Einde

Kies **Bestand > Einde** om Bliss Editor af te sluiten.

13.5 De menubalk: Bewerken

Hieronder vindt u een chronologisch overzicht van de functies in het menu Bewerken. U kunt alle mogelijkheden in dit menu gebruiken om een symbool te bewerken. De wijzigingen hebben enkel effect op het huidige symbool dat zichtbaar is in het hoofdenster.

13.5.1 Bewerken > Herstellen

Kies **Bewerken > Herstellen** om een wijziging die u heeft aangebracht aan een symbool, ongedaan te maken. U kunt enkel herstellen als de aangebrachte wijzigingen nog niet werden bewaard.

13.5.2 Bewerken > Knippen/Plakken/Kopiëren

Met deze standaard Windowsfuncties kunt u een geselecteerd symbool of geselecteerde onderdelen van een symbool knippen, plakken en kopiëren. Hierbij wordt het klembord gebruikt. Bij elk van deze bewerkingen wordt ook de positie van het symbool binnen het raster bewaard.

13.5.3 Bewerken > Alles wissen/Wissen

Kies **Bewerken > Alles wissen** om het huidige symbool volledig te wissen. Zowel de naam, het kleur als alle onderdelen van het symbool verdwijnen. Het hoofddialogvenster is opnieuw leeg.

Als u een symbool wist, is het symbool niet verdwenen uit de lijst. Het symbool is enkel leeggemaakt en u kunt het opnieuw invullen. Om een symbool uit de lijst te verwijderen kiest u Symbolen > Verwijderen.

Kies **Bewerken > Wissen** om enkel de geselecteerde delen van een symbool te wissen. U kunt delen van een symbool selecteren door erop te klikken met de muis. De geselecteerde delen van het symbool worden blauw. U kunt eventueel meerder delen van een symbool tegelijk selecteren met de Shift-toets.

13.5.4 Bewerken > Alles selecteren

Kies **Bewerken > Alles selecteren** om alle delen van het huidige symbool te selecteren. U kunt hiervoor ook de spatiebalk op het toetsenbord gebruiken.

13.5.5 Bewerken > Raster tonen

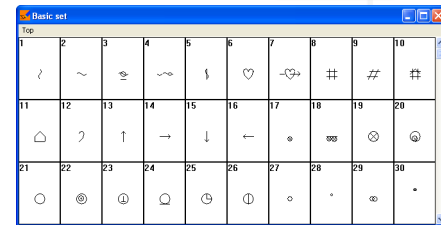
Kies **Bewerken > Raster tonen** om het raster zichtbaar te maken of te laten verdwijnen.

13.6 De menubalk: Invoegen

Hieronder vindt u een chronologisch overzicht van de functies in het menu Invoegen.

13.6.1 Invoegen > Basis symbool

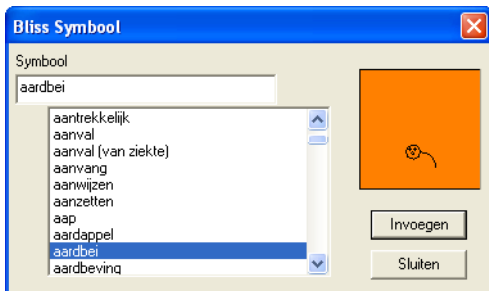
Kies **Invoegen > Basis symbool** om het venster met basissymbolen op te roepen. Klik een van de basisvormen aan en de vorm verschijnt meteen in het hoofddialogvenster.

13.6.2 Invoegen > Bliss-symbool

Kies **Invoegen > Bliss-symbool** om het venster met Bliss-symbolen te laten verschijnen. Kies een symbool uit de lijst of typ meteen de naam van het

gewenste symbool in het Symboolvak. Klik daarna op Invoegen om het gekozen symbool te laten verschijnen in het hoofddialogvenster.

13.7 De menubalk: Symbolen

Hieronder vindt u een chronologisch overzicht van de functies in het menu Symbolen. Dit menu bevat alle functies die kunnen worden uitgevoerd op de lijst met symbolen.

13.7.1 Symbolen > Nieuw

Kies **Symbolen > Nieuw** om een nieuw, leeg symbool toe te voegen. U kunt hiervoor ook de Inserttoets op uw toetsenbord gebruiken.

13.7.2 Symbolen > Verwijderen

Kies **Symbolen > Verwijderen** om een symbool te schrappen uit de lijst. Zodra een symbool is verwijderd, kunt u het niet meer herstellen.

13.7.3 Symbolen > Volgende/Vorige/Eerste/Laatste

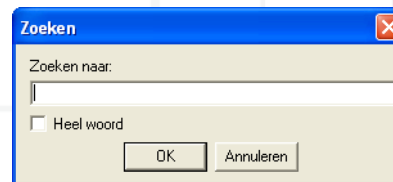
Met deze functies kunt u het volgende, het vorige, het eerste of het laatste symbool in de lijst bekijken. U kunt ook werken met de overeenkomstige toetsen op uw toetsenbord:

Functie	Toets
Volgende	Page Down
Vorige	Page Up
Eerste	Home
Laatste	End

13.7.4 Symbolen > Zoek/Zoek volgende

Met deze functies kunt u symbolen opzoeken in de lijst met bestaande Bliss-symbolen.

Kies **Symbolen > Zoek** en het volgende dialogvenster verschijnt:

Vul de naam in van het symbool dat u zoekt. Als u wilt dat het zoekresultaat identiek is aan de naam van het symbool dat u zoekt, selecteer dan de optie "Heel woord". Als u alle symbolen wilt waarin het opgegeven woord voorkomt, selecteert u die optie niet.

Kies **Symbolen > Zoek Volgende** om het volgende symbool te zoeken dat overeenstemt met uw zoekcriteria. U kunt hiervoor ook de F3-toets gebruiken.

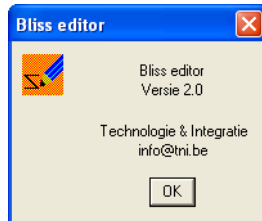
13.7.5 Symbolen > Groep opheffen/ Groeperen

Kies **Symbolen > Groeperen** om de verschillende onderdelen van een symbool te groeperen. Bij een symbool dat is gegroepeerd, kunt u niet langer de afzonderlijke delen selecteren.

U kunt de delen van een gegroepeerd symbool opnieuw selecteren als u eerst **Symbolen > Groep opheffen** kiest.

13.8 De menubalk: Info

Als u op dit onderdeel van de menubalk klikt, krijgt u een scherm met informatie over Bliss Editor.

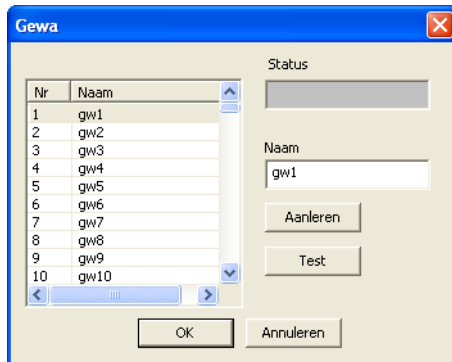

Hoofdstuk 14 - GEWA

De Tellus mobi en de Tellus 3+ kunnen optioneel voorzien zijn van een GEWA-module. Via Mind Express kan je dan toestellen bedienen via het doorsturen van infraroodcodes.

14.1 Infrarood codes programmeren

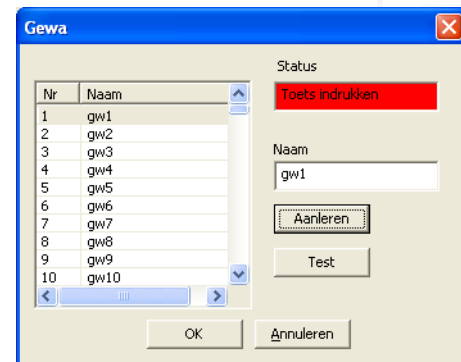
Mind Express heeft een specifieke gebruikersinterface om de infraroodmodule gemakkelijk te programmeren. Selecteer in het menu **Opties** in Mind Express het item **GEWA**. Het volgende venster zal verschijnen op uw scherm:

Ga als volgt te werk om infraroodcodes te programmeren:

1. Kies een code van gw1 tot gw256 die u wenst te koppelen aan een specifieke infrarood code. U kan de naam wijzigen en een meer logische naam kiezen, zoals bijvoorbeeld 'televisie luider'.
2. Hou uw afstandsbediening (in dit voorbeeld deze van uw televisie) voor het infraroodvenster van de Tellus mobi of de Tellus, op een afstand van ongeveer 5 cm.

3. Klik op Aanleren om de procedure te starten.
4. In de nu rood gekleurde statusbalk van het Gewa venster verschijnt de boodschap **Toets indrukken**. Op hetzelfde moment zal een rood lampje in het infraroodvenster van de Mobi of Tellus oplichten. De Tellus mobi wacht nu op de infraroodcode die moet aangeleerd worden.

5. Druk de knop in op uw afstandsbediening waarvan u de infraroodcode wenst aan te leren (in dit geval de knop waarmee u de televisie luider zet).
6. Houd deze knop ingedrukt tot het rode lampje in het infraroodvenster van de Tellus mobi uitgaat of tot de statusbalk in het Gewa venster groen wordt en de boodschap **Toets loslaten** toont. De infraroodmodule in de Tellus mobi heeft nu de code voor een eerste keer aangeleerd.

Deze procedure wordt automatisch herhaald om de code voor een tweede keer aan te leren: het rode lampje in het infra-roodvenster zal terug oplichten en in de statusbalk zal gevraagd worden om (dezelfde) knop van de afstandsbediening in te drukken. Het systeem wacht nu tot u de code voor een tweede maal uitzendt.

7. Druk dus dezelfde knop van uw afstandsbediening nogmaals in. Houd de knop ingedrukt tot de statusbalk groen kleurt en **Toets loslaten** toont. De infraroodmodule heeft de code nu voor een tweede maal aangeleerd.

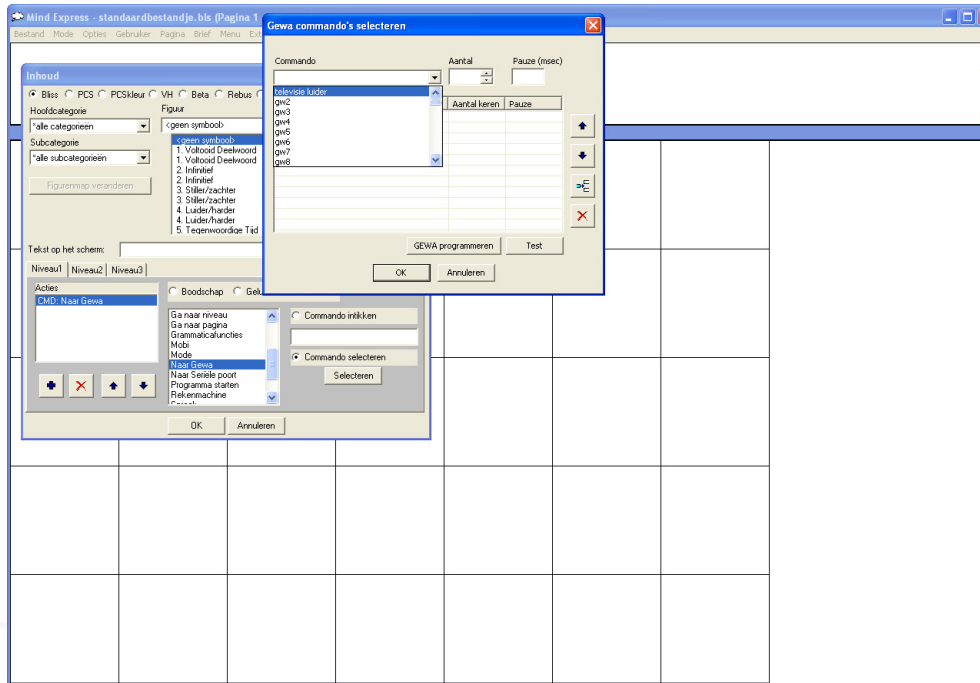
Het rode lampje van het infraroodvenster zal kort oplichten om te bevestigen dat de aanleer-procedure succesvol beëindigd is. In de statusbalk zal 'OK' verschijnen.

Herhaal deze procedure voor alle infraroodcodes die u wil aanleren.

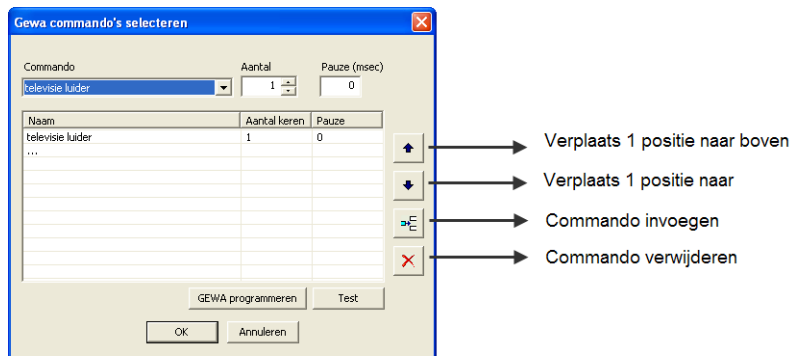
14.2 Infraroodcodes uitzenden

Het uitzenden van een infraroodcode gebeurt via een vakje in Mind Express waaraan een 'Naar Gewa' commando gekoppeld is.

1. Om het uitzenden van een infraroodcode te koppelen aan een specifiek vakje in het Mind Express rooster kiest u voor mode **Bewerken**, dubbelklik op een vakje en selecteer in het venster Inhoud **Commando > Naar Gewa**.

2. Kies **Commando selecteren** en druk de knop **Selecteren** in. Het venster **Gewa commando's selecteren** verschijnt. Klik in de keuzelijst **Commando** op het pijltje om de lijst van beschikbare infraroodcodes op te roepen.

3. Maak een keuze en vul de herhaalfrequentie in van de code. De herhaalfrequentie is het **Aantal keren** dat de code (het commando) zal uitgezonden worden. Dit is bijvoorbeeld nuttig bij het verhogen van het volume: het volume wordt dan niet slechts één keer verhoogd, maar meerdere keren, afhankelijk van de herhaalfrequentie die u gekozen heeft.
4. U kan na uw keuze op OK klikken ofwel een ander commando toevoegen om een macro (verschillende infraroodcodes die na elkaar uitgezonden worden) aan te maken.

5. Klik daartoe op de lijn ... en vul aan met een ander commando. Een combinatie van commando's kan nuttig zijn om TV-kanalen zoals bijvoorbeeld kanaal '39' te selecteren.

De knoppen naast de lijst van commando's laten toe om commando's te verplaatsen, commando's in te voegen of weg te laten. In het *Pauze* venster kan u een pauze (in msec) toevoegen die na de overeenkomstige infraroodcode moet volgen vooraleer de volgende infraroodcode uitgezonden wordt. Dit kan nodig zijn wanneer u bijvoorbeeld kanaal 39 op de televisie wil kiezen. Als de infraroodcode voor 9 te snel op 3 volgt, dan kan de televisie de code 9 misschien niet op tijd "gezien" hebben. In dat geval is het zinvol een pauze in te lassen tussen het zenden van de code 3 en het zenden van de code 9.

Wanneer u vertrouwd bent met de Gewa commando structuur, dan kan u de Gewa commando's ook direct invullen in het venster Commando intikken. (dubbelklik in Mind Express in de mode bewerken op een vakje zodat u het inhoudsvenster krijgt. Kies het commando naar Gewa > commando intikken).

Hoofdstuk 15 - De rekenmachine

Er bestaan rekenmachine-bestanden in Mind Express die standaard bij het programma geleverd worden. Die vindt u terug onder C:\Program Files\Mind Express Nederlands.

15.1 Een rekenmachine aanmaken

U kunt afhankelijk van uw wensen een nieuw bestand maken voor de rekenmachine of ze op een nieuwe pagina van een bestand aanmaken.

15.1.1 De cijfers

1. Ga naar **Opties > Rooster** en geef de pagina een naam, bv. Rekenmachine.
2. Stel het aantal horizontale en verticale vakjes in. (Bijvoorbeeld horizontaal 6, vertikaal 5). Stel de randbreedte in en kies voor een achtergrondfiguur indien gewenst.

Voor meer informatie over het aanmaken van een nieuwe pagina zie "Een nieuw communicatierooster aanmaken" op pagina 3.

3. Ga naar **Opties > Voorkeursinstellingen** en vink **Zinsbalk weergeven** en **Zinsbalk bovenaan** aan.
4. Maak de vakjes aan voor de cijfers:
  - Open het **Inhoudsvenster**
  - Kies voor het commando **Rekenmachine** en vul voor ieder vakje een cijfer in tussen de 0-9 in het venster onder **Bewerkingen**. Uiteindelijk zijn er 10 vakjes met cijfers.

15.1.2 De bewerkingen

Bewerking	In te vullen symbool bij bewerkingen
optellen	+
af trekken	-
delen	/
vermenigvuldigen	*
vierkantswortel	@

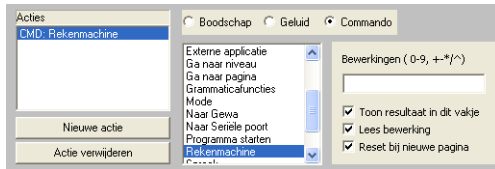
breuk	R
tot de macht	^
resultaat	=

15.1.3 Display

1. Maak een vakje aan dat zal dienen als Display (=resultaatvakje) voor de rekenmachine, zodat de gebruiker het resultaat erin kan lezen. Het kan wel handig zijn om het vakje breder te maken, om een duidelijk zicht te hebben op de display.

Om een vakje groter te maken zie "Ga als volgt te werk om bepaalde vakjes van uw communicatierooster te vergroten." op pagina 19

2. Open het **Inhoudsvenster** van het vakje.
3. Kies als commando **Rekenmachine** en vink **Toon resultaat** in dit vakje, **Lees bewerking** en **Reset bij nieuwe pagina**.

4. Klik op OK om te bevestigen.

15.1.4 Tekens wissen en display volledig wissen

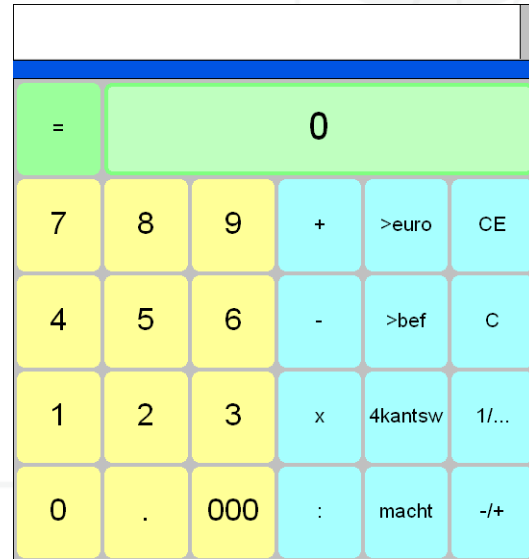
- Om een teken uit te wissen: Vul B in bij **Bewerkingen B**
- Om de display uit te wissen: Vul C in bij **Bewerkingen**

15.1.5 Berekeningen opslaan onder een vakje

Indien gewenst kunnen vaste berekeningen aan een vakje gekoppeld worden.

Voorbeeld van een vaste berekening is bijvoorbeeld de omzetting van euro naar belgische frank en omgekeerd. Wetende dat 1 euro 40.3399 belgische frank waard is, kan je onder het vakje omzetten naar $BF * 40.3399 =$ plaatsen en onder het vakje omzetten naar $euro / 40.3399 =$ plaatsen.

15.2 Rekenmachine.bls gebruiken

Index

A

- Aan 3
- Aanmaken
  - Nieuw communicatierooster 3
- Aanmaken van rekenmachine 127
- Aanpassen
  - Achtergrond 21
  - Positie figuur binnen vakje 23
  - Stijlen 20
- Aanpassen stijlen
  - Bewerken stijlen 20
- Achtergrond aanpassen 21
- Acties
  - Meerdere per niveau 18
- Acties en niveaus
  - Werken met 39
- Acties per niveau
  - Meerdere 47
- Afdrukken
  - Brief 57
  - Communicatierooster 9
- Afsluiten Min/Max 31
- Alle berichten wissen 110
- Andere symbolen 14
- Antwoorden 110

B

- Beantwoorden berichten

- Berichten beantwoorden 110
- Bericht
  - Vorig en volgend bericht lezen 105
- Bericht beantwoorden 105
- Bericht lezen 105
- Bericht wissen 110
- Bericht zenden 105, 109
- Berichten
  - ophalen nieuwe 111
- Berichten nieuw 111
- Bestand 32
  - Exportlijst 71
  - Openen 32
- Betasymbolen 13
- Beveiliging van Mind Express 2
- Bewaren
  - Brieven 58
  - Communicatierooster 8
- Bewerken
  - Tekststijl 15
  - Vakjes 25
- Bliss 113, 115
  - Alles selecteren 117
  - Alles wissen/wissen 117
  - Basissymbool 116
  - Bestand bewaren 116
  - Bewerken 116
  - Bewerken >Herstellen 117

- Bliss-symbool 116
- Einde bestand 116
- Groep opheffen/ groeperen 119
- Info 119
- Invoegen 117
- Invoegen Basis symbool 117
- Invoegen Bliss-symbool 117
- Knippen/Plakken/Kopiëren 117
- Menubalk 116
- Menubalk Symbolen 118
- Nieuw Bliss-symbool 115
- Raster tonen 117
- Symbolen >Nieuw 118
- Symbolen Verwijderen 118
- Symbolen Volgende/vorige/eerste/laatste 118
- Zoek/zoek volgende 118
- Bliss Editor
  - installatie 2
  - Vuistregels 115
- Bliss-symbolen 13
- Bliss-symbool
  - Nieuw aanmaken 115
- Boodschap 7, 39, 40
- Brief 83
  - Afdrukken 57
  - Bewaren 58
  - Opstellen 54
  - Verbergen 52
- Brieffuncties 32
- Briefinstellingen 53
- Brightspak 1

C

- Camera 99
  - Album 101
  - Camera functies 100
  - Camera thema (submap) 101
  - Camerabestand aanmaken 99
  - Cameravenster 99, 100
  - De camera stoppen 101
  - Foto verwijderen 100
  - Preview 100
  - Stop camera 101
  - Volgende foto 100
  - Vorige foto 100
  - Werken met camerabestand 99
- Camerafuncties 33
- Commando 39
  - Naar Gewa 123
- Communicatierooster 7
  - Afdrukken 9
  - Bewaren 8
  - Invullen 6
  - Lay-out 19
  - Nieuw aanmaken 3
  - Openen 7
- Communicatierooster afdrukken 9
- Communicatierooster bewaren 8
- Communicatierooster openen 7
- Contactpersonen 106
  - Om andere contactpersonen te zoeken 105
- Copyright 1

D

- Datum en tijd 33
- Dialogvenster Inhoud 11
  - Opbouw 11
- Discoverable 103

E

- Een 3
- E-mail 85
  - Accountnaam 86
  - Adres Toevoegen 92
  - Adresboek 91
  - Adresboeken 91
  - Bericht verzenden naar 90
  - Bericht verzenden. 90
    - commando's
      - E-mail zenden naar 92
  - De Inbox 93
  - E-mailbestand aanmaken 94
  - Geavanceerd 86
  - Gebruiker 85
  - Geluiden 86
  - Inkomend bericht lezen. 90
  - Inkomende Email en Uitgaande Email 85
  - Instellingen 85
  - Paswoord instellen 95
  - Persoonsgegevens 91
  - Postvak In 93
  - Server 85
  - Server Instellingen 85
  - Template 87

- Template gebruiken 88
- Verwijderde berichten 93
- Voorkeursinstellingen 89

- Email 33
- Externe applicatie 33
- Extra
  - Menu Extra 20

F

- Figurenlijst 14
- Functies
  - Werken met 27

G

- Ga 4, 8, 9, 10, 69, 72, 74
- Ga naar niveau 32, 33, 34
- Ga naar pagina 34
- Gebruiker 79
  - Gebruiker selecteren 79
  - Spraakuitvoer 79
  - Woordenboek > Woordenboek bewerken 82
  - Woordenboek > Woordenboek selecteren 80
- Gebruikersinstellingen 52
- Gebruikersmodes 59
- Geluid 39, 43
- GEWA 121
- Grammaticafuncties 34

H

- Help 84
  - Info 84

Mind Express Help 84
Het 104, 105

I

Iemand opbellen 105
Infrarood codes programmeren 121
Infraroodcodes uitzenden 123
Inhaken 111
Inhoud 11
    Dialogvenster 11
Init/Reset 104
Initialisatie bij opstarten 104
Initialisatie telefoon 111
Inleiding 1
Installatie 2
Invullen
    Communicatierooster 6

J

Joystick 69

L

Lay-out van een communicatierooster 19
Lees 89
Lettertype 53
Licentieovereenkomst 1

M

Mappen 74
Meerdere 18, 47
Meerdere acties per niveau 18

Meerdere vakjes
    Stijl toepassen 24
Menu 83
    Beperkt menu 83
    Wachtwoord veranderen 83
Mind Express 1
    Installatie 2
    Werken met Mind Express 1
Mind Express afsluiten 31
Mind Express en Bliss Editor
    Installatie 2
Mind Express opstarten 3
Mind Express verlaten 9
Mode 35, 72
Muis 59
    Voorkeursinstellingen 59
Muismode 7

N

Naar Gewa 36
Naar Mobi-functies gaan 105
Naar seriële poort 36
Nieuwe berichten ophalen 111
Nieuwe pagina 5
Niveau
    Acties 18
    Ga naar 32, 33
    Meerdere acties 18, 47
    Meerdere acties per niveau 47
    Veranderen van 45
Niveaus 17

Nummer opbellen 111

O

Ontvangen berichten ophalen 105

Op 103

Opbouw dialoogvenster Inhoud 11

Openen

Bestand 32

Communicatierooster 7

Opnemen 111

Opstellen

Brief 54

Opties 72

Cursor 72

Indicator 72

Mappen 74

Seriële poort 78

Symbolen Bliss 73

Symbolen Rebus 74

Voorkeursinstellingen 75

P

Pagina 82

Ga naar 34

Instellingen 54

PCS-symbolen 13

Pentium 2

Phone-memory 104

Poort

Seriële 36

Positie figuur binnen vakje aanpassen 23

Predictievakjes 37

Programma starten 36

Programma's 3

Pthis 13

R

Realspeak 1

Rebussymbolen 13

Referentie 71

Rekenmachine 36, 127

aanmaken 127

Aftrekken 127

Breuk 128

Delen 127

Display 128

Lees bewerking 128

Optellen 127

Reset bij nieuwe pagina 128

Resultaat 128

Toon resultaat 128

Tot de macht 128

Vermenigvuldigen 127

Vierkantswortel 127

Rekenmachine.bls 128

Roosterinstellingen 19

S

Scannen 62

Auditief met sleutelwoord 68

Auditief scannen 68

Met sleutelwoord 68

- Rij/Kolom sleutelwoord 69
- Geavanceerde Scantijden 67
- Mode scannen 62
- Scanmethode 63
- Scanmode 63
- Scanvoorkeuren 64
- Scanvoorkeuren specifiek voor 1-toetscanning 64
- Scanvoorkeuren voor 1- en 2-toetscanning 66
- Scannen met sleutelwoord 68
- Seriële poort 36
- Skippy 37
- Sleutelwoord
  - Auditief scannen 68
- Sms/Telefoon 103
- Spraak 36
- spraak 1
- Start 3, 104
- Starten
  - Programma 36
- Stijl
  - Overal toepassen 5
  - Toepassen op meerdere vakjes 24
- Stijl bewerken 16
- Stijlen aanpassen 20
- Stijlen bewerken
  - Aanpassen stijlen 20
- Stijlen toepassen 24
- Symbolen 12, 13
  - Andere 13, 14
- Symbolenlijsten 13

Systeemvereisten 2

T

- Tekst 15
- Tekst en niveau 1 15
- Tekst en niveau 1 invullen 15
- Tekststijl
  - Bewerken 15
- Telefoon
  - Bluetooth 103
  - Configuratiescherm 103
  - Hulpdiensten opbellen 105
  - Installatie
    - Search for devices in range 103
  - Instellingen 103
    - Baud rate 104
    - Data bits 104
    - Establish pairing 103
    - Extra 103
  - My bluetooth places 103
  - Parity 104
  - PIN code 104
  - Poort 104
  - Sim 104
  - Sim-memory 104
  - Stop bits 104
- Telefoon initialiseren 106
- Telefoonbestand aanmaken 106
- Telefoonfuncties 37
- Telefoonnummer 109
- Toepassen

Stijl op meerder vakjes 24

Stijlen 24

Trademarks 1

Tussenstap 107

U

U 71

V

Vakjes

Bewerken 25

Invullen 6

Stijl toepassen 24

Vakjes invullen 6

Van 45

Vijfhoeksymbolen 13

Voorkeursinstellingen 49, 59

Muis 59

Zinsbalk 49

Vuistregels voor Bliss Editor 115

W

Werken 49

Werken met acties en niveaus 39

Werken met functies 27

Werken met Mind Express 1

Windowsomgeving 1

Wissen alle berichten 110

WLAN 37

Woordenboek 80

Woordsoort 40

Woordvoorspelling 37

Z

Zinsbalk

Voorkeursinstellingen 49

bovenaan 51

Functie 'Schrijven' activeren bij het openen 51

Functievakjes opnemen in zinsbalk 50

Lees brief bij klikken op zinsbalk 51

Tekstinvoer via toetsenbord 51

Uitspreken bij het maken van woorden of zinnen 50

Zinsbalk weergeven 50

Zoeken 36